

SERBARILE EQUINOXULUI la Indieni Zuniși

E un fapt bine cunoscut și bine dovedit că năvălitorii de rasă albă au surprins rasele roșii în plină evoluție de civilizație.

Este îngăduit să se spună că, dacă corăbiile lui Cristofor Columb s'ar fi scufundat în drum, dacă Europa n'ar fi descoperit America decât cu câteva veacuri mai târziu, am fi găsit o civilizație cu mult superioară celei pe care o distruseră cu atâta ușurință cuceritorii spanioli.

Totuși, Indienii Pueblos (numiți astfel după obiceiul lor de a trăi prin sate, sau *pueblos*), pe când atâtea alte triburi au rămas nomade, au păstrat câteva din vechile lor obiceiuri.

În fiecare an, către sfârșitul lui Martie, ei celebrează în pitorescul lor sat din Arizona, sărbătoarea Soarelui. Și, cu toate că satul lor cu mai multe case este apărat prin poștii de pusti în contra curiozității turiștilor, diligențele aduc totdeauna din orașele cele mai apropiate sute de spectatori.

E de spus că pitorescul lor nu e totdeauna răsplătit. De și foarte pașnic, de și au primit prietenște pe albi de cum

Pe când războinicii execută un pas de danț, agitând bețișoarele, pe care le pun apoi în linie pe terasă, făcând din ele o alee. Pe urmă ei se așază pe de lături, pe când glasul pe nas al preoților întonează cântece misterioase, cari n'au alt scop decât de a cere Dumnezeuului Soare să binecuvinteze fiecare familie.

Apoi, războinicii își reiau bețișoarele, execută un danț împreună și se duc de și agăță penele și bețișoarele de-asupra ușii casei lor.

Să nu credeți însă că Indienii-Pueblos și rudele lor, Zuniși, sunt idolatrii.

Evangelisați din secolul al XVIII prin misionarii spanioli, ei sunt creștini și

Cum se serbează equinoxul de către Indienii Zuniș.

Toate artele, toate științele erau în progres. Vreți o dovadă incontestabilă? În Mexic ca și în Peru, astronomii indigeni isbutiseră să descopere mersul astrelor și în particular, știa la ce date se produceau equinoxul și solstițiul.

Aceste date erau celebrate prin mari serbări. Erau însemnate prin solemnități religioase cari se sfârșeau cu danțuri sacre, la cari lua parte toți bărbații.

Cu cucerirea albă, aceste obiceiuri au dispărut aproape trestindeni. Și indienii, abrutizați prin robie, au devenit rasa degenerată pe care o cunoaștem azi.

au sosit în țara lor, pentru că i-au apărat contra ucigătoarelor incursiuni ale Apașilor, Indienii-Pueblos nu vor ca fețele Palide să se amestice în afacerile lor religioase.

Astfel, au grija să și îndeplinească principalele ceremonii în cea mai mare taină, de preferință noaptea. Dar ceea ce lasă să se vadă nu e lipsit de interes.

Războinicii se adună pe cea mai încăpătoare terasă a satului aducând bețișoare fiecare cu sculpturi grosolane, cari urmează să reprezinte geniul protector al fiecărei familii. Sunt împodobiți cu pene de vultur sau de erete.

creștini credincioși. Dar nu trebuie sgariați prea adânc. Căci creștinismul lor e în bună vecinătate cu o sumă de practice cărora au rămas credincioși, ca respect pentru memoria îndepărtatilor strămoși.

A. Elba

LUPII TURBAȚI

Lupul, pentru Indienii din America de Nord, este emblema ferocității, a violenței, a brutalității.

Dacă lupului i se mai adaugă hidrophobia, cea mai crudă dintre boalele speciei canine, se obține acel *nec plus ultra* al spaimelor septentrionale.

În timpul șederei mele în America de nord, lupii s'au bucurat, trei ierni, de această tristă celebritate, periodic din cinci în cinci ani.

Câmpiele sterpe, pe care le udă, fără a-le face însă roditoare, fluviul Lockhart, unul dintre principalii afluenți ai fluviului Anderson, sunt de o desolare cere-ți îngheață inima.

La 7 Martie 189... treceam, pentru întâia oară, înovărașit de un ofițer Canadian Francez, prin aceste stepe devastate de incendiu. Alergam, tras într-o sanie de patru câini voinici, reîntorcându-mă de la fortul Bunei-Speranțe în spre acel al Eschimoșilor.

Un muntean elvețian, din serviciul fortului Anderson, ne luase înainte cu o zi, din cauza grelei poveri pe care o trăgeau câinii săi. Pe când traversa hidoasele și desolatele șesuri de care v'am vorbit, Elvețianul, care se numea Mac Ivor fu atacat, de cu ziuă, de către cinci lupi, care după spusele lui trebuia să fi fost turbați. Primiți cu lovituri de secure, singura armă pe care o avea Mac Ivor, se retraseră și călătorul se credea scăpat, când sub seară îi eșiră din nou în cale și-l atacară tocmăi când se pregătea să bivoacheze.

Munteanul susținu în potriua celor cinci adversari ai săi o luptă disperată, făcându-i să se retragă pentru a doua oară.

Însfârșit călătorul credea că a scăpat cu totul de lupi, când, de-abea își stinse focul și adormi câinii, cei cinci monștri îl atacară iarăși; se repeziră asupra câinilor trudiți și izbutiră se înșface pe unul dintre ei și să fugă cu dânsul. Dar Ivor nu se desconcertă. Se puse în urmărirea răpitorilor, cu securea în mâini și izbuti să-l scoată din gura lor, dar bietul animal nu ma era de cât un cadavru.

Am văzut câinele mort la câți-va pași de bivoacul Elvețianului; lupii fuseseră într-o atâta de înspăimântați de îndrăzneala și curajul lui, în cât cu toată foamea sau turbarea lor, nu mai îndrăzniră să vie în timpul nopții ca să ridice cadavrul câinelui.

Tot în anul acela, un Indian, pe care-l cunoșteam de aproape, plecând de dimineață la vânătoare de animale, nu se mai întoarse seara acasă.

— Tatăl tău ar fi trebuit să se reîntoarcă de la vânătoare până acum, zise bătrâna către fiul său, un tânăr înșurat de curând.

Totuși se culcară liniștiți, încredințați că a doua zi bătrânul se va întoarce. Dar ziua următoare trecu fără ca bătrânul să fi sosit. Atunci fiul său, îngrijat, plecă în căutarea lui. Găsi urmele rachelor *) sale, se luă după ele și ajunse lângă un bivouac proaspăt, unde focul era stins și cenușa rece.

Oroare! bătrânul nu mai era acolo, dar resturile unui oribil ospăț mărturisesc că fusese surprins în timpul nopții, ucis și mâncat de lupi.

În iarna anului 189... Piele de Epură îmi povestiră lucruri fantastice cu privire la luptele lor cu potăile de lupi albi și negri.

„Ne-am pomenit într-o zi, îmi spuneau ei, cu o specie de lupi negri ca corbi, care de când ținem noi minte nu s'au văzut prin ținuturile înghețate; nu știm de unde au venit, dar is cu mult mai îndrăzneți și mai teribili de cât lupii albi ai noștri“

Am considerat cele spuse de dânsii ca o viziune închipuită, iar legenda lor cu lupii negri, drept o născocire, până când în luna Noembrie 189... ei însumi am întâlnit vre-o șapte-opt specii de acestea. Mai târziu am aflat că regiunea lacului Athabasca era năvălită și desolată de către potăile de lupi negri, care păreau a fi fost turbați.

Mai apoi crezui și în spusele vecinilor mei *Kha-tcho-Gottiné*, dintre care unul Lazer Bekkra-Krayelli, om serios, care nu mințea nici odată, și foarte religios, îmi povesti următoarea întâmplare:

— În Decembrie 189... mă reîntorceam de la o vânătoare de reni, pe lângă lacul *Trutso*, cu geanta goală. Eram foarte trudit de alergătură prin munți și râpi, nemâncat și fără să fi găsit alt-ceva de cât două potârniche pe care le și împușcasem. În geantă nu aveam, vai! măcar o limbă de seș, un osicior măcar pentru sărmanii mei copii, singurile cele două pășări trebuia să hrănească cinci persoane, dacă și fiul meu, la rândul lui nu va fi înpușcat ceva.

„Eram dar foarte trist și gânditor reîntorcându-mă înspre seară și-mi făceam rugăciunea mergând.

„De odată, instinctiv simții că parcă m'ar urmări cineva.

Înturna capul și ce crezi că văzui? O potae de lupi, cu gurile căscate, cu ochii aprinși, respirând a măcel.

„Erau și albi și negri. Nu mai văzusem până atunci și nici nu auzisem vorbindu-se de așa ceva.

„M'am oprit pe loc și începu să strig pentru a-i înspăimânta; gesticulam și-mi agitam securea. Îndată ce văzui că lupii ezită și se opresc în loc,

*) Un fel de patine cu care se merge pe omăt.

mă întorsei și începu să alerg din toate puterile mele prin zăpada moale.

„Fața lacului era sgrunțuroasă, puțin dar să fug fără rachete, și curând o luai înainte lupilor. Dar, tu știi, bestiile acestea is ca și câinii, aleargă mai iute ca omul.

„După puțin timp erau pe urmele mele alergând din toate puterile.

„Eram încă departe de casă! Ce să fac? Dacă aș fi fost în pădure, m'aș fi urcat într'un copac și i-aș fi așteptat foarte hotărât. Dar pe loc...! Scoasei din geantă o potârniche și o asvârlui lupilor.

„Se aruncară asupra prăzei sfâșind-o într-o clipă; apoi o porniră din nou în urmărirea mea.

„A doua potârniche avu soarta celei dintâi, fără a-mi da mult ragaz.

„Scoasei apoi una din mânușile de lână de pe mână și o asvârlui pe zăpadă. Lupii se opriră pentru a și-o disputa, o sfâșiară și o înghițiră ca pe o pradă vie.

Lucrul acesta îi mai țină pe loc câtva timp în vreme ce eu fugeam cât îmi țineau picioarele. Dar, vai! mânușa odată mâncată, se încăpățănă și mai rău întru urmărirea mea și trebui să le arunc și pe cealaltă.

„Capul îmi era înfăbântat, vederea rălăcită, mă temeam că voi înnebuni. În clipa aceea dacă aș fi făcut un pas greșit și aș fi căzut jos, aș fi căzut pradă lupilor.

„A doua mânușă înghițită, dușmanii începură să mă urmărească și mai grozav. Îmi scoasei geanta și le-o arunca; era făcută din piele de ren și-i ocupă mai multă vreme de cât mânușele. Dar după ce fu sfâșiată în bucăți și luă calea mânușelor și a potârnicheilor în stomacurile acestor înfometăți, curând fui ajuns din urmă și auzeam răsuflarea lor șuerătoare îndărătul meu.

„Atunci nu mai știam ce fac. Mă văzui pierdut, mă rugai lui Dumnezeu și întorcându-mă cu fața înspre lupi, îmi făcui cruce. Imediat se opriră, — și — poate că nu-i crede, — se împrăștiară și nu-i mai văzui“.

Aceasta este povestirea simplului și naivului Lazer.

Este loc să ne îndoim de sfârșitul povestirii sale sau de a ni-l explica într'un chip natural. Cât despre mine, lucrul care m'a uimit a fost acela că acest Indian nu a făcut uz de pușca sa împotriva lupilor. Cu o singură împușcătură ar fi putut să-i înfricoșeze. De aceea i-am făcut următoarea observație.

— Dar, la dracu; ce-aveai nevoie să fugi atâta. Nu aveai plumbi, pulbere și o pușcă bună? De ce nu ai tras înfrânșii?

Bekkra-Krayelli se înroși până după urechi.

— Sunt prea sărac pentru ca să-mi

sacrific astfel pușca, îmi răspunse el. Tu știi că cu pușca cu care ai ucis un lup nu te mai poți sluji la vânarea unui animal care se mănâncă. Cu ce ai fi împușcat a doua zi? Ce ar mai fi mâncat copiii mei?

Vorbele acestea dovedesc că salvatecul cel mai sfânt nu-i în totdeauna și cel mai puțin superstițios.

Trad. de Neli

CHATEAUBRIAND

NIAGARA

Sosirăm imediat în fața cascadei, care 'și anunța prezența prin mugete îngrozitoare. Ea e formată de râul Niagara, care isvorește din lacul Erie și se aruncă în lacul Ontario; înălțimea sa perpendiculară e de 44 de picioare. De la lacul Erie și până la cadere fluviul descrie o pantă repede, și în momentul căderii este mai puțin un fluviu ca o mare în care torrente spumegânde se isbesc și se îndesă într-o gură de golf. Cascada se împarte în două părți și se rotunjește ca o potcoavă. Între cele două căderi înaintează o insuliță, ascuțită în săgeată, care se pierde în mugetul undelor. Masa fluviului care se îndreaptă spre soare răsare tinde spre un cilindru care se desfășoară într'un covor de ninsoare, și arde în soarele colorat în nenumărate nuanțe; aceia care cade în umbră pare ca o coloană de argint viu, strălucitoare. Mii de turbine clocotinde se curbează, se frământă în adânc.

Unda arzătoare face ca rocele cristaline să se răspândească în vârtejuri de spumă, cari să sboare deasupra insuliței, ca șuvoarele de fum ale unui foc întins.

Ioan T. Manolescu

DE-ALE FAKIRILOR

Se găsesc în India mai ales, diferiți oameni cari se numesc de către locali djoghi, tapasifis sau somvavis (credincioși). Aceștia sunt fakiri și despre faptele lor am vorbit adese ori în ziarul nostru.

Acești oameni îndură toate numai să săvârșească ceva supranatural. Cea mai mare parte din ei sunt din Siva. Ei locuiesc sub cerul liber.

India este patria lor. Brahmanii ca și budisti și ismailiști întrețin pe acești oameni. Ei trăiesc toată viața fără familie, fără casă. Contra fiarelor se servesc de niște ciomege.

Clima tropicală favorizează existența lor vagabondă. Fakirilor le place foarte mult să fie comparați cu câinii, ată ce zic ei: «Câinele e întotdeauna

una flămând, n'are locuință, păzește noaptea, rămâne credincios stăpânului său (stăpânul omului e D-zeu), patul său e pământul pe care îl ceadează ori cui. Așa să fim și noi».

Fakirul ține brațul ridicat de 15 ani

Un adevărat fakir se culcă pe pământul gol, căci și el e gol. Hindușii au un respect mare de fakiri. Fakirul pe care îl reprezintă fotografia

Fakir stând pe cuie.

noastră ține mâna în sus de 15 ani.

Un explorator englez a văzut un

caz al unui fakir care nu doarme și nu mănâncă de două ani.

S-au văzut fakiri, precum arătăm și în fotografia de mai sus, ce toată viața stau pe un fel de scaun-masă, cu cuie.

Trad. de G. Rosin.

Existența Olimpului

A existat sau nu Olimpul, locuința eternă, fericită și primăvărată, în care zeii se ospătau cu nectar și ambrozie, în care domnea fericirea și amorul?

Multă vreme lumea a crezut că Olimpul, nu muntele care există, ci locuința zeilor, a fost o fantasmagorie eșită din închipuirea poetilor antichității.

De curând un învățat german a pretins că Olimpul, locuința zeilor a existat, că nu a fost pierdut pentru umanitate.

Această descoperire a fost făcută de archeologul german Max Ohnefalsch Richter.

El a descoperit locuința zeilor, nu în muntele Olimp, ci în insula Chipru, pe vârful unui munte numit Randiti.

Până acum archeologii nu ne-au vorbit niciodată de așa ceva, așa în cât ne închipuiam că Olimpul era un frumos produs al închipuirii poetilor.

Astăzi trebuie să facem amendă onorabilă și să cerem iertare lui Homer. De sigur, Homer ne va ierta. De altminteri umbrele din Câmpiile Elisee sunt îngăduitoare!

Așa dar, pe vârful muntelui Randiti d. Richter a găsit ruinele foarte considerabile ale unui mare templu, sfărâmat de ziduri, sute de inscripții, fragmente de sculptură.

Pe rămășițele unui altar, d. Richter a putut citi inscripția: „Sunt consacrat lui Zeus“.

În altă parte archeologul german a văzut mențiunea sigură a Afroditei și Apolon.

Archeologul german Richter consideră muntele Randiti ca locuință pământească a zeilor.

Fiecare zeu avea aici casa lui, sau cel puțin odaia lui.

Aici se întâlneau zeii, aici dialogau, aici se desfășurau certurile lor, se împleteau combinațiile și intrigile.

Astfel, conchide d. Richter, ceea ce au povestit poeții nu este o simplă invenție, ci din contră se rapoartă la o realitate concretă și materială.

D-l Richter mai adaugă:

„Sunt perfect autorizat să declar descoperirea mea ca cea mai mare descoperire istorică și epigrafică ce s'a făcut până în ziua de astăzi“.

Va fi mai întâi nevoie ca documentele aduse la lumina zilei de d. Richter să fie studiate în amănunte, toate inscripțiile descifrate și fragmentele de statui iluate unele de altele. Ruinele din Randiti dau puțină să se reconstituie planul unei mari clădiri, mult mai lungă decât largă, împărțită în șapte camere și planul unei mari săli care trebuia să servească pentru adunări și serbări. Aci se mai văd temelii de statui și altare.

Sala cea mare era sorocită adunării

zeilor: putem admite că oamenii, cari o construiseră, stau la o parte și lăsați pe zeii liniștiți?

E foarte posibil—mult mai posibil—ca această sală să fi servit pentru evlavioasele adunări ale credincioșilor.

Din momentul ce pe înălțimile muntelui Randiti s'au găsit altare pentru sacrificii, cu siguranță că Chyprioți se urcau până acolo.

Întâlnit-au oare ei acolo pe Zeus, Hera, Apolo și mai cu seamă pe Afrodita? Ar fi fost de dorit.

Dar când sanctuarul a fost distrus, când locuința zeilor s'a prăbușit, ce s'au făcut zeii? Au dormit afară sau au zburat în ceruri?

Iată ce nu ne spune archeologul Rich-ter.

„G. Trans.”

Călătorii în Ardeal

JIDOVINA

Jidovina este înălțimea cea mai puternică împinsă spre Arieș a dealurilor, ce pornesc din Scărișoare și se respiră pe apă în jos. Vârful cel mai înalt al ei este de 944 m. Sus pe culme să extinde un podeu, care se folosește ca loc arător. Podeul e curmat prin mijloc de pâraul Brădătel, care și are izvorul în Jidovina. Cele două părți ale muntelui, desfăcute prin Brădătel, sunt împreunate prin o mușche îngustă. Aici se află un mic lac, care însă seacă în decursul verii, când e secetă mare. Făcându-se aici săpături, spun oamenii, că s'au găsit căsuții de scoici. Pe valea Brădătelului s'a aflat în pământ un ciocan de piatră, apoi o ulcea, cu pereți groși și cu toartă negăurită. Cu prilejul aratului ferul de plug adese-ori scoate din pământ hârbe groase de vase în cari se văd mici petricele amestecate în pământul ars.

Scoicile din Jidovina ne revoacă în memorie timpul acela, când pământul Ardealului era acoperit de mare și culmile munților noștri erau spălate de talarurile apelor, iar uneltele și hârbele sunt urme de ale oamenilor primitivi din epoca de piatră!

Coastele Jidovinei sunt acoperite în parte mare cu fâget și cu pădure de mesteacăn, afară de latura de către răsărit. cea mai țepișă, care e alcătuită din stânci și bolovani pleșuvi, de mărime uriașă. Acești bolovani se văd și din valea Arieșului, cum stau așezați amenințător unul deasupra celuilalt. Ei au forme de prisme sau de cilindre uriașe și printre crăpăturile lor prăpăstioase își au sălașurile vinderei și buhele cobitoare.

Probabil, că hârbele groase, aflate pe aici și bolovani aceștia puternici și înfiorători au dat naștere credinței, că Jidovina a fost odinioară locuită de uriași, înaintașii neamului omenesc actual de pe fața pământului. Așa ne spune tra-

diția. cu adausul că uriașii de aici au fost Jidovi și de la ei și-a luat locul numele de Jidovina.

Intre acești uriași, așa spun oamenii, unul era atât de bătrân de i-se sloboziseră genele pe ochi, încât nu mai vedea și îl purta de cârje fata sa.

Odată stând acest uriaș pe culmea Jidovinei, întreba pe fată, că ce vede jos în vale?

Fata i-a spus, că se zăresc niște *vermuleți scormonind pământul*. Erau, mă rog, doi oameni, cari arau cu un plug tras de 6 boi. La porunca bătrânului fata pași din munte în vale, luă în surț plugul cu boii și îl duse cu oamenii cu tot în Jidovina. Uriașul voi să le strângă mâna, dar oamenii, în loc de mână, i-au întins ferul de plug. Uriașul strânse ferul așa de tare, de îl îndoi și în urmă grăii: «Slăbuți fătați mai sunt și aceștia», apoi porunci fetei să-i ducă de unde i-a adus, spunându-i, că aceștia vor stăpâni în viitor Jidovina și întreg pământul.

Spune mai departe tradiția, că acești uriași de Jidovi, în sumeția lor, și-au pus de gând să se urce în cer. Spre acest scop au ridicat pe culmea Jidovinei o uriașă cetate. Ei erau așa de puternici, încât stăteau cu un picior în Scărișoare și cu celalt în Jidovina.

Din Scărișoare luau stâncile și le așezau în Jidovina. Alții spun, că ar fi adus peatra din Muntele-mare pășind în Scărișoare, apoi în Vulturese și în urmă în Jidovina. Astfel au grădărit uriașii stânci peste stânci și numai când au ajuns cu ziditul până la cer și voiau să găurească bolta cerească, au observat, că și-au uitat sfredelul jos pe pământ. Au trimis deci pe o femeie de ale lor să aducă sfredelul. Femeia se osteni coborând scările și când privi în sus și văzu cât are să urce, necăjită cum era, nu se putu stăpâni să nu blasteme cetatea, grăind: «Risipi-o-ar D-zeu, să o risipească, că mare înaltă-i!» Atunci cât ai bate în palme puternica cetate se risipi, rămânând numai bolovanii cei grozavi, cari stau și azi atârnați pe coastele Jidovinei.

Vârfulata și muntele Vidolmului

Vârfulata și muntele Vidolmului stau față în față ca doi puternici uriași, despărțiți prin curmătura adâncă a văii Arieșului. Dacă din valea Ocolișului, în apropiere de gura ei, apucăm la stânga în sus, pe la locul numit Valea-morii, sosim la Vârfulata. Culmea acestui munte e ascuțită și se extinde în o linie cu valea Arieșului. Coastele de către răsărit sunt cele mai țepișe, iar latura de către miazăzi este brăzdată până aproape de culme. Aici la poale, în spre Valea-morii se extinde o bucată de loc mai plană, care se chiamă *Agre* (poate delatinescul «ager» loc arător). Ocolișeni spun, că la început satul lor a fost pe

Vârfulata, iar biserica se afla în Agre. Numai mai târziu, după ce în urma unei *resmurite* satul a fost nimicit, și-au făcut oamenii case jos în valea Ocolișului de azi, unde în vremile bătrâne se extindeau codri străvechi.

În Vârfulata, ca și în Jidovina, se află hârbe dure de vase, iar în partea de către răsărit, la locul numit «la Poduri», dăm de un fel de peșteră sau gaură, care se adăcește în pământ; se crede că aici odinioară au fost mine în lucrare.

Dincolo de Arieș, pe malul drept, se înalță puternic și majestos uriașa stâncă a Vidolmului. La poalele ei e așezată comuna Vidolm (poporal: Jidolm), pe lângă care șerpuesc lin valurile Arieșului.

Muntele Vidolmului este unul dintre cele mai suave puncte de pe valea Arieșului. El este acoperit în parte cu brădet, dar înspre culme stâncile lui de calciu sunt mai mult pleșuve și în partea de către Arieș se coboară cu latări repezi și prăpăstioase. De pe malurile Arieșului din depărtare el ni se înfățișează ca un coloz de stâncă puternic și din cotitură în cotitură apare tot mai majestos, mai impunător, iar dacă ne urcăm sus pe creasta lui, vom fi răsplătiți pentru oboseală cu o priveliște din cele mai răpitoare.

Din drumul de țară trecem Arieșul pe un pod și apucăm, trecând prin sat, pe valea Vidolmului în sus și apoi pe cărări serpentine, ce se aștern pe latura de miazăzi a muntelui. După un mers de vre-o trei ore sosim în vârf, care are o înălțime de 1282 m.

Pe soții săi, cari îl înconjoară, Muntele-Vidolmului îi întrece în înălțime și de aceea el stăpânește regiunea și ne oferă o priveliște largă și depărtată. Privirea ne străbate departe până înspre Aiud și de-alungul văii Arieșului, în sus și în jos pe riu, apoi spre miază noapte zarea vederei trece peste Jidovina și Vulturese și se oprește de stâncile prăpăstioase ale Scărișoarelor, iar spre apus de înălțimile Muntelui-mare.

«O panoramă uimitoare s'a deschis de aici privirilor mele—scrie un turist—asupra întregii văi a Arieșului, în sus până înspre Câmpeni și în altă direcție până la Turda, apoi printre păreții cheii Poienii până pe la Aiud. Orașele și satele apar ca niște mușuroaie, riurile se văd ca niște dungi argintii, iar stâncile și dealurile apar în formă de coline mărunte, din această înălțime. Glasurile omenestii din văi nu pătrund până aici, o tăcere adâncă absolută domnește în jurul nostru, numai ferbințele razelor de soare mișcă tremurător aerul și omul simte în micimea sa, cât de mari sunt alcătuirile lui D-zeu.

«Muntele Vidolmului are o poziție atât de princișă și stăpânește în de așa regiunile frumoase din preajmă-i, în cât urcarea pe culmea lui e foarte recomandabilă. Șirurile munților se pot observa de aici până la Biharia. Vârfulurile se

văd ici acoperite cu zăpadă, colo pleșuve și mai în jos se văd coastele învăluite cu verzura bogată a pădurilor. Ochiul omenesc nu se satură în a privi frumusețile, ce le zărește, și în suflet se naște dorința de-a șede aici, departe de oameni și atât de aproape de Dumnezeu».

Pe valea Ierii

Dela Vidolm în jos valea Arieșului continuă a ne prezenta priveliști romantice. La stânga se deschide valea Ocolişelului, pe care în sus, la o depărtare bunicică, e aşezat satul Ocolişel sau Ocolişul-mic. Mai în jos, tot pe partea stângă, dăm de un alt riuleț, care își repede cu iuteală undele sale în albia Arieșului. Este *valea Ierii*, cel mai mare affluent al Arieșului. Pe malul lui în sus duce o cale bună, pe care urmându-o trecem pe la comuna Surduc, prin o regiune frumoasă, alcătuită de păreți de stânci păduratică.

Dela Surduc în sus valea începe a se lărgi și în curând sosim la cea mai însemnată localitate de aici, la *Iara*. Ea are 1576 de locuitori, români și unguri, cam în număr egal. Intre ei sunt mai mulți industriași, cu deosebire olari. Oalele dela Iara sunt vestite în toată împrejurimea; ele se pregătesc din lutul roșu, ce se află în cantități însemnate pe valea Ierii.

Poziția Ierii ne prezintă o panoramă frumoasă. Valea largă în vatra căreia e aşezată Iara, este împodobită jur-împrejur de o frumoasă cunună de dealuri, pe la poalele cărora în gura văilor laterale, se zăresc câteva sate apropiate. Intre acestea este, pe partea dreaptă a văii, comuna *Cacova*, unde pe o stâncă dăm de zidurile surpate și păraginite ale unei cetăți. Mai în sus aflăm în calea noastră comuna Băișoara. Pe valea ei, ce se deschide la stânga noastră, dăm de frumoase peisagii alpine și de lucrări de băișaguri.

Monumentul cel mai însemnat din valea Ierii, un monument din trecut, este ruina de cetate, ce se află pe teritoriul comunei Săcel.

Dela Băișoara apucăm la dreapta (pe malul stâng al apei), pe la moara numită Moara-de-pădure. Nu peste mult sosim la ruinele de cetate, cari se ridică pe culmea unei stânci de pe malul apei, în față cu gura pârâului Hudii, care se varsă de cealaltă parte în valea Ierii. Înspre apă stâncă are laturi pretioase, pe când de cealaltă parte, pe unde a fost intrarea, locul e plan. Cetatea aceasta se vede a fi fost mai mare ca cea dela Cacova și zidurile îi sunt mai bine conservate. Ele însă se luptă cu nimicirea, mereu risipindu-se și în mijlocul împrejurimii tăcute și lipsită de locuințe omenești, ele ne înfățișează un frumos peisagiu, ce poartă timbrul tristeții.

Cetatea aceasta e veche, dar n'a jucat rol mai însemnat în trecutul Ardealului. Ea exista deja pe la începutul veacului

al XV-lea, iar în jumătatea a doua a veacului al XVI-lea se crede că a format proprietatea guvernatorului Ardealului, Gheți (Géczi).

Spre miez-noapte-răsărit dela cetate se înalță până la 906 m. *piatra-mare*, cu pereți stâncoși și de culoare roșietică.

Valea Ierii isvorăște în partea de către apus a Netedei (Muntele-mare) și curge întâi spre miez-noapte-răsărit paralel cu Someșul-rece, apoi făcând o mare cotitură își schimbă direcțiunea spre miez-zi-răsărit și se îndreaptă astfel spre Arieș. Cursul ei are forma unui uriaș V, întors cu vârful ascuțit spre miez-noapte, asemănându-se în privința aceasta cu riul Buzăului, din colțul de miez-zi-răsărit al Ardealului.

În lăuntrul unghiului format de valea Ierii se înalță muntele *Hăleri* sau *Vlahi*, numit astfel dela satul Vlahi, aflător la poalele lui. Aici se află domeniul familiei Andrassy, cu vile și ciutărie.

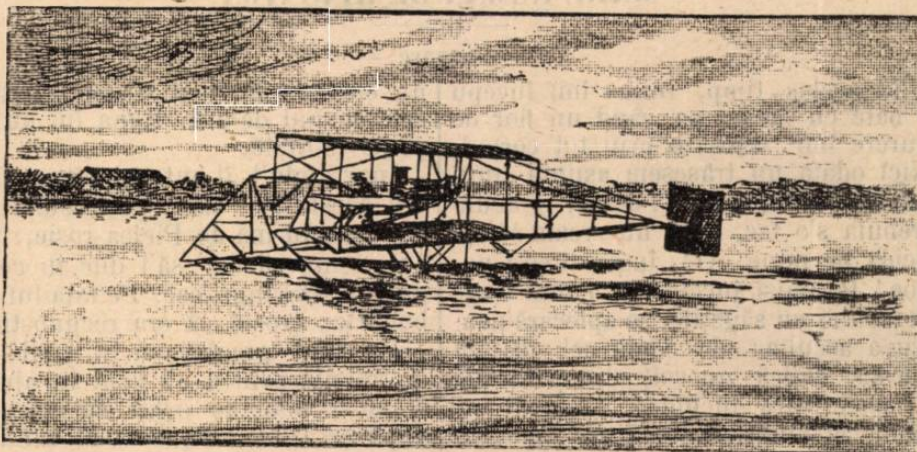
Locuitorii de pe valea Ierii sunt români, numai în Iara se află și unguri. Ei se ocupă cu economia de câmp și de vite și cu pădurăritul. Portul lor se aseamănă în câțva cu cel din Ocolişul-mare și din jur, dar se vede a fi influențat în câțva de gusturi străine.

Astfel pălăriile sunt mai mici ca cele ale ocolişenilor; găvălia lor e împodobită cu murună, făcută din mărgelă mică, albe sau colorate, iar pe pălărie în jos atarnă panglici late cu flori; pe pieptare se pune multă irhă (pojiță) roșie, iar pe cioareci se vede dealungul un șnur îngust. La femeii cămășile sunt unele cu ciupag, iar la mâneci au fodorii mici; unele poartă laibăre strâmte, negre, de «barșon» (catifea). Cele mai tinere au început să poarte și rochii, peste cari își pun catrințe. În picioare unele poartă cisme roșii, cu vârful ascuțit și încovoiat, din care pricină se și numesc «cisme cu gurguiu».

Hidroaeroplanul în Statele-Unite

Se fac foarte interesante experiențe acum în Statele-Unite spre a se folosi aeroplanelor în serviciile de cercetări ale marinei de război. În scopul acesta celebrul aviator american Glenn Curtiss a

Experiențele au continuat la San-Diezo, unde numeroși ofițeri se indeletnicesc, sub direcțiunea lui Curtiss, să mănuiască aparate capabile de a efectua o scoborâre lesnicioasă pe punțile vaselor de război. Inusuși Curtiss a făcut la 4 Februarie un șor senzațional înălțându-se cu ușurință nu de pe coastă, ci din mare

Biplanul acuatice al aviatorului american Curtiss

imaginat un sistem de biplan cu care s'au făcut experiențe foarte satisfăcătoare în California. În ziua de 18 Ianuarie, la San Francisco aviatorul Elis a fost primul care a sburat de la o coastă spre a se opri în mijlocul vapoarelor din baia San-Francisco, pe o platformă aranjată la spatele cuișatului «*Pensylvania*».

unde își dusese aeroplanul. Se pot înțelege deci enormele servicii pe cari un aparat de asemenea fel le va putea aduce unei flote căreia îi va da lămuriri, prin fotografii sau note, despre situațiunea vapoarelor dușmane.

Blaz

IN TURKESTANUL RUS

TRANSPORTUL CU «TORANTA»

Enorme distanțe cari separă principalele centre ale Siberiei și ale Turkestanului, acolo unde nu se pot folosi drumurile pe apă, se fac într'un

timp relativ scurt, grație unei trăsură excepționale numită taranta. Pe toate drumurile există un serviciu regulat de poștă, — în întinsul stepei ca și prin pădurile băltoase ale Taigiei—precum și case ospitaliere unde călătorii pot să-și odihnească caii.

De la Tașkent la Prjevalsk și de la

Vierniy la Bamaul, în Siberia, pe un parcurs de aproape cinci mii de kilometri, avui ocazie să cunosc amănunțit aceste clasice vehicule. Construcția lor este foarte rudimentară și de obicei sunt trase de câte 3 cai — ceea ce se numește *Troica*, înhămați tot așa de rudimentar, cu frânhii. Caii

[O «toranta» cu trei cai

sunt foarte adese ori așa de iuți că trebuie să fie legați la ochi, în timpul când sunt puși la ham. În momentul când vizitiul se sue în taranta, caii și pornesc....

Pe drum, la distanță de câte douăzeci sau trei-zeci de verste, se găsește, după cum am mai spus câte un local de poștă, care indică numele stației și distanța la care se află de șeful provinciei. Casa construită din lemn, cuprinde locuința dirigintelui poștei și camera rezervată călătorilor pe care aceștia pot să o ocupe trei sau patru zile fără să fie obligați a plăti ceva. Serviciul postal aparține guvernului care fixează un tarif atât pentru cai, cât și pentru de-ale mâncării ce se găsesc uneori prin hanuri. Trăsura este gratuită.

Acest mijloc de locomoțiune lasă, după cum poate vedea oricare, mult de dorit în ce privește confortul; dacă însă se ține seamă de starea primitivă a drumurilor care străbat vastul imperiu moscovit, se va putea înțelege atunci că acel serviciu de poștă ca și vehiculele de care vorbim aduc foloase reale. Adesea se străbate, în modul acesta, 250 până la 300 verste pe zi.

Aventuri primejdioase la Pieile Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

În același timp, inima mi începu a bate cu furie, pe când un fior de durere mi străbătu prin tot corpul. Nicădată nu trăsesem asupra unui om cu intenția de a-l ucide, și acum trebuia s-o fac, dacă nu vream să mă ucidă pe mine. O! îngrozitoare nevroze! Pawniși încetaseră a mă trage în colibă cu săgețile, se aplecară pentru a asculta; de odată cel mai în vârstă, ridică un colț din perdeaua de piele care închidea intrarea, pe când cel tânăr se ținea cu lancia în jos, gata a trage în spre cel ce ar fi eșit. Acum era momentul ca să trag, sau nicădată. Ochiul pe cel bătrân. Măna mi tremura așa, în cât pușca mi se isbi de o cracă. Atunci tânărul Pawniș, se întoarse în spre încotro venise spre sgomotul.

Mă văzu lucind arma și scoase un țipăt de mirare. Fu cel din urmă; trăsei, și el căzu cu fața la pământ. Tovarășul lui sări atunci asupra mea; o a doua detunătură turbură liniștea câmpiei, și văzu și pe cel din urmă al meu dușman, oprindu-se, impleticindu-se, apoi svârcolindu-se de durere, și roșind zapada cu singele lui. Alergai apoi în coliba mea, pe jumătate nebul și întrebându-mă ce va fi simțit Cain, după ce își omorise pe frate-său.

Tânărul selbatic murise. Cel-lalt

nu era de cât rănit și mă privea cu ochi lucind de ură. Rana lui nu era poate mortală.

Îngrijindu-l, îl puteam scăpa. Gândul acesta mi alină puțin suferința. Apropiindu-mă de Pielea-roșie, îi făcuî semn că am să-l duc în coliba mea ca să-l îngrijesc. Pe fața lui citii bucurie; crezui că era recunoștință.

Pe când pregăteam în colibă tot ce trebuia pentru a-l veni în ajutor, el nu-și mai lua ochii de la mine; după ce văzu că isprăvisem, mi făcu semn să mă duc ca să-l ajut să se ridice.

D'abia îl cuprinsesem în brațe, când, agățându-se de mine cu mâna stângă în așa chip ca să mă împiedice de a face vre-o mișcare, scoase de la brâu un cuțit și mă lovi de două ori în piept. Mișcarea lui fu așa de repede, încât nu mi dăde vreme să mă dau înapoi; mă mir chiar că n'am fost ucis pe loc. Aveam și eu un cuțit de vânatoare, ascuns sub haina mea de piele de bivoli. Il scosei și-l vârâi cu toată puterea în pieptul și gâtul trădătorului, trântindu-l jos. Murise.

Intraî în colibă zdrobit de emoție și mă întrebam dacă nu visez. Rămăseî nemișcat până în momentul când mi văzuî sângele curgând din

piept și atunci mă deștep'ai din amorțala mea.

— O, dacă aș fi băut, poate că aș fi uitat și n'aș mai fi simțit greutatea care mi apăsa pieptul! Va!

Ce plictiseală grozavă! Nu aveam nici măcar o carte de citit. Singura distracție consta în a fuma tutun amestecat cu scoartă de salcie. Uitam astfel gustul urât al cărnei de lup, unica mea hrană, pe care o aveam din belșug.

În fie-care noapte lupii începeau îngrozitorul lor concert și astfel eram obligat a ucide mai mulți pentru a depărta ceata.

Sosi și anul nou. Începuî a mă teme serios că nu voi mai revedea pe scumpul meu Obad. Timpul pe care l'fixasem pentru întoarcerea lui trecuse de mult; cu toate acestea eram sigur că nu mă dase uitărei. Prin urmare trebuie să i se fi întâmplat vre o nenorocire.

Grija ce simțeam pentru el, mă făcea să uit de mine. Începuî iar a eși cu pușca pe umăr după vânat. Apoi, făcând puțină rânduială prin colibă, descoperii în fundul patului săgețile pe care le trăseseră pawnișii. Îmi veni în gând să le păstrez, deci făcuî din ele o stea, pe care o atârnaui de-asupra patului.

Zăpada era acum așa de mare, aproape cât coliba mea. Când mă întorceam din cursele mele, îmi fierbeam din ierburile pe care le culesesem de cu vară și le beam drept ceai. Datorită acestor precauțiuni mi reveniră puterea și sănătatea, precum și toată mintea, pe care mi-o simțeam aproape zăpăcită.

CAP. IV

Într-o dimineață, eram ca de obicei după vânat, când văzuî un stol de găinuși care se lăsară aproape de mine. Nemișcat ca un câine de vânătoare, trăsei asupra unui cocoș de toată frumusețea; restul de păsări sburară; eu observaî atunci unde se așezară, și trăndu-mă până la ele, mă trăsei odată.

Împușcasem trei din ele, cele mai frumoase, când văzuî că ardoarea mea mă dusesse cam departe. Mă întorseî repede; dar ajungând la malul râului, mă opriî înmărmurit. Un grup de Indieni, Pawniși, care se îndreptau fără îndoială înspre coliba mea. Ce era să fac? Dacă încercam să mă ascund, m'ar fi găsit fără multă vorbă. Singurul meu noroc de scăpare era să fiu îndrăsnit și să mă duc înaintea pieilor-roșii.

Alergai repede la colibă, și mi luai toate armele ce aveam; apoi mă îndreptai spre Indieni. Numărai vre-o zece, toți îmbrăcați în haine de război, pe față zugrăviți cu fel de fel de

colori. Când mă văzură, rămaseră și ei o clipă înmărmuriți, apoi întinzându-și arcurile, se așezară în formă de cerc, și începură a nainta cu pași măsurăți.

Poziția devenea foarte dificilă. Dacă trăgeam, eram prăpădit. Băgați de seamă că se uitau cu grije, înspre intrarea în colibă, ca și cum se așteptau a mă vedea eșind o ceată de inamici.

Eu alergai și mă postai, și de acolo, le făcui semn că puteam dacă vream să ucid mai mulți dintre ei, dar că eram gata a încheia și pace. Atunci se hotărâră a părăsi înfașurarea lor ofensivă, și a-mi întinde mâinile.

Știam însă cu ce trădători aveam de a face ca să nu mă prea încred în demonstrările pacifice.

Mă prefăcui însă că cred; și arătându-le păsările ce înpușcasem îi făcui să înțeleagă că sunt gata a le frige pentru ei, precum și câte-va bucăți de lup. Cu o mormăială de satisfacție fu primită propunerea mea și oaspeții mei se așezară în jurul unui foc mare pe care l'aprinsei afară de colibă.

Mă împăcai aproape de tot, oferindu-le ce mai aveam din tutun.

De o dată îmi adusei aminte, că mai aveam un butoiș de rachiu. Indienii se înebunesc după apa de foc, după cum o numesc ei. Alergai în fundul colibeii unde era butoișul, și mă pregăteam să scot lichidul prețios când un strigăt de turbare mă făcu să-mi torc capul. Un Indian era la intrarea colibeii și arăta tovarășilor lui, steaua de săgeți pe care o agățasem deasupra patului meu.

Eram perdut!

Intr'o clipă, fui ridicat, legat sdra-vân de patul meu, pe când prietenii mei, infuriați, gesticulau, vorbeau în jurul meu toți odată. Nu știam ce zic, dar ghiceam:

— Frații de ai noștri au fost pe aci, și acest om i-a omorât!

Răzbunare!

Crezui că mi-a sunat ceasul din urmă. Deodată, la un semn de al șefului lor, Pieile-roșii și reluară aerul de nepăsare și de indiferență al rasei lor.

Se așezară serioși în jurul focului, și începură a mânca nu numai aceea ce le pregătisem, dar toate proviziile ce aveam.

Ași fi putut crede că visam ceva groasnic, dacă fringhiile care-mi strângeau oasele și privirile ce vedeam ațintite asupra mea, nu m'ar fi convins că eram prea deștept chiar. Dușmanii mei aveau de gând să mă omoare. Chiar de m'ar fi ertat, muream de foame, de oare ce-mi mâncașe și cea mai din urmă bucată de lup.

Pauvnișii se sculasera și scotoceau ca niște turbați prin colibă, în speranța de a mai găsi noi alimente. Doamne! Numai de nu ar găsi praful de pușcă și rachiu, mă gândeam eu tremurând. Șeful mai ales, scotocea, mirosind pretutindeni.

Văi! îl văzui oprindu-se la butoiș; sorbi câte-va picături, apoi cu un țipăt de triumf chemă în jurul lui pe tovarăși săi.

Toți alergară, cu ochii lacomi.

Șeful împărți la fie care rachiu, având grije mai mult de el. Ce aveam să deveni? Dacă se vor îmbăta, vor dormi mai rău ca draci! Cu toate acestea persecutorii mei întindeau din nou cupele lor de piele; șeful le umplea începând cu a lui.

Abia fură golite, că aerul nepăsător al Pauvnișilor, dispăru. Vorbeau repede, tare, râdeau cu hohot; degetele lor mânuiau inconștient cuțitele de ciopârțit. Simțeam cum imi înghiață sângele în vine! Evident, supliciul avea să înceapă dintr'un moment în altul, după obiceiul care-l urmau indienii, de a chinui pe captivii lor vre-o două trei zile, înainte de a-i omori.

Pentru a treia oară, și mai vărsară rachiu. Ochii șefului erau furioși. Se întorsese înspre mine, când unul din tovarăși l'chemă cu un ton în care nu mai era nici un respect, și-i pretinse o nouă împărțeață din licoarea cea scumpă. Mie nu-mi scăpa nimic din această scenă oribilă, cu toate acestea stam ca o statuie nemiscată, știind foarte bine că cel mai mic semn de emoțiune, ar pune vârf turbărei călăilor mei!

Șeful și golise cupa până la ultima picătură, și expresia de adevărată fărâ în fizionomia lui, crescuse și mai mult. Îl văzui apucându-și toporul, scoțându-l din brâu și ridicând brațul pentru a lovi. Crezui că simt răceala ferului patrundându-mi creierul; cu toate acestea nu plecai ochii.

De odată toporul sbură în aer; un fior-mi trecu prin tot corpul, și pe când arma aruncată în aer, de o mână slabă, se afundă în pământ la câți va pași de mine, șeful căzu alături, beat mort. Tovarășii lui începură a râde de el. Acum ei erau liberi să mănânce și să bea, cât le-ar place. Ce le păsa mai mult? Când îl văzui că uită tot în beția lor, se deșteptă și speranța în sufletul meu.

Pentru ce să nu încerc a rupe legăturile carii mă țineau; Rânile de la picioare se vindecaseră de tot; puterile-mi revenise; puteam fugi o bucată bună înainte ca inamicii mei să fie în stare a se lua după mine.

Toți acum dormeau beți morți. Acum era momentul; nu aveam vreme multă de pierdut.

Cu dinții începu a roade legăturile până isbutii în fine a-mi desface mâinile.

Apucați apoi un topor care căzuse aproape de mine și cu el putui în sfârșit să tai și fringhia de la picioare. Eram liber!

Cum să descriu simțimintele mele când mă văzui în picioare în mijlocul dușmanilor mei neputincioși! Mă gândii la fuga mea, mi luai armele praful de pușcă cartușele și gloanțele ce mai aveam, și ce mai rămăsese din mâncare și o pornii.

Mă îndreptai înspre Vest, gândindu-mă că pe acolo ar fi venit Obed să mă caute. Nu mai puteam de frig și de oboseală, dar alergam mereu. Frigul înghețase zăpada, dar eu alergam fără preget. Soarele dispăru și cerul se acoperi de stele lucitoare, care mă îndreptară și ele înspre Vest, mai lămurit de cât fusesem ziua.

Înspre miezul nopții mă simții așa de obosit, încât fui nevoit să mă opresc; mâncai o bucată de lup a-fumat câte-va boabe de orez și un pesmet. Puțina mâncare imi mai dete ceva puteri, dar în același timp simțeam că mor de somn; așa fi murit de frig dacă așa fi adormit, de aceea, ca să stau deștept, mă apucați să sap mormanul de pământ, pe care mă aflam, cu vârful pușcei mele. De odată vârful se afundă și văzui, cu groază, că eu stam pe un corp omenesc acoperit cu zăpadă.

Eram gata să leșin, dar-mi adunați toată energia, și dând zăpada la o parte, descoperii un schelet, imbrăcat încă. Mi se strângea inima de durere și desgust pe când mâinile mele scotoceau acele îngrozitoare resturi. De odată simții ceva tare între degete, și recunoscuți, la lumina lunii un ceasornic de argint al lui Joab unul din frații lui Obed.

Nu mai încăpea nici o îndoială, aveam năntea mea scheletul nenorocitului Joab, ciopârțit de Pieile-roșii, la primul lor atac. Dar tovarășii lui ce vor fi devenit? Văi! nu aveam nici un mijloc să luminez bănuelile mele înspăimântătoare, și timpul se scurgea fără a mă depărta de dușmanii mei.

Mai căutați și pușca lui Joab, dar nu o găsiți; puseți ceasornicul în buzunar ca să-l dau părinților lui, dacă mai aveam vre-odată fericirea să-i revăd; în sfârșit pornii la drum. Mersei năntea mea, atât cât avui putere, dar fui silit să mă mai opresc ca să mă odihnesc. Trecuse mai multe ceasuri de la fuga mea, și dacă drumul ce făcusem mi-ar fi părut jucărie înainte de a fi rânit, acum în starea în care mă găseam, mă simțeam prăpădit. O speranță singură mă susținea: luasem mult înainte indienilor, și cum nu aveam

ce mânca, și cum le distrusesem și armele, trebuia să și le procure mai înainte de a mă urmări. Acum mă temeam mai puțin de ei ca de lupi. Din fericire nu auzisem nici un urlet. Dacă însă vre-o turmă de fiare sălbătice m'ar fi mirosit de departe, și s'ar fi luat după mine, eram pierdut.

Umblai toată noaptea. Aurora m'î lumină un fluviu înghețat completamente; îmi inchipui că este vre-un affluent al Nebraski. Dincolo era pădure. Îmi veni atunci o idee de a încerca dacă un european nu ar putea fi mai șiret ca un indian.

Trecui fluviu, și intrând în pădure începu a umbla prin zăpadă în toate sensurile. Mă reîntorsei apoi, având grije să calc tot pe unde făcusem eu urma. În sfârșit mă lăsa să alunec pe ghiața fluviului cu o iuteală amețitoare. Toată ziua alergai între cele două țărături. Frica de indienii și de lupi mă făcea să uit oboseala. Cădeam de multe ori, dar mă ridicam repede, pentru a aluneca și mai bine. Când se inseră mă opriseam numai de două ori, ca să mănânc orez crud și carne de lup.

Stelele apăru, și din nou le luai călăuză, deși nu mă puteam de oboseală. Părăsi fluviul, care devenea prea cu cotitură, și mă așezai cu gândul de a mânca puțin sub un tufiș stufos, ca să mă adăpostesc și de vântul rece. Ce nu aș fi dat să pot aprinde focul? Dar fumul ar fi putut călăuzi pe inamici mei: nici nu mă mai gândii.

Mă odihneam de câtă-va vreme, când un sgomot slăbit de depărtare m'î isbi urechea. Ascultai. A doua oară tăcerea nopții fu turburată, și de astă-dată sării în picioare, îngrozit de spaimă! Recunoscusem urletul unui lup.

În fața mea, se întindea în depărtare, ceva întunecos. Ce să fie? O pădure? O colină? Alergai din toate puterile, crezând că după mine este o ceață flămândă de lupi. Dacă ar fi fost ziua, nu ar fi îndrăsnit să mă atace; în orî-ce cas, m'aș fi apărat. Dar acum, aș fi fost sfâșiat, cu siguranță. În sfârșit, după un ceas de fugă sdravănă, ajunsei în pădurea pe care o zărisem.

Prima mea mișcare fu de a mă urca într'un pom. Mă gândii însă că în acest timp, indienii s'ar fi apropiat de mine, și hotărîi pur și simplu să merg înainte până mă vor ataca lupii. Ascultam neîncetat urletele lor înfiorătoare. Visam sau începeau a se auzi mai slab? Mai trecu câteva clipe și tipetele se pierdură în depărtare. Lupii găsiseră altă pradă, și mie m'î dau pace în noaptea asta. O tăcere adâncă mă impresură din nou. Puțină odihnă

îmi permise a-mi urma iar drumul.

Răsări soarele, dar îmi păru că era învăluit cu o ceață groasă. Picioarele m'î tremurau, dar mergeam înainte înspre vest, urmându-mi umbra, pe care soarele m'î-o desina la picioare. Nu mă puteam; eram gata să cad din picioare, și ridicând instinctiv ochii, ca să caut ajutor, văzu, vre o zece Piei-roșii apropiindu-se de mine. Doamne! Eram decis să mă apăr până la cea din urmă extremitate.

Mi luai dar pușca, vruî să o chesc, dar simții că m'î fuge pământul de sub picioare, și căzuî leșinat.

Nu știu cât rămăsei fără cunoștință; dar când mă deșteptai, crezuî că visez, când auzii o voce blândă lângă mine care m'î zicea în englezește:

— De unde vii, sărmane alb? Parî foarte nenorocit, și într-o stare de plâns?

Mă încercai să răspund, dar isbucni într'un râs nervos și foarte dureros, făcând semne disperate înspre est.

— Aide, aide! reluă indianul care se apropiase de mine, caută de a nu vorbi încă. Tovarășii mei au să vină îndată. O să-ți dau de toate de care ai nevoie, și apoi ne vei povesti aceea ce ți s'a întâmplat.

— Mi-este foame, mormăii eu cu vocea slabă.

Amicul meu cel nou m'î dăte *pem-mican*, din care avea într'un sac la subțioară. Ca un lup, sfășiai această carne uscată după cum se obișnuia la indienii.

Hrana mă invioră, și când sosiră și ceilalți Piei-roșii, m'î venisem în fire destul de bine ca să m'î dau seama și să recunosc că erau Ottoeși. Acest trib care locuia în sudul-est al Nebraski, se arătase întotdeauna aliații europenilor. Cu toate acestea, această împrejurare nu-mi era suficientă ca să-mi explice ușurința cu care vorbea englezește omul care m'î vorbea întâi.

Mă uitai bine la el, și băgai de seamă că fața lui era mai albă ca a tovarășilor lui. El observă cât de mult m'î ațâța curiozitatea și apropiindu-se de mine m'î spuse:

— Sunt fiul unui englez și al unei ottoese. Mă numesc Jack Pipestick. Copilăria mi-am făcut-o lângă tatăl meu, unul din primii coloniști din Nebraska.

De multe ori tatăl meu mi-a făgăduit să mă ducă în Anglittera, dar nu am avut nici odată chef, știind că în țara aceea nu se poate vâna nici bivoliul nici curca sălbatică. Într-o zi pawnsii l'ciopârțiră. Îi răsună moartea și pe urmă venii să trăiesc cu ottoeșii.

Aide, amicul meu, al sfârșit de mâncat, și un om care are pofta d-tale

de mâncare, nu este bolnav rău. Ai încredere în noi; reazămă-te de noi, o să te conducem la colibele noastre, vre-o jumătate de poștă departe de aci; acolo vei fi tratat ca un frate.

Două ottoeși mă apucară fie-care de brațe, și ajutat de ei, putui merge cu ușurință.

Mica trupă care m'î scăpase viața, se compunea din băeți sdraveni, bine făcuți; Jack Pipestick, era cel mai mic dintre ei, dar avea umerii largi. Pe drum, istorisii povestea mea, pe care Pipestick o traduse în limba ottoecă; ea păru că excită o vie discuție printre tovarășii mei.

Însfârșit ajunserăm. Oamenii și femeii eșiră și mă înconjură stângându-mi mâinile, și primindu-mă, în adevăr, ca un frate, așa după cum m'î spusese Pipestick.

Fui dus într-o colibă, unde era un foc mare. Mi se dăte mâncare caldă, m'î freară picioarele cu untură de urs, mă înfășură într-o piele groasă de bivoli, și peste câteva minute, adormii un somn greu.

V

Când mă deșteptai, era noapte. Ottoeșii, în jurul unui foc mare, și ștergeau armele. Părură încântați că mă deștept după 14 ore de somn.

— Te-am așteptat ca să începem o expediție, îmi zise Jack Pipestick. Cum te simți? Poți umbla?

Aș fi preferat alt-ceva; m'î simteam picioarele amorțite de oboseală, și tot mă dureau, dar răspunsei că mișcarea mă va dezamorti.

— Aide, mănâncă repede, urmă Jack; abia așteptăm să plecăm; îi vom spune pe drum pentru ce. Măcaș sdravăn, apoi ești din coliba mea. Pipestick mă aștepta, în capul a zece oameni armați cu pușci, topoare, cuțite, arcuși și săgeți.

Erau toți înfășurați în piei de bivoli, cari încă aveau peri pe ele, așa că de departe i-ai fi luat drept niște fiare sălbătice.

O pornirăm la drum, urmați la o mică depărtare de femeii și alți ottoeși pe cari îi văzusem la sosirea mea între ei. Aceștia escortau o căruță încărcată cu de-ale mâncărei și unelte, trăte de 4 căișori mici. Observai că ne îndreptam înspre est.

— Unde mergem?

— La coliba d-tale.

— Dar pavnișii vor fi plecat poate, și până ajungem noi...

— Aș! nu crede! Atât cât va mai fi încă o picătură de țuică, nu se urnesc de acolo.

Acum era hotărît; nu i-ar fi putut împiedica de a-și urma planul, pentru nimic în lume.

— Ori și cum, zisei eu lui Pipestick, sunt creștin, și preceptele re-

ligiei mele, m'a învățat să nu mă răsbun.

El începu a râde, răspunzându-mi: — Și tată-meu era creștin, și eu sunt de asemenea, dar nu ca d-voastră. Ideile d-tale frumoase sunt bune la oraș; aci trebuie să faci bine aceluia care ți-a făcut bine, și rău dușmanilor tăi.

Înaintam foarte repede. Cum începeam a mă obosi, două indienii mă luară pe umeri și mă duceau pe sus. Ne oprirăm de mai multe ori la adăpostul crăcilor de brad, până când însfârșit, într-una din zile, la răvărșatul zorilor ajunserăm pe colina de unde imi văzusem coliba cea din urmă oară.

O căutați în zadar cu privirea. Nimic. Colibă și pawniși dispăruseră. Două oameni fură trimiși înainte; numai decât ne făcură semn că ne puteam duce, și odată la fața locului, descoperii un maldăr de cenușe, oase omenești și obiecte pe jumătate arse.

Înțelesei repede acum ce se petrecuse. Pawnișii după ce băuseră toată țuica, scotociseră coliba ca să mai găsească ceva. Unul din ei cari fuma, probabil, se aplecase spre butoiul cu praf ca să vadă ce era năuntru. O schânteie căzându-i din pipă, într-o clipă, oamenii și lucruri se prefăcuse cenușe.

Mi părea foarte rău de praful meu. Luasem eu însă o provizie mare, care mi putea ajunge multă vreme.

Ottoeșii erau disperați că nu găsiseră nici un pawniș ca să-l ia de chică.

Pentru a-i consola, le oferii rarele obiecte aproape neatinse, pe cari le putui scoate din sfărâăturile exploziei. Le găsiră admirabile, dar cum nu le putea lua cu ei, le ascunseră într-o groapă mare pe care o săpară.

(Va urma)

DIVERSE

Un urs vizitiu. — Încă înainte cu o jumătate de veac, pe când nu existau încă drumuri de fer în Finlanda, se călătorea cu diligența poștei de la stație la stație, pentru o plată foarte mică. La întoarcere, vizitiul lua, dacă se găsea ocazie, pasageri de contrabandă, cari îi dădeau un aldămaș, pentru propriul său buzunar. Într-o zi, cu tot viscolul ce era pe afară, mergea obosit pe stradă un ursar, care când văzu sania poștei în dosul lui, o opri. Ursarul propuse vizitiului să-l ia și pe dânsul și îi promise pentru aceasta un rașchiu, pe care i-l va da la cea mai apropiată cârciumă.

Vizitiul se învoi.

Ursul, care era legat cu un lanț, care pornea de la inelul din nas, fu legat în dosul saniei. Stăpânul său se așeză pe capră lângă vizitiu, și astfel merseră veseli mai departe.

După cât-va timp ajunseră la o cârciumă. Vizitiul și ursarul intrară în odaia călătorilor și le priiră foarte bine cele câteva pahare de rachiu băute. Ursul, care era legat de sanie nu mai putea aproape să respire din cauza fugei. El adulmecă împrejurul saniei, și văzu mâncarea vizitiului care mai era încă pe capră. Dar, ursului, căruia îi lipsea definitiv cunoștința a ceea ce este al meu și al tău, îi se păru că mâncarea aceea ar putea constitui un foarte bun prânz pentru el, se urcă în sanie și scoase din pae binevoitoarea pradă.

Cum auziră caii gălăgie, priviră îndărăt și văzând pe fiorosul animal o luă turbați la fugă. Sania dansa pe drumul rău construit, trecând prin găuri, prin tot felul de gropi. Mergea ca o corăbioară pe marea furtunoasă, încolo și încoace, se pleca când în dreapta, când în stânga și era amenințată în fiecare moment să se răstoarne.

Ursul se apucă cu ghiarele de sanie, ca să nu fie aruncat jos. El mormăia și răsufla îngrozitor. Locuitorii satelor pe unde trecea sania văzând fuga nebună a acesteia, eșiră speriați din casele lor, voind s'o oprească, însă în zadar, căci nici nu se putură apropia de dansa.

În fine caii numai spumă ajunseră într-o curte a poștei. Grăjdarul eși cu servitori săi afară, însă li se făcură părul măciucă când văzură neobișnuitul vizitiu. Cu toate acestea, ei înțelesesă imediat situația și luară la bătaie cu nuele și bastoane pe urs, care era jumătate mort. Câteva ceasuri mai târziu, soșiră adevăratul vizitiu și stăpânul ursului și li se pregătiră amândorora o primire adevărat rusească.

Jucători pasionați. — Cea mai lungă și cea mai scumpă partidă de Șah, dură între două jucători aproape șase ani. Unul din acești jucători locuia în Australia și celalt în New-York. Ei se înștiințau prin scrisori, de fiecare mișcare făcută. Americanul trimetea scrisorile sale prin Europa și canalul de Suez și australianul peste oceanul Pacific, în continentul american. În al cincilea an al jocului, americanul își exprimă dorința, de a-l termina prin telegrame. Propunerea fu primită. Partida mai dură încă un an și fu perdută de american care cheltuisese 6000 de dolari (apr. 31.000 lei) numai pentru telegrame.

O eroare remarcabilă. — Mareșalul Ney, unul din cei mai buni generali ai lui Napoleon I, fu decapitat la Paris în anul 1815. Câteva zile după moartea lui Ney, generalul Bellart pregăti în casa sa o mare festivitate. În cântece, dansuri și glume, seara trecuse și miezul nopții începea să se apropie, dar ușa cu două canaturi a salonului fu fără de veste deschisă și servitorul anunță:

— „Domnul mareșal Ney“ !...

Muzica amuți, dansatorii se opriră speriați și servitorului i se opriră cuvintele pe buze. Toți ochii erau îndreptați spre ușa, pe care apărură deodată un domn într-o întristare adâncă.

Era mareșalul Aîné, pe care servitorul din greșeală, îl anunțase ca mareșalul Ney.

Trad. de Isaca Critz

Înainte și După
Întrebuințarea
Cremei și Pudrei „FLORA”

Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dintii 1 leu 1 leu 50

SĂPUN de TOALETĂ „FLORA”

de o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinile și tenul
— Bucata lei 1,25 —

Tusea cea mai rebelă,
bronșitele acute
și cronice, tusea
măgărească vindecă sigur

PECTOSIN IIEANU

Sticla lei 3. Drogueri și farmacii

Anemia clorosa, neurastenia, histeria,
slăbiciunea generală combată.

HEMOFER IIEANU

— Sticla lei 4 —

BONBOANE

ORIENTALE

Parfumează admirabil gura și distrug ori-ce miros urât al gurei. Cutia 50 bani la drogueri și farmacii. A se observa marea: „Semiluna cu stea”.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 40.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

dela Bazarul Național de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Duțescu, calea Victoriei, 110, cel mai estin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești de pânză, lână și mătase

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflute cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței».

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara
„ 2.60 „ 1/2 „ „ „

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA

O IARNĂ LA ESCHIMOȘI. — (Vezi pag. 5032).

ABONAMENT

LA

"ZIARUL CALATORIILOR"

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

O iarnă la eschimoși

Mărturisesc că m'î plac foarte mult povestiri despre explorări, ai căror autori au modestia de a nu se considera ca niște eroi.

Geniul modestiei n'a fost în totdeauna rar printre ginta călătoare.

De aceea, cu multă plăcere am parcurs prima parte a relațiunilor d-lui Vilhjalmar Stefanson, etnograf scandinav care făcu parte din expediția polară anglo-americană a cărei plecare o anunța Ziarul Călătoriilor, acu cinci ani.

Să reamintim că expediția se împărțise în două secțiuni. Pe când secțiunea principală căuta a câștiga oceanul glacial Arctic, pe bordul unui vapor care plecând din Victoria (Columbia britanică) trebuia să treacă prin strâmtoarea de Behring, d. Stephanson, făcuse planul de a trece prin Nord-Vest de Canada și de a scoborâ fluviul Mackenzie.

Întâlnirea fusese fixată la îmbucătura fluviului, într'un sat esquimos numit Shingle-Point. Acea ce temea etnograful se produse: nava naufragia în insula Flaxman, pe coasta septentrională din Alaska. După o așteptare de o lună, el înțelese că nu se mai putea bizui pe tovarășii săi.

Și fără a se înfricoșa de perspectivă, se resemnă a petrece iarna cu Eschimoșii, până la reîntoarcerea balenierelor cari, în vara următoare puteau să l ia și pe el și să l ducă în Columbia britanică.

Ziarul pe care l scrisese el în iarna anului 1906—1907, ar fi de tradus întreg, atât de mult abundă în trăsături fermecătoare, în observări din fugă. Să ne mulțumim a l împrumuta câte-va extracte.

Situația în care se găsea d. Stephanson, ar fi descurajat pe un european cu un caracter mai puțin tare.

Tot bagagiul lui, să nu uităm că venise în acea pustietate în toiu l verei, într'o pirogă care nu putea duce o încărcătură grea,—tot bagagiul lui se compunea dintr'un rând de haine de pânză, o pușcă, două sute de cartușe, un aparat de fotografie, un carnet și... un creion.

Cât privește merindele, nici tufă.

D. Stephanson însă, este unul din acei rari exploratori, cari datoresc succesul lor ușurinței de a adopta obiceiurile țării în care trăesc.

Când ai o calitate așa de prețioasă, l i bați joc de lipsa cutiilor de conserve și alte *impedimente* ale exploratorilor noștri oficiali.

La Skingle Point, avusese norocul de a întâlni un eschimos numit Boxy, care pentru a fi navigat pe baleniarele americane și frecventat misiunarii insulei Hershel, știa destul de bine englezește.

Deveni dar oaspetele și prietenul său. Și datorită lui, putu să se inițieze moravurilor Eschimoșilor și să le învețe limba.

Exilatul avu o primă greutate de invins. Din copilărie îl era groază de pești. Numele singur și un cuvânt mai mult, mirosul lui îl făcea greată.

Or, căzuse într'un sat unde se hrănea numai cu pește. Pentru a găsi carne de cerb, trebuia să mergi la dracu în interior.

Hotărâi, mărturisește d. Stefanson, să mă întretin periodic cu această alimentare, timp de 6 luni, și nu fu fără greutate. O săptămână întreagă se sili a pleca de dimineată din sat și a posti, făcând curse forțate de 40, până la 50 de kilometri prin mlaștine mocirloase.

Când se întorcea seara l i era așa de foame, că și-ar fi ros bucuros tălpile de la cisme:

«La sfârșitul celei dintâi luni, eram în stare să mânânc orî ce fel de pește, și orî ce soi de sos eschimos, fără nici o greată».

Familia al cărei oaspe era d. Stephanson, se compunea din 9 persoane. Bărbați, femei, copii toți erau îngrijați văzând că pensionarul lor mânâncă așa puțin. Peștele l găteau în toate felurile: fript, prăjit, fert și câte odată și crud.

În spre seară, îl pândeau sosirea; și cum l zărea, Nowallik, fiica lui Boxy, o eschimosă de 14 ani pune la frigare o loștrită prinsă chiar în aceeași dimineată. Și pe când peștele se prăjea la foc, ea adăuga următoarele pregătiri: farfuria care servea în ajun, întindea un șervet pe jos, și aștepta întoarcerea oaspei pentru a l aduce peștele cald.

Lingea farfurii. Era cea mai bună metodă de a șterge vasele, pe care i-o dictase dorința de a se arăta servabilă.

Satul era întâlnirea numeroșilor pescari cari se coborâu din marină pentru a veni să vorbească puțin.

Pescarii eschimoși călătoreau în totdeauna cu femeile și copiii lor; scandinavul putu astfel observa de aproape moravurile indigene.

Mamele tinere în călătorie, și du-

ceau copiii pe spinare, *piele pe piele*. Până la vârsta de trei ani micul stă înfășat sub cămășuța mamei, și nu i se zărește de cât capul, pus chiar la spatele mamei lui. O metodă excelentă de a păzi micuțul copil contra schimbărilor brusce de temperatură. Căldura corpului matern, este caloriferul portativ al copilășului.

Spusei mai sus, mania pe care o aveau eschimoșii de a spăla vasele, lingându-le cu limba.

O descripție a artei lor culinare ne rezervă alte trăsături de moravuri foarte nostime.

Când o femeie vine de la munte cu o recoltă mare de boabe sălbatice, ea le varsă într'un sghiab de lemn, le stropește cu ulei de focă și le amestecă până ce le face o zeamă.

Credeți că aceste mure cu ulei ranced, al cărui miros și înfățișare ar pune pe gomană pe un alb, formează pentru Eschimoși mâncarea cea mai delicioasă.

Stăpâna de casă este foarte ospitalieră; după ce sfârșește de gătit acea dulceață, scoate un strigăt foarte cunoscut, la care toți, bărbați, femei, copii aleargă de și vâra toți mâinele în acel magion și se îndoață de nu mai pot.

«Mărturisesc, declară d. Stephanson, că mi-a fost cu neputință a mă învața să mânânc din acea dulceață».

Când un pescar s'a reîntors încărcat, și dacă nevasta sa e bine dispusă de a l servi prietenii, pune la foc o căldare plină cu pește.

În cazul când ar vrea să ofere mosafirilor ei pește crud, atunci l pregătește, rupându l pielea cu dinții ei.

La strigătul ei de chemare, toți aleargă și fie-care și vâra mâna în căldare, rupând bucăți de carne.

Dacă peștele e crud, mosafirul apucă cu mâna, l ronțâie cum ai face cu un măr, și aruncă oasele.

Eschimoșii la place foarte mult peștele cu... miros. Chiar de la începutul verei ei încep să se aprovizioneze, și e lesne de priceput, cum începe să miroasă chiar de la sfârșitul verei.

Marginile satului Eschimos, devin atunci de nesuferit pentru mirosurile delicate.

Copii cercului arctic preferă suavele esențe de violetă sau iasomie, parfumul somonului pescuit de mai multe luni.

Într'o expediție polară, ne spune d. Stephanson, nimic nu e mai practic de cât o colibă de zăpadă.

Două oameni experimentați pot construi într'o oră o colibă destul de spațioasă în care opt persoane pot dormi în voie.

Cu cuțite pentru zăpadă, făcute din os sau fier, Eschimoșii aleg un loc, unde zăpada este îndesată, și

compactă, o taie în blocuri de forma dominului. Ca dimensiune 0 m. 75 lungime, 0 m. 35 lărgime, 0 m. 10 lăţime. Când bordeiul în formă de cupolă este sfârşit, i se face o gaură destul de largă ca să încapă un om, şi lumea se vâra înăuntru.

Or, pe când exploratorul închis în coliba lui, n'ar şti să ridice temperatura la mai mult de 10 grade, cu toată lampa-sobă a lui, Eschimoşii, la adăpost în cabanele lor, se desbracă de tot şi suferă mai mult de excesul de căldură, de cât de excesul contrariu.

Vatra pe care au aprins focul, face să se topească pereţii interiori ai casei, dar apa este înghiţită de zăpadă, care joacă rolul unui tampon-sugativ, şi infiltrându-se până la pereţii exteriori, se îngheaţă.

S'au văzut colibe peste cari urşii s'au suit deasupra cupolei, fără ca greutate lor, ajutată de ghiarele lor, să le facă a se scufunda.

Aşa dar, dacă plecaţi şi d-voastră, pentru a descoperi polul Nord, veţi profita de bunul sfat al d-lui Stefanson. Dacă veţi uita să luaţi corturi, pe care îngheţul şi aburii de peste noapte, le fac mai grele şi apăsătoare, veţi învăţa a mânui cuţitul prin zăpadă şi a construi colibe, sau *iglos*, cum le zic Eschimoşii.

Credeţi-mă vă veţi simţi foarte bine.

CARMEN SYLVA

Flica Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Ceea ce mă miră pe mine în această călătorie este că românii mai ştiu ceva italianeşte, franţuzeşte, puţin nemţeste, nici de cum însă nu cunosc limba vecinilor lor : ruseşte, bulgăreşte, ungureşte, turceşte; ca şi cum vecinii n'ar fi jucat nici un rol în istoria trecută a ţării. Dar dacă se mai găsesc urme de cuvinte, este pentru că românii au căutat să pozeze în popor vestic. Şi apoi nu vine şi din faptul că românii urmaşi din romani, să caute simpatia lor la popoarele de aceeaşi origine cu el ? O verme îndelungată s'a voit chiar să se elimine puţinele cuvinte slavoneşti şi turceşti.

Iată că sosii la insula Ada Kalé ocupată jumătate de uniforme turceşti, jumătate de cele austriace: Se zăresc multe ruine, probe indiscutabile de veşnicile războaie făcute pentru ocuparea ei ! Sunt mulţi sârbii. Bismarck crede să găsească în ea urme din poporul latin căroră le-a fost impusă limba slavă. Aceeaşi idee o are şi Wirchov, întru cât priveşte pe bulgari pe cari îi crede tot atât de puţin slavii. Bulgarii au multe relaţiuni cu

românii unde-s chiar în număr foarte mare. Grădinile româneşti mai toate sunt lucrate de ei. Chiar şi în timpul secerişului vin în număr mare aduşi de proprietari. Toamna şi iarna se întorc înapoi cu punga plină.

Şi românii sunt în număr mare în Bulgaria, unde au chiar sate întregi. Costumele celor două popoare sunt foarte diferite. Ruşii au fost foarte miraţi că nu se vorbeşte nici un cuvânt rus, de şi au stat atâta timp în ţară. Tarul Alexandru III, în timpul campaniei 1877—78, când cu războiul pentru independenţă, era uimit când spunea domnitorului Carol : „Dar oamenii de aci de la d-voastră nu ştiu nici o limbă. Am căutat să vorbesc cu ei ruseşte, dar ei nu m'au înţeles“. Domnitorul îi răspunde râzând : „Dacă n'aţi căutat să vorbiţi cu ei româneşte.“ Dacă citeşti pe Burckardt şi Schlumberger atunci capeţi o nouă idee cât priveşte înrudirea între popoare şi urmările ei ! Şi dacă ea atârână de durată şederii şi schimbarea produsă ! Să se gândească cine-va numai la domniile de sute de ani ale domnilor fanarioţi, când limba grecească era limbă de salon. Părinţii acestei generaţii vorbeau încă grecească. Totuşi a dispărut. Veteranii din 1877 sunt în Dobrogea unde li s'a dat pământ, asta ca şi pământul acesta să se romanizeze. Cât priveşte industria, ea e urâtă în România pentru că Românul e mulţumit să câştige ca să-i ajungă cu ce să trăiască. Trei zile de lucru îi dau destulă mămăligă pentru o săptămână şi asta e suficient. El nu strânge bani ca Bulgarii. Alcoolismul e plaga românismului ; doar în Dobrogea nu exista aşa ceva pentru că influenţa turcilor şi bulgarilor cari nu beau a fost mare. Călătoria asta seamănă cu a unor turişti. În toate părţile ni se fac primiri amicale. Dela Alda Kalé am fost înapoi în T.-Severin după amiază pe înserate. Un tablou sublim se desfăşura ochilor uimiţi de apusul soarelui — a unui soare încântător de vară — între muzici şi strigăte de ură ce rupeau văzduhul. Căntece şi facle. Cum s'a întunecat deabinelea am luat masa pe bord de 50 de persoane. Muzici, iluminăţie, cântecul elevilor de liceu cari se auzea de pe alt vapor legat cu al nostru ne umpleau inimile de bucurie. Numai iubire, credinţă şi bucurie domneşte în toate părţile. Am plecat. Pe casa noastră plutim încet şi liniştit pe Dunăre în jos şi vedem oameni cari altfel nu ne-ar fi putut veni aproape. Acolo stau ţărani încântători cu ţărâncele cu obraji înbuşuraţi în costumele lor de sărbătoare, cu marame aurii, cu haine groase scurte, frumos ţesute ! Şi bărbaţii îşi poartă cu graţie cămaşa lor lungă plină cu fluturi şi floricele, cu braurile lungi, late şi roşii sau verzi continuate în jos, foarte frumoşi, oa-

cheşi, cu ochii mari, negri; sunt cu toţii alţi oameni ca cei din jurul Bucureştilor, cari sunt mici şi nu prea voinici, poate pentru că sunt într'un aer viciat şi nu liber şi curat. Dunărea străluceşte de miile de facle, pe când ţărmurile răsună de urale ! Tabloul este frumos căci oraşul e clădit din cărămizi. Aici în T.-Severin am călcat pentru prima oară pământul Romanesc ca tânăra ! Când am plecat pe la 8 din Severin am trecut din nou pe la Podul Traian. Ce strategii erau şi Românii. De pe toate punctele malurilor ne aşteptau ţărani cari însoţeau trecerea cu mii şi mii de strigăte. Ce tablou câte un arc de triumf şi unde auzeam câte un acr de triumf şi unde auzeam strigăte de ură ! mergeam mai încet şi cât mai aproape de maluri ca să putem vedea bine pe oamenii cari îşi dăduseră osteneala să vie ca prin arcuiri triumfuri să-şi arate bucuria lor. În multe locuri, la case şi la ferestre erau agăţate covoare de toată frumuseţea poate ca să înfrumuseţeze şi mai mult însemnătatea zilei, după cum se cuvine. Foarte interesanţi erau amândoi copiii : Carol, micul şi pasionatul soldat, care voia să ştie totul şi Elisaveta, mică şi melancolică natură, care în mijlocul împuşcăturilor de pe ţărm date în onoarea noastră ruga, ca să-i treacă frica, să i se povestească câte un basm sau rupea ultimele petale catifelate ale câte unei flori dulci, mirositoare. Oamenii cei mulţi i se păreau şi mai mult o sarcină. Carol era dornic să fie iniţiat în toate ce se petreceau împrejură ; el este micul strateg ; asta o puteai observa la el, copil de 7 ani, pe care totuşi la o aşa vârstă fragedă îl vedeai urmărind după harte poziţiile Burilor şi ale Englejilor, lămurindu-ne cu o naivitate ce ne făcea să surădem cum ar trebui să fie ele aşezate. El ştia toate oraşele foarte precis, unde s'a întâmplat vre-o luptă mai interesantă. Chiar şi hărţile Plevnei le-a luat în mână de sute de ori, vrând să ştie cu tot dinadinsul de unde s'a svârşit primul glonţ, unde a fost aşezată prima fortificaţie ! Toate !

Şi apoi nici nu-şi inchipuia ceva aşa de greu de priceput, din care cauză nu mai putea de plăcere şi bucurie, când cei mari nu vreau, iar el da. Il vedeai întorcându-se adesea de pe covoartă îmbrăcat ca marinar, cu sabie. Ce mult îi plăcea în uniformă militărească, ne părându-i de loc prea cald cu gulerul acela strâmt ! unde mai pui necazul colosal ce-l avea când trebuia să-şi lepede uniformă şi să nu salute milităreşte ca unchiul şi ca tata. Şi noi femeile voiam ca în totdeauna să stea militar plătându-ne şi nouă strălucirea aurului în razele arzătoare ale soarelui, mai ales că era blond.

Dar Elisabeta, ce frumuseţe Dumnezeiască ; ce trăsături clasice, regulate ;

cum impunea de acum chiar tuturor, unde apărea, cu seninătatea ei naivă. Ea îmi zicea mie pe când căuta să apere florile din buchete înviorându-le în apă: Privește, mătușico, au găurit o floare a reginei. Nu-i așa că le-aș tris bine: că a înțepa floarea reginei e a o înțepa pe ea însuși. Eu însă am tăcut ca să nu le fac supărare.

De pe vapor vedem că locuitorii au făcut toate eforturile să ne facă o primire cât mai strălucită; n'am putut să rezistăm să nu ne oprim câte-

va minute să admirăm portul de toată frumusețea. Se mai zăreau de aci încă albiți de zăpadă Carpații și lângă ei în continuare sălbatecii Balcani. Și în Cetatea ne-am oprit; pentru că locuitorii prea se uitau drag la noi ca și cum ar voi să ne zică: Veniți odată doar pe aci, noi vă primim așa de frumos, să nu vă opriți măcar o clipă? N'am putut să nu ne oprim puțin!...

(Va urma).

Trad. din l. ger. de Ioan T. M. I.

Salutul pe dos la Barotși

În timpul călătoriei sale în Africa de Sud, ducele de Connaught a putut observa cât de variabile sunt sentimentele omenestii, chiar la popoarele negre. Acum câțiva ani, după campania anglo-

leagă în vederea unui masacu general al streinilor.

Atunci, Barotși și alții cântau imnuri războinice în care se găseau strofe ca acestea:

„Sculați-vă și înarmați-vă de război! — După cum vântul sguđue pădurea, — aud un urlat ce vine de departe. — Nu e

bură, Barotșii erau cei mai vașnici și mai îndrăzneți dușmani ai oamenilor albi în general, și ai englezilor în special.

Regele Barotșilor încercase să pună la cale o răscoală generală a tuturor triburilor negre împotriva stăpânilor albi, și chiar întăratase pe Zuluși, pe Basutoși și alte familii de-ale lor să se înțe-

uiau la norilor, — nu e răgetul leilor pe coline. — E glasul celui pe care l' văd sus, — și care 'mi poruncește să 'mi spun voința.

„El ne poruncește să gonim pe omul alb din aceste locuri, — și să l' aruncăm în mare. — Marea care l-a adus — pentru blestemul și nenorocirea noastră — mugește și cere rasa asta pe care a revărsato

peste noi, — și vrea s'o înghită din nou!”

Astăzi, în drumul ducelui de Connaught, Barotșii salută în chipul prescriș de riturile lor spre a se onora cei puternici și ființele supranaturale. Se așează în rând și când trăsură ajunge în dreptul lor se răstearnă pe spate, făcând astfel salutul pe dos.

ALPHONSE DAUDET

FARUL SÂNGEROASELOR

Din cauza vuetului n'am putut să dorm toată noaptea. Era infuriat vântul și din glasul ce izbucnea neîncetat se cunoștea că se zbugiumă ca o fiară rănită. Legându-și aripile ce vâjăiau de vânt, toată moara troznia ca frânghiile unei corăbii.

Olanele de pe coperiș împrăstiate, zburau ici și colo! Departe pini! deși ai colinelor se clătinau și plângeau în umbră. Te-ai fi crezut în mijlocul mării. Pe când stam așa mi-am amintit deodată de nopțile mele de acum 3 ani, când locuiam în farul Sângeroaselor, colo lângă coasta corsicană, la intrarea în golful Ajaccio. Un colțisor sublim pe care îl găsisem prea frumos pentru un visător singuratic...

Inchipuiți-vă o insulă sălbatică și roșcată ca sângele; farul într'un vârful la o margine față de o turlă genoveză unde-și făcuse în timpul meu cuib un vultur. Jos la malul apei un lazaret în ruină, năpădit de toate părțile de buruieni; apoi râpe, mărăcinișuri, stânci mari, câteva capre sălbatice, cai mărunți sburdând cu coama fluturândă din cauza vântului, iar sus de tot, înconjurată de un vârtej de păsări de mare, locuința farului, cu o curte largă cu zid alb unde paznicii se plimba, cu o poartă gotică, cu turnuleț de fier la care strălucia felinarul cel mare cu laturi în raze arzătoare ale soarelui și care face lumină și ziua. Asta e insula Sângeroaselor, așa cum mi-o aminteam azi noapte, ascultând plânsetul privitor de pe coline. Înainte de a avea moara, când aveam nevoie de aer liber și de singurătate mă închideam aci ca într'o insulă încântătoare.

Dar ce credeți că făceam?

Ceeace fac și aci, mai puțin chiar. Când vânturile nu suflă prea tare, mă așezam între câteva stânci la marginea apei, în mijlocul mierlelor și rândunicilor și rămâneam acolo, câte e ziua de mare în acea mișcare și moleșală minunată covârșit de farmecul mării pe care o admiram. Cunoșteți nu-i așa această plăcută beție a sufletului?... Nu te gândești și nu mai vezi nimic. Toată ființa ta zboară, se împrăstie. Ești ca și o pasăre care se oprește din zbor, ca stropul de spumă ce străluce în soare, ca fumul alb de vapor ce se duce departe,.... pânzele acestea de mărgean roșii, stropii de apă, fuioarele de nor, orî-ce fără de tine însu-ți...

Oh! ce frumoase erau orele pe tărmlul acestei insule fermecate, de pierdere de sine.

Când era furtună mă închideam în curtea lazaretului, o curticică melancoli-

că, îmbălsămată de rosmarin și de pelin sălbatic și aci, trântit lângă peretele unui zid vechi, mă lăsam copleșit de parfumul acela vag de pustiire și tristă, care pătrundea în mine precum soarele în chichinetele de piatră, deschise toate în prejurul meu ca niște morminte vechi! Din când în când un ciocănit la poartă, o săritură ușoară pe iarbă... era o capră ce venea să pască la adăpost de vânt. Văzându-mă, neștiutoare se oprea locului și rămânea nemișcată în fața mea, speriată, privind-mă ca un copil...

Pe la 5, trimisul paznicului mă chema la masă. Atunci luam poteca rupând câte-o crenguță și porniam încet către far, întorcându-mi mereu capul înapoi spre orizontul acesta nesfârșit de ape și lumini care păreau că se măresc pe măsură ce urcam mai sus.

Dar sus în far ce minunat era! Și acum văd odaia de mâncare, așa de frumoasă cu lespezile cele mari de pe jos și cu căptușala de scânduri de stejar, o ciorbă de pește fumegândă, ușa deschisă de perete și flacăra apusului răstrângându-se înăuntru. Păzitorii m'asteptau cu nerăbdare.

Eram trei, un marsiliez și doi corsicanii, câte-șf trei mici, bărboși, cu fața tucurie, brăzdată, cu mantaua de păr de capră, dar la chip și suflet fieștecare cu firea lui.

În felul lor de trai ghideai numai de cât deosebirea dintre două rase. Marsiliezul, iscusit în toate, harnic și totdeauna ocupat cu ceva, umblând încoace și 'ncolo prin insulă din zor și până seara, ba, în grădină, la pescuit, strângând ouă de pasări de mare, pândind câte o capră afundată în mărăcină ca s'o mulgă sau s'o scoată la cărare și vecinic pregătit să-ți facă ciorba cea mai subtilă de usturoi sau de pește.

Corsicanii, din potrivă, în afară de slujba lor nu mai făceau absolut nimic, ei se socoteau drept slujbași, și-și treceau tot timpul în bucătărie jucând nesfârșite partide de cărți pe care le intrupeau doar când își dădeau foc la lulele, ori când tăiau fâșii cu foarfecile foi de tutun mari și verzi!

Încolo marsiliezul și corsicanii erau toți trei oameni foarte cum se cade, buni, simpli și îndatoritori pentru musafirul lor, cu toate că la drept vorbind trebuie să le fi părut eu un om ciudat... căci închipuiți-vă numai! să vii să te'nchizi în far de plăcere, când zilele pentru ei par veacuri și când fericirea lor cea mare e rândul de mers pe uscat, între al lor! În timpurile bune mulțumirea aceasta le vine cam în fiecare lună. Zece zile de uscat pentru 30 de zile de far, așa-i regulamentul. Dar iarna, când timpul e urât, când vânturile suflă 'ngrozitor și talazurile cresc, paznicii sunt prinși două, trei luni încontinuu; atunci nu mai valorează nimic regulamentul.

-- Iată ce am pățit eu domnule, imi povestea într-o zi bătrânul Bartoli, pe când mâncam atunci la masa asta chiar într-o seară de iarnă ca acum. Eram în far eu și un tovarăș al meu căruia i se zicea Ceco. Ceflăți, liberi, coboraseră la casele lor, unii bolnavi, alții liberi, nu-mi amintesc nici eu bine cum... Eram pe la sfârșitul mesei, foarte liniștiți amândoi. Deodată

tă văd că prietenul meu se oprește, mă privește o clipă, cu niște ochi căscăți și apoi, Dumnezeu, buf! cade pe masă, cu brațele întinse înainte. Mă reped la el, îl scutur îl chem, pe nume -- Hei Ceco! he!... murise! Poți să-ți închipui ce era pe mine. Am stat mai bine de 2 ore întregi în fața mortului, tremurând; apoi de odată imi veni în minte farul.

De abia găsi timp să mă sufl sus și să aprind fitilurile. Noaptea sosise și se lăsase de mult. Ce noapte Domnule, ce noapte! Marea, vântul nu mai aveau același glas. În fiecare clipă, mi se părea că mă cheamă cineva pe scară. Și atunci mă luă niște friguri și fierbințeli, prea mi-era frică de mort! Abia în zorii mai prinsei și eu nițică inimă! Așezai prietenul mort pe o lăiță, o pânză deasupra lui, o carte de rugăciune și iute la semnalele de alarmă.

Din nefericire pentru mine marea era prea agitată; chemai, strigai și aș mai fi putut țipa în zadar vreme multă. Nimic nu se zărea.

Iată-mă singur în far cu bietul Ceco și Dumnezeu știe cât timp... Nădăjduiam să-l pot ține lângă mine până la sosirea vaporului, dar după 3 zile nu se mai putea... ce să fac? Să-l dau jos? să-l îngrop? Stânca era prea nemiloasă și insula era plină de corbi. Mi-era milă și socoteam păcat să-l las pradă lor. Mă gândii să-l cobor într-una din cămăruțele lazaretului. Acest lucru s'a întâmplat într-o după masă, dar numai eu știu cât curaj mi-a trebuit să-l fac.

Uite, domnule, și acum, când cobor coasta insulei în vre-o după amiază pe un timp de furtună, imi pare că sunt mereu cu mortul în spinare. Bietul mos Bartoli. Îi curgea nădușala pe frunte doar gândindu-se.

Mesele noastre treceau așa în povești, până târziu: farul, marea, istorisirii de naufragii, povestiri despre bandiți corsicanii... Apoi cum se întunea, păzitorul primului sfert își aprindea lămpuța, își lua luleaua, plosca, un Plutarc gros cu marginile roșii. -- toată biblioteca Sângeruoaselor și se furișă afară prin fund. Câteva clipe mai pe urmă, se auzeau în întreg farul un zureit de lanțuri, de macarale, de greutate de orologii ce se întorceau.

Ei în timpul acesta eșiam afară în curticică. Soarele, apus de mult, scobora din ce în ce mai repede către apă, vântul se'ntărea pe când flacăra apusului făcea toată insula violetă. Pe cer, deasupra capului meu o pasăre mare zbura cu greutate; era vulturul cuibului genevez ce se reîntorcea. Pe nesimțite apoi ceața mării se îndesă, până când nu se mai vedea de cât spuma din jurul insulei.

De odată deasupra mea tășni un znop de lumină plăcută. Farul se aprindea. Lăsând în umbră toată insula, raze de lumină cădeau, în largul mării și eu rămâneam acolo pierdut în întunecimea profundă a nopții sub aceste valuri de lumină dulce ce abia mă atingeau în trecerea sub ele. Dar vântul, cu cât se înopta, cu atât se făcea mai rece. Trebuia să intru înăuntru. Băjbâind, închideam ușa de la intrare, puneam drugii de fier, apoi tot pipăind apucam să urc scărița care tremura sub pașii mei, și intram în vârful farului. Ei, aici era lumină. Închipu-

ți-vă o lampă uriașă cu 6 rânduri de fitiluri în jurul căreia se învârtete ușor laturile felinarului, unele având gigantice butile de cristal, altele deschise spre un geamlac mare nemișcat ce adăpostea de vânt flăcările. Când intram mă orbia. Toate arămurile, reflectoarele, cositoarele, zidurile acestea de cristal aplecate care se învârtău în niște cercuri mari albastre, toată scipirea aceasta, toate razele acestea de lumină mă ameteau... Pe urmă, încetul cu încetul, ochii mi se deprindeau și mă așezam chiar la picioarele lămpii, alături de paznic, care citea tar pe Plutarc de frică să n'adoarmă...

Afară negură și abiz. În ceardacul strâmt al farului vântul alerga ca un nebun, umplând noaptea de urlete. Farul pocnește, marea tremură, talazurile detună groaznic. În răstimpuri depărtate un deget nevăzut izbește în geamuri: vre-o pasăre de noapte atrasă de lumina scipitoare și care vine să-și zdrobească capul de geamul farului. În lanterna strălucitoare și caldă, nimic de cât pâlăiala flăcării, zgomotul uleiului care picură, lanțul ce-și sună ticatul regulat.

La miezul nopții, paznicul se scula, arunca o ultimă privire pe fitiluri și ne coboram jos. Pe scară întâlneam pe păzitorul celui de al doilea sfert care se urca frecându-și ochii, și-i dădea și lui plosca, Plutarcu!

Apoi, înainte de a ne culca, intram o clipă în camera din fund, plină de lanțuri, de greutate, de rezervoare, de frânghii și acolo la lumina lămpii lui mititi-ce paznicul scria în registrul farului cel mare, veșnic deschis:

Miezul nopții. Marea ridicată. Furtună. Corăbii multe în larg.

Trad. de Ioan T. M. I.

Impresii de călătorie

DIN AMERICA DE SUD

I

Pentru a pleca sau a veni în la Paz, nu ai de cât o singură cale. Trebuie să urci coasta muntelui ce înconjoară la Pazul pentru a ajunge la înălțime și aci cu trenul să ajungi la Lac. Peste un an de la plecarea noastră, se construise și drumul de fier funicular. Ați început să progreseze Bolivienii câte puțin, așa că poate cu timpul călătoriei în acea țară va fi mai lesnicioasă. Interes însă nu va avea nici odată, și atracție și mai puțin, iar inevitabilul *Sarochi* (răul înălțimei) va împiedica mult propășirea și vizitarea acelor locuri.

Am plecat deci cum venisem cu trăsura prin făgașele drumului ce conducea la Alto și de acolo cum zisei cu trenul la Guaquil pentru a ne imbarca pe lac. De și obișnuți cu înălțimea oarecum și cu toate inconvenientele călătoriei pe lac, nici la înțoarcere nu furăm scutiți de răul acestui lac, zic

scutiți, de și eram două femei; avem cu noi însă un copilăș, fiul ficei mele, care, chiar adormit, a suferit cumplit.

Când am ajuns la Puno, frontieră cu Peru, mă uitați pentru ultima oară la îngrozitorul lac: apele lui închise și triste ca moartea și azi mă înfigură când mi le reamintesc. Cred că ori și unde și-ar stabili omul locuința, când după un timp oarecare este silit să o părăsească chiar pentru un loc mai fericit și mai frumos, totuși simte un regret despărțindu-se de unde trăise până atunci. Din Bolivia ori-cât de bine ar fi fost instalat, cu multumire te desfaci de totul, te lipsești de toate, pierzi orice mai ai, bucurios, numai să poți pleca. Un italian veni în Lapaz, pentru afaceri, în ziua când s'a văzut la Alto, și-a scuturat papucii ca nu știu care sfânt. Am râs de el atunci; dar ca și el aș fi făcut, când am scăpat din adâncimea văii ce este capitala Boliviei. Aveam ca tovarăș de drum pe un domn american din New-York ce fusese ca și noi chinuit de viața de acolo, și care văzându-ne singure, descurajate și triste, ne îmbărbăta prevestindu-ne un viitor fericit. Amin! am zis gândindu-mă la tovarășul de viață al ficei mele ce rămânea în urmă și tot mai adânc se depărta în interiorul pădurilor.

Când am sosit la Arequipa, primul oraș Peruan ce întâmpin scoborând, mi s'a părut că-l văd pentru prima oară, și fie de emoțiune că schimbasem viața, fie de multumirea că ne vedeam porniți pentru a ne reîntoarce în Europa, mă găseam într-o dispoziție de sprit așa cum de mult nu-mi mai cunoșteam. Mi se părea frumos. Facilitatea de a umbla fără a ne osteni, contribuia mult ca să ne dea această bună impresie; chiar copilul părea mai vioi, alerga pe stradă înaintea noastră ușor ca o păsărică; se mira poate și el cum alerga. Acolo de unde venea nu i se întâmplase așa ceva. Așteptând știre pentru sosirea vaporului am șezut o săptămână în Arequipa. Am profitat în acest timp să ne vaccinăm, de oarece în Cile pe unde aveam să trecem, băntuia vărsatul negru. Ciudate țări! Sunt și în Europa Epidemii, dar benine; aci totul este violent, pesta bubonică mai în permanență, holera, frigurile galbene și apoi cutremururile de pământ—altă calamitate—ce nu se mai sfârșesc. S'ar zice că evoluția pământului acolo nu a ajuns încă în starea în care se găsește la noi. Arequipa, deși are în tot timpul călătorii pentru Mollendo de unde se imbarcă pentru diferite puncte ale Americii, nu dese ori însă are și călători pentru Europa. Așa că plecarea noastră a două femei cu copilul pentru Franța, producea Arequipenilor și mirare și stimă și râvnă.

Fratele președintelui republicii ce se găsea la acelaș otel cu noi, d. Pardo, ne fericia. Când americanii zic Euro-

pa, zic Parisul și Parisul e visul de aur al ori-cărui American, fie femei fie bărbat.

Furăm înconjurare de multă simpatie și interes, fiecare se încerca a ne face plăcută șederea în țara lor pentru a duce cu noi o amintire gingașă despre ei; și nu s'a ustenit zadarnic; ori și când vorbim de trecerea noastră prin Peru ne reamintim cu plăcere oricare fisionomii, locuri și întâmplări. În Arequipa o societate Nord-Americană a fondat un observatoriu foarte perfect. În ultima seară a plecării noastre, acompaniate de mai multe persoane de elită din societate, ne-am dus cu toții acolo sus în deal unde șed Americanii, și cu delicatețea, răbdarea și *bonomia* lor ne-a făcut să vedem prin splendidul telescop ce auz, constelațiile de pe firmamentul American. Am văzut gemenii, constelație ce nu se vede la noi,

Stațiune!

și ca niciodată mai bine, luna și saturn cu inelul. Noi, cam profane în asemenea lucruri, admirăm mai mult grădina admirabilă ce desenaseră acolo la înălțime și mai cu seamă locuința lor. Acest home elegantă, comodă și cochetă, ce rare ori mi-a fost dat să văd, și mai cu seamă într'un vârf de munte. Erau acolo patru astronomi între cari doi însurați, formați cu toții o familie. Femeile lor, gingașe ca toate Americanele. Ei, deși savanți, profunzi, toată noaptea cu ochii pe stele, dar erau simpatici și afectuoși, cum numai ei știu să fie.

Am făcut o digresiune cam lungă asupra observatorului din Arequipa, saui mai bine zis asupra casei și personalului de la acel observator, dar atâta fericire mi s'a părut acolo, atâta diversitate de ceea ce avusesem și văzusem

până atunci în cât sub farmecul acelei impresii am rămas mult timp. Acești Nord Americani, unde se duc, în orice colț s'ar stabili, aduc cu ei civilizația.

Am plecat din Arequipa urmăriți de urări de fericire și noroc de toți câți cunoscusem în câteva zile ce șezusem acolo. Din fire Peruvienii sunt foarte veseli și îndatoritori, așa că drumul până la Mollendo îl trecurăm foarte plăcut. D-nul Pardo din un sentiment de extremă delicatețea, telegrafiasse autorităților din Mollendo să ne întâmpine la gară, să se pună la dispoziția noastră și să ne ajute la imbarcare. Când văzurăm toți acei domni, prefectul și polițaiul cercetându-ne dacă suntem persoanele ce căutați, ne-am întrebat un moment ce are să se întâmple și ce vină ne găsească. Am râs aceea neașteptată primire. Protecția acestor cu ei când mai târziu le-am istorisit impresia uimitoare ce ne făcuse actor domni ne-a fost de mare folos, căci a trebuit să stăm în Mollendo așteptând vaporul 12 zile și grație lor nu am fost speculați la otel, apoi în ziua imbarcării, în acest port teribil ce atâta groază îmi produsese la venire și care întru nimic nu se schimbă, prezența lor ne fu de mare ajutor moral, mai cu seamă când ne scufundam și ne ridicam pe malurile Oceanului până la vapor. Pe vapor ne recomandă călduros căpitanului, un brav om, de altminteralea. Luându-ne rămas bun unii de la alții ne despărțirăm pentru totdeauna de Peruvia și de Peruvieni.

Vaporul *Osiris* al companiei Hamburg-American line era să fie timp de 9 săptămâni, pământul și casa noastră. Imbarcați în ziua de 2 Septembrie am ajuns la Havre la 9 Noembrie. O existență întreagă pe acest vapor. La început, în primele trei zile ce face vaporul de la Mollendo la Iquique eram numai noi și căpitanul, unicii și singurii pasageri. Prânzeam la o masă cu căpitanul și ofițerii bordului, conversam cu ei, făceam muzică împreună, trăiam aproape din viața lor; seara când copila mea cânta lieduri germane, bătrânul căpitan era mișcat până la lacrimi, iubea ca un tată pe micul Raul cu care nu se putea înțelege, căci micuțul nu vorbea de cât spaniolește, îi făcea toate voile și capriciile, îi făcuse un cărucior mare ca să-l tragă stuarzii pe punte. Ca la el acasă era copilul; ceea ce nu înțelegea, era limba ce nu o pricepea și continuu ne întreba (che dice, mamita, che dice) ce zice, mamita, ce zice? De ce nu vorbesc ca noi? De la Iquique însă începură a veni pasageri, peste două zile iarăși, de la Antofogasta, și tot astfel cu cât înaintam pe coasta Cilei la care port venea lume care se urca la un port ca să se coboare la altul. Cile, după cum se vede pe hartă, formează o coastă pe o întindere de mai multe

mile. Pe Oceanul Atlantic, porturile sunt dese și rare ori legate între ele prin căi ferate așa că mai tot transportul se face pe apă. Ne opream câte o zi în toate aceste porturi pe care le vizitam și de unde adesea vaporul încărcat minerale de tot felul pentru Europa. Greutatea ce ducea vaporul nostru era de nedescris, ne sfârșite erau corăbiile ce aduceau silică, potasă, cupru, zinc, etc., părea că nu are fund acel vapor, când se deschideau magazinele pentru a primi marfa și priveam în adâncimea lui, rămâneam în uimire. Ce minunată invenție, Doamne! aburii și mai minunată construcția unui vapor. Portul cel mai frumos al Cilei este Valparaiso. Am sosit pe o zi frumoasă; ordin se dedese ca nimeni să nu iasă din cabine, ferestrele erau închise ermetic, în cât nu mai vedeam marea, nu știam ce se petrecea, am ocolit portul timp de 48 ore, portul fiind periculos de acostat în timp de tempestă.

Ingroziți de frică și obosiți de amețală, am eșit seara pe punte când s'a oprit vaporul. Priveliștea ce ni se înfățișa a fost admirabilă. (Valea Paradisului). *Valparaiso* care își întinde preumblările și palatele sale până în mare, are în spatele său munți care formează strade și grădini și care la lumina electricității erau feerice; am șezut târziu noaptea, contemplând această splendoare care mult timp mi se înfățișa privirilor când mă gândeam la acel frumos tablou, atâta de vie și mare impresie mi-a produs.

Dimineața am descins în oraș și cum vaporul trebuia să stea 8 zile în port pentru încărcare și descărcare, am profitat să rămânem pe pământ în acest timp și să vizităm și capitala Cilei (Santiago).

Sosiți din Bolivia și Peru unde nu se prea văd construcții frumoase și mai puțin încă strade largi elegante și mult frecventate, mi se părea Valparaiso un adevărat paradis. La otel, unde am descins, copilul m'a întrebat dacă am ajuns la Paris. Cred și eu că Parisul era, în comparație cu la Pazul nostru unde pe stradă întâlnești mai multe turme de lame și de măgari de cât trăsuri și femei elegante.

Ne-am permis lăcomia să trăim câteva zile europenește, să mergem cu trăsura la curse, să ne oprim la cofetărie sau cafenea, să ne urcăm și să ne scoborim din tramvae electrice, să cumpărăm prin magazine, să ne civilizăm în fine; uitasem în cei trei ani și jumătate din Bolivia, cum trăiesc oamenii, cum sunt orașele. De la Valparaiso, luând trenul, în 6 ore am ajuns la Santiago. Am sosit tocmai în ziua celei mai mari sărbători naționale ce au ei, aceea a proclamării independenței. Stradele erau pline de lume și în dreptul otelului unde aveam a descinde și

unde reținusem camera telegrafică tocmai trecea parada: Președintele Republicii înconjurat de miniștri, de casa sa militară și de reprezentanți străini pentru a merge de la Palat la Catedrală. Catedrala fiind în apropiere de Palat toată această lume mergea pe jos. Președintele de pe atunci, un om oarecum în vârstă, era de o frumoasă înfățișare precum și toată curtea ce-l înconjura. Cum am mai avut ocazie să zic, Cilienii sunt oameni frumoși și contrariu celorlalți Americani de sud sunt mai mult blonzi de cât brunii, ceea ce îi face să zică că nu

Portul Valparaiso

sunt tocmai descendenți spanioli ci mai mult Teutonii, căspanioli erau puțin la număr și că nu i-au putut supune. Goții mai târziu au năvălit cu putere mare și ei sunt strămoșii lor. De va fi fantesistă sau adevărată această istorie eu nu pot ști; o dau așa cum am primit-o; tot ce am văzut însă este că linba, obiceiurile, religia și costumele sunt spaniolești; de ce și pentru ce își fac mai mare fală să se tragă din barbarii ca Goții, aceasta îi privește. Ei zic că nu au nimic din corupția și lenea latină, de aceea și armata lor e instruită de germani.

La revista militară ce am avut ocazia să vedem ni se părea că ne găsim la o paradă militară în Berlin; echipamentul, mișcarea, ținuta soldatului cilian este cu totul germană, și cilienii sunt foarte mândri de soldații lor, și de direcțiunea germană ce au. Are să ne ducă la glorie germanii, zicea birjarul nostru și aplauda ca un nebun fiecare regiment ce trecea. — Santiago, este un splendid oraș, preumblări admirabile, palate frumoase, magazine elegante, societate foarte distinsă, un lux de echipaje aproape ca la Paris,

femei cochete și atrăgătoare de asemenea ca acolo. De ce, îmi ziceam eu, dacă ne fusese dat să trăim departe așa de țară și de Europa, nu avurăm destinația pentru Cile! Hotelul Odot care era ținut de un francez și societatea ce întâlneam la masă, întreacea ori-ce se poate imagina ca elegantă și lux. Prin cunoștințele ce făcusem pe vapor am cunoscut alte multe familii în Valparaiso și Santiago și mărturisesc că rare ori mi s'a întâmplat să găsesc oameni atât de simpatici, primitivi și binevoitori.

Nu se pleacă din America de Sud, ne ziceau ei, fără a face avere, stați aci la noi, faceți să vie aci d. de Grimaldi și veți fi fericiți în țara noastră. Dar putem noi face aceasta? Odată plecate nu mai era loc să ne mai oprim în drum. Atâta dor aveam să ne regăsim în patrie, în cât nu ne mai puteam ademeni de nimic; dacă însă s'ar ivi vre-odată o ocazie favorabilă ca să plecăm iară în Cile, m'ași duce bucuros. Dragi mi-au fost mai cu seamă oamenii. În drumul nostru până la Havre, legasem așa strânsă legătură cu o familie ciliană a unui colonel care mergea în Europa, în cât frați de am fi fost, nu ne-am fi putut iubi mai mult. Distanța însă și imposibilitatea de a ne mai revedea au slăbit relațiile noastre prin corespondență, în cât azi așa, numai ca un vis frumos depărtat mai ne reamintim despre ei. De și călătoria până la Santiago este mai mult de cât lungă, venind din Europa și negreșit foarte anevoioasă, este de mirare cât de mare este numărul streinilor ce o locuiesc și o vizitează. Intr'o seară la o masă, lângă noi sedea o doamnă singură care se interesa mult să afle cum vorbim; și când întrebându-ne am spus că vorbim românește, a fost încântată să ne cunoască. Ah! sunteți din patria Carmen Sylvei, Reginei poete! Frumoasă trebuie să vă fie țara, căci așa de frumos a cântat-o Poeta încoronată! Zicea că are în România o amică al cărei soț se ocupă cu petrolul. Această doamnă engleză călătorea pentru a ține conferințe în toate orașele mari ale lumii, vorbind despre emanciparea femeilor, veselă și entusiastă cum rare ori am întâlnit engleză. Am petrecut fericit în societatea ei și plecând ne-a dat cartea ei s'o ducem doamnei H. în Câmpina, când vom sosi în țară. Dar în țară am venit târziu în cât și această întâlnire, ca multe într'un drum așa de mare, se uită și se pierde.

(Sfârșitul în numărul viitor).

Din lucrarea d-nei **Maria de Kapri**

NOTE ȘI IMPRESII

LACUL

Sunt zile când, obosit, nu mai poți pricepe frumusețea cântecilor, când o ură chiar te cuprinde către tot ce-î scris și când ai da totul pentru o frunză, pentru un cîrînit, pentru o undă de vînt. Locurile satului trezesc imagini vii, dorite, o lume curată în obiceiuri, entuziasm. Sufletul înviază, dorurile se'nfirină, glasurile cresc și imaginile răscolite se îmbrățișează.

Amințițiile și dorurile se furișează în suflet reînviind o adiere dulce, o frîntură de doină, un port minunat.

Cu aceste gânduri am plecat spre înserat din conac, unde sosisem doar de o zi. Lacul era la o depărtare de vre-o 15 minute. Vream să privesc apusul pe apă.

Drumul satului era pustiu. Nici un car nu mai uruia. Viața sgomotoasă din oraș cu valurile ei sonore își pierduse glasul. Satul — lipsit de oamenii duși la muncă — era adăncit în liniște visătoare. Chiar și sufletul era mai senin, mai dulce, căci, lupta pentru trai încetase pentru o clipă; grijile se aprinseră și ele'n drumul lor. Ce poate fi mai mîngăietor, mai alinător, ca seninul contemplării? În această seninătate citeam înțelesuri multe și dragi. A'ți opri o clipă porțile minții la sbuciumul gândurilor, a te da pradă visurilor și a privi curgerea nemilostivă a timpului cu seninătate e dulce.

M'am oprit pe nisipul uscat al malului. Pe coasta din față pădure de anini. De dincoace o vie frumoasă ce părea o mare de talazuri verzi. Ca o dungă lungă ascunsă în stuhaiul des și se pare lacul așezat cam pe o culme de deal. Pe întinderea lui plutesc încet bărci și luntri. Apa e liniștită și de o melancolie sfîntă. Limpede ca cristalul pare mai mult un râuleț așa lunguet cum e. Pare o pagină imensă apăsată de acoperămintul albastru al cerului. O luntre mică trece în față-mi despicând valurile. Ea lunecă clătîndu-se.

Soarele dă s'apue. Ultimele lui raze înflăcărâte se sting încetul cu încetul, se scoboară treptat până dispar după niște păduri întunecate.

Arborii de după malul vecin, abia'î zărești în întuneric unde ia'î forme din bazme mari și îngrozitoare. Un zămbet fericit de mulțumire par'că se așterne peste tot. Și în întunericul ce se lasă cerul se pare că se rotunjește coprinzând ca sub un clopot uriaș lumea și privilegiile.

Noptile astea au un parfum de visări amoroase, de adieri dulci, de plăceri necunoscute, de mîngăieri misterioase, de fericiri trecute. Cădele cerești dădeau o lumină tainică, o lumină de visuri, colorând argintiu valurile.

Am stat așa până târziu. Ce dulce e, ce odihnitor e să privești frumusețea și armonia naturii!

I. Manolescu

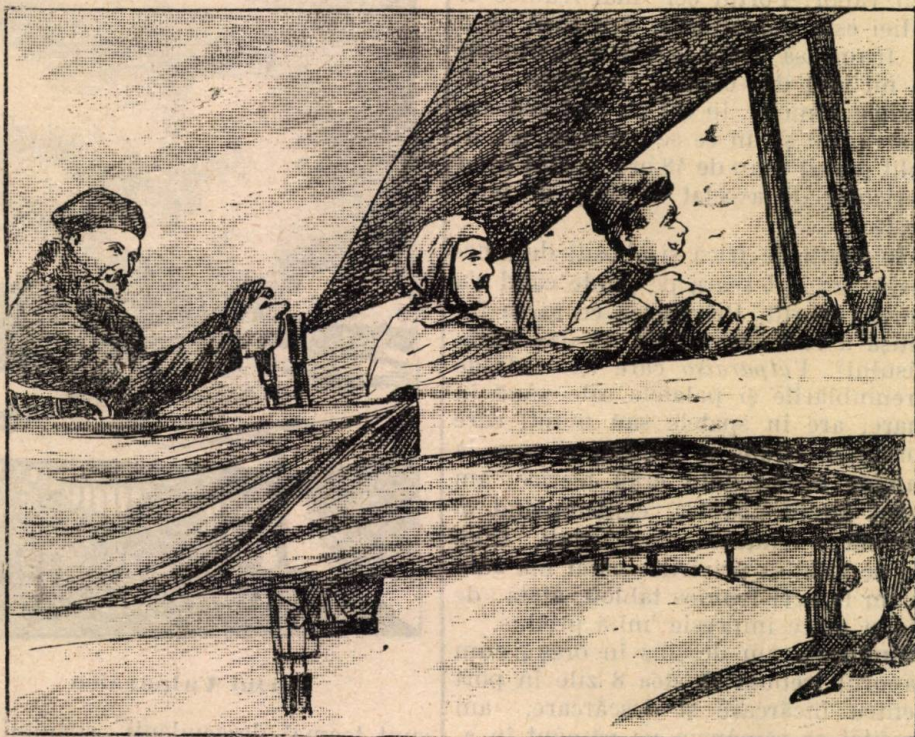
O călătorie aeriană în trei

Aviatorul francez Louis Bréguet a bătut deunăzi recordul lumii de distanță și de iuteală cu doi pasageri, făcând 100 klm. în 1 oră 15 m. 17 s. adică o iuteală de aproape 80 klm. pe oră.

Inercarea a fost făcută la Douai. Timpul fiind foarte liniștit inginerul aviator a hotărît în ziua de 6 Martie st. n. să încerce a bate recordul de viteză de 100 klm. cu doi pasageri. Ultima performanță în acest gen a fost

afla la 200 metri înălțime. La 40.22 m. ofițerul apare la orizont și la 4.30 aterisează la La Brayelle. E încântat de călătoria lui.

„M-am îndreptat, spune dînsul, în linie dreaptă spre Cambrai, la 400 metri altitudine. Totul mergea perfect și, dacă aș fi plecat puțin mai de vreme, m'aș fi putut duce până la Châlons. La Chambrai am aterisat în mijlocul unei companii de soldați cari manevrau. După ce am stat de vorbă vre-un sfert de oră cu ofițerii, m'am urcat din nou în aer și m'am îndreptat tot direct spre aerodromul nostru“.

Bréguet.

Ce'i doi pasageri ai săi

săvârșită de aviatorul Mamet care, la 9 Iulie 1910, la Reims, a făcut, cu doi pasageri, 58 klm. 177, într-o oră.

La 4 ore, 1 m. 11 d. Bréguet și-a luat sborul pe biplanul său de tip militar rus, înzestrat cu un motor R. E. P. Avea, ca pasageri, pe locot. Peraldo și d. Boland.

În același timp, locot. Ludman, directorul aerodromului militar de la La Brayelle, hotărăște să profite și el de timpul favorabil. Se urcă în biplanul său Bréguet având ca pasager pe saperul Pichon. Ofițerul își ia sborul la 30.17 m. 15 s. Face un înconjur al pistei și ia direcția Chambrai, când se

D. Bréguet, care și-a luat și el sborul, face un înconjur spre a trece pe de-asupra aparatului militar și a adresa gesturi de felicitare bravului ofițer.

Louis Bréguet, înconjurând o pistă de 7 klm. 200 și a bătut recordul, cum am arătat mai sus. Greutatea pasagerilor era de 225 kgr. și motorul de o putere de 50—60 cai.

În timpul sborului, un pasager, d. Boland, a trebuit să înainteze spre motor ca să închidă un robinet. Operația aceasta îndrăzneată, a fost făcută fără nici un incident.

Sporturi de iarnă în Germania

De cum fulgii prind să cadă mai des, și mai îmbelșugat ca să ascundă pământul trist lăsat de toamnă în covor gros, alb, strălucitor, poporul german iubitor al naturii pleacă în sute și mii de ex-

cursionisti departe de oraș, în câmpiile și munții țării lor. Atunci începe cea mai variată viață de sport ce se poate închipui; felurite sunt modurile cum oamenii se bucură de frumusețile și farmecul ce iarna dă naturii.

În primul rând, acum se fac mai cu deosebire suirile pe vârfurile înghețate

ale dealurilor și munților. În grupe de câte 5—10, legați unul de altul cu frânghii trainice, prinse la brâu de piele ce le strânge mijlocul, ei se cățără pe muchile cele mai periculoase, sărind stânci și văi, târându-se prin prăpăstii și povârnișuri.

În mâini țin un băț lung, gros care la capăt are o roată de lemn, cu spițele de sfoară, ca să împiedice vârful bastonului de a se cufunda în zăpadă, când turistul se sprijină pe băț. La brâu mai au atârnat un fel de târnăcop mic cu vârfurile de oțel ascuțite și trainice spre a le înfinge ușor în stâncile pe care se sue excursioniștii.

De asemenea au scări de sfoară și funie din belșug spre a se trage și susține în ascensiune.

Imbrăcămintea este în general cea obișnuită de sport. În picioare au ghetă de piele bine încheiate cu tălpile groase și ghintuite cu cuie ce se fixează ușor și pe stânci și pe gheață; pe zăpadă se mai poate prinde de tălpi un fel de discuri de trestie și sfoară impletită spre a opune mai multă rezistență în scufundarea în masa moale a zăpezii. Până la genunchi au jambiere de piele, prinse într'un brâu larg și solid. Haina e de obicei de lână, impletită în forma unei flanelă, fără nasturi ori deschideri; ea are mâncile strânse bine la capăt spre a împiedeca intrarea vântului și cu un guler gros și înalt ce acopere tot gâtul. Pe cap se poartă o șapcă ușoară de lână sau postav, fără corozor și care fiind elastică se ține foarte bine pe cap.

În mâini excursioniștii îmbracă mănuși groase de lână, fără degete și bine strânse până pe braț.

Cei mai mulți duc și câte un mic aparat fotografic cu ei, spre a lua plăcute amintiri din timpul petrecut în mijlocul naturii.

Sănătos și înălțător de suflet, sportul acesta cere însă și multe victime. Des anunță zările cum atâția și atâția dispar în fundul vre-unei peșteri groaznice ori sunt înghițiți în crăpăturile gheței uriașe, astupate ispititor cu zăpadă groasă ce ascunde totul. Pentru cei mai prevăzători însă, și pe care și un noroc favorabil nu-i lasă în prada soartii nepăsătoare, cățăratură pe coasta munților pe lângă dezvoltarea fizică a pieptului și a întregului corp, are încă și o mare înrăurire asupra spiritului individului. El capătă dragostea de natură, simțul frumosului și o fire veselă și nepretențioasă; își mărește încrederea și puterile sale și câștigă ideea celui mare ce domnește în natură, care-l face mai bun, mai bine-voitor, mai drept.

În alt rând vine coborând în fugă nebună peste povârnișuri în niște săniuțe mici, cu tălpile de fer, ridicate numai de o palmă deasupra pământului, și pe care pot avea loc după mărimea ei 1 până la 5 sau și mai multe persoane. Nemții numesc aceste săniuțe *Rodel* și

caută locurile cele mai cotite și cu peripeții mai multe pentru exercitarea sportului.

Priveliștea unui deluleț, în zilele când poate «*Rodelui*» este din cele mai încântătoare.

Mici de tot se ivesc sus pe vârful săniuțele una câte una și ca o săgeată se cobor în vale sărind peste câte un șanțuleț ori vale mai mică. Băci, fete, tineri și bătrâni, se întrec a se coboră cât mai iute și cu colituri cât mai dibace și mai frumos făcute străbătând un drum de câte-va sute de metri lungime.

Cu săniuța în spate, se urcă apoi din

Exercitat însă cu prevedere și nu în măsură prea mare, acest sport evită primejdia unei prematură părăsiri a lumii de aici, are însă toate foloasele unui exercițiu frumos și sănătos.

Cam în același fel, însă ceva mai greu este sportul cu *Ski*-uri, un fel de patine ori tălpi late și lungi de lemn care se fixează de picioare și care alunecă foarte ușor pe zăpadă. Turștii se suie până pe vârful unui deal sau munte și de acolo își dau drumul să alunece pe zăpadă sărind peste văi, peste pomi, peste gropi și pietre și venind ca fulgerul de iute până în vale.

Un skier sărind o vale

greu, mai încet ori mai repede de vârful dealului de unde se lasă iar în vârtejul unei părți din secundă.

Ceva mai iuți ca *Rodel*-urile și mai ușoare ca ele sunt așa zisele *Bobsleigh*-s, pe care sportează însă de obicei artiștii de profesie, ori membrii diferitelor societăți de sport.

Rodel-ul deprinde pe adepții lui pe deoparte cu impresia unei iuțeli vertiginose, dezvoltă mușchii și un curaj deosebit.

Victimele lui nu-s însă mai puține ca simplul cățăratură pe munți și vârful.

De cele mai multe ori, în izbirea vre-unui pom se zdrobește și sanie și excursioniști, ori o săniuță rămasă mai încet e întâlnită și sfărâmată de alta venită în urmă.

Cu greu și după exercițiu de zeci de ani, se poate ține echilibrul pe *ski*-uri în iuteala căderii și numai un ochi bun și deprins evită la timp piedicele ce întâlnește în cale, căci câte vieți n'au dispărut pentru totdeauna atât de repede că nici un țipăt n'a mai putut să anunțe ceasul din urmă!

Dar când e vorba de sport, germanul nu cunoaște ce-i primejdia și zilnic mii de *ski*-uri dungesc fața netedă și sclipitoare a zăpezii.

Pe câmpii netede și uneori când sue muntele în sus, se înhamă ca de *ski*-uri și astfel excursioniștii sunt goniți ca pe sanie peste ghiață sau zăpadă.

Pentru răspândirea acestor sporturi se fac alergări cu concursuri și premii și

atunci câte răni, câte morți în ciuda oricărei prevederi!

În timpul din urmă se propune ca ski-eri să zboare de pe munți în vale, înându-se de un fel de aripi ca cele de la aeroplane. Atunci sportul ar deveni mai sigur, dar nu s'ar mai ajunge la iuteala groznică a căderii omului singur.

Cu sania trasă de cai se plimbă mai puțin nemții; în orașe zăpada e înlăturată prea repede, la țară se ocupă mai bine cu alte sporturi; numai patinatul obișnuit pe ghiață este și el în floare.

Pe un lac, vezi acolo sărbătoarea ori

Rodel

în zile libere adunați de la bătrânul încăruntat, până la copilul de câțiva anișori alunecând fie-care de potriua lui, amestecându-se în furnicarul ce se mișcă de toate părțile ori dansează în acordul unei muzici ce-i distrează.

Și câte figuri se fac pe ghiață, câte sărituri ori întorsături pe o singură patină ori pe amândouă!

Nu-i vorbă, artiștii au locul lor deoparte, închis, unde se întrec în meșteșuguri ori joacă *hockey*: un joc cu mingea pe ghiață, ori popice.

Și astfel, în dragul frumoasei naturi și în dorința de a se întări și însănătoși, germanul nu scapă ocaziune a se folosi de toate minunile pământului și după atâtea ceasuri de sport întăritor dar și obositor pentru moment, petrece ore plăcute, în fața unui pahar de bere spumată și în fum parfumat de havană...

Și numai astfel, în cultivarea sportului de tot felul, a crescut acest neam puternic, care are o armată voinică, cu-

ragioasă și sănătoasă prin excelență și care odată izbutise a strânge un regiment de uriași.

Buzău.

Ernest Dimitriu.

DIVERSE

Ca prin povești.— Multe sunt aventurile în ziua de azi, dar aventura pe care o povestim mai jos, e una din cele mai curioase. Un marinar, a cărui corabie a naufragiat, s'a refugiat într-o insulă și a fost readus la simțiri de indigeni, care îl numiră rege. Marinarul se numea Sydney Ross. El a guvernat aproape 40 ani și muri în capitala sa New-Selma. Sydney Ross, nu cunoștea nici limba, nici obiceiurile, nici poziția. Urmașul lui e un fiu de al lui, care a venit la Londra, spre a fi recunoscut de suveranul George V și pentru a lua milioanele le le lăsase tatăl său la moarte.

Din istoria clopotelor.—Înainte de nașterea lui Christos clopotele nu erau cunoscute. Primul clopot a fost turnat în secolul al patrulea d. Cr. la porunca episcopului Paul de Nola. În secolul al șaselea aflăm clopote la mai multe mănăstiri. Papa Sabinian a dat poruncă în 605, ca prin tragerea de clopote să se aducă la cunoștința credincioșilor timpul serviciului divin și al cântărilor. Cel mai mare clopot se găsea în celebrul *Cremil* din Moscova; acest clopot, care

cântărea 4320 de măji, a căzut din turn cu prilejul incendiului din 1737. Cam o mie de măji cântărește clopotul din biserică Sf. Ivan cel Mare, tot din Moscova. Biserica Sfântului Ștefan din Viena are un clopot de 354 de măji, iar Notre Dame din Paris unul de 340 de măji.

Un om care scrie cu gura.—Multe minunatii se ivesc în viața omenească. Un englez cu numele *Goy Tomas Wilhelm* născându-se fără mâni și fără picioare, totuși scrie minunat.

Pe timpul când a învățat la școală, tocmai așa de bine își termina lucrările scripturistice ca și oricare alt școlar. Aceasta numai așa s'a putut întâmpla, că a învățat să scrie cu gura, ținând condeiul între dinți. Printr-o răbdare extraordinară și printr'un exercițiu îndelungat a ajuns până a-și înlocui mâinile la scris. Cu condeiul ținut în gură știe scrie foarte frumos, așa că cine-l vede scrisoarea, nici nu gândește că nu-l scrisă cu mâna.

El ocupă un post foarte însemnat ca secretar la o mare societate în Londra. Este un om foarte sărguincios și de încredere, pentru care îl stimează foarte mult șefii săi. Mai de mult a fost și secretar intim al unui căpitan englez.

El are un vechiul servitor credincios, care îl duce cu trăsura la oficiu și-l așază la masa de scris în cancelarie și la timp îl duce acasă. Afară de acestea servitorul îl spală, îl îmbracă și îi dă de mâncare.

Este de însemnat și aceea că el are o vedere foarte ageră și scrie tare mărunț, așa că alții numai cu sticla măritoare îi pot citi scrisoarea de altfel destul de citeață.

Aventuri primejdioase la Pieile Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Vroi să îngrop și eu corpurile pawnișilor, și această propunere fu primită cu un hohot general de râs, răspunzându-mi că lupii vor avea această grijă.

Era acum să părăsesc pentru totdeauna acest loc, unde trăisem și suferisem atâtea. Ce va crede Obed dacă avea să se 'ntoarcă? Rugai atunci pe Pipestick să-mi explice pe cât putea de bine poziția principalului orașel din Ottacs, situat la 25 de poști aproape, înspre sud. Luai o foaie de hârtie din carnetul cărui nu mă părăsise nici odată dela în ceputul aventurilor mele, și scrisel cu creionul, un rezumat de cele ce mi se întâmplase.

Viriți apoi prețioasa notă în crapătura unui băț lung. O înfășurai cu îngrijire în mai multe bucăți de piele și înfășărit înfipsei bățul în pământ pe ruinele colibe mele. Pipestick

singur pricepea ce făceam și se însărcină a comunica și tovarășilor lui.

VI

Ajunserăm apoi curând pe ceilalți Ottoes și pe femeile cărui naintau cumințe cu un pas domol.

Aveam presimțire că vom fi atacați de Pawniși, de aceea rugai pe Pipestick să iuțim pasul.

Mergeam sprijinit de Pipestick și de unul din tovarășii lui.

Trăseși de câteva ori cu pușca în câteva păsări, pe care le dedei jos dintr'un glonț. Tovarășii mei erau uimiți de îndemânarea mea.

În sfârșit ajunserăm și noi avangarda, unde găsirăm pe toți instalați în jurul unui foc mare, pe care-l făcuseră cu intenția de a se opri vre-o jumătate de oră.

Nu știu cât dormii căci tuî dește-

ptat de lătratul furios al câinilor noștri. Bătrânul șef care comanda pe Ottoeși și pe care-l chema Wagun-Wina-Bey, se repezi afară din colibă. Eu mă luaș după el cu pușca pe umăr, și silindu-ne a descoperi în întineric aceea ce alarmase pe câini. Trei oameni fură însărcinați să caute prin pădure, câinii alergară și ei, făcând un sgomot intern. Abia îi potolirăm.

Se făcu iar liniște, probabil dacă ar fi fost vre-un dușman, s'ar fi arătat, dar nu era nimeni.

În pădure lupii nu mai urlau, nu se mai auzeau nici măcar păsările de noapte.

De odată un tipăt ascuțit, strident, disperat, vibră în ecou, și în același timp, se auziră apropiindu-se de noi pași precipitați, și unul din trimișii noștri venind pe goană și urmat așa de aproape că văzurăm o duzină de topoare pe deasupra capului lui, apoi dispărând fără ca să putem descoperi ce mâini le aruncaseră.

— Dușmanul e colo! strigă nenorocitul.

El văzuse ciopârțind pe cei doi tovarăși ai lui, știa că pădurea mișună de dușmani, și cu toate astea nu puteam zări nici unul. Wagun-Wina-Bey și oamenii lui erau în culmea fericirii că aveau să se bată. Era de prisos a mai expune viața altor trimiși, de aceea ne ascunsăram și noi pe după pomi, tufișuri și de acolo așteptăram în tăcere începutul atacului.

Trecură mai multe minute și nimic.

Incercai să spui lui Pipestick că fusese poate o păcăleală, dar acesta 'mă răspunse:

— Mai așteaptă puțin și dacă îți mult la părul d-tale, ocheste bine.

Abia sfârșise, când auzirăm sgomotul cel mai îngrozitor și înfrorător ce am auzit vre-o dată. Era tipătul de luptă al inamicilor noștri.

Se crăpa de ziuă, și văzurăm sute de forme negre apărând și dispărând pe după pomi și de acolo trimițându-ne ploaie de săgeți și lănci.

Câteodată mai șuera pe la urechile mele și câte un glonț. Dar indienii cari ne atacau erau armați cu arcuși și săgeți și erau foarte numeroși. Dacă ne-am fi bătut corp la corp, ar fi fost mai bine, pieile roșii însă, decât ori cari trib preferă moda luptei cu surprize și șiretlicuri. Câinii noștri ne scăpase, și pentru un moment, inamicii se mulțumeau a ne ameți cu tipetele lor și cu o ploaie de săgeți.

De odată atacul încetă și se făcu iar tăcere. Profitai pentru a întreba pe Pipestick ce nație erau dușmanii noștri.

— Sunt Dacatoși sau Pawniși, 'mă răspunse el.

Vor fi descoperit poate cadavrele fraților lor omorâți de praful de pușcă al d-tale, și crezând că noi suntem cauza morții lor, ne urmăresc până când se vor strânge în număr mai mare ca să se răsbune.

Tipetele de război izbucniră cu mai multă furie ca nici odată; și de data asta răspunserăm și noi, trăgând pe dată ce un inamic se arăta după vre-un pom. Din nenorocire acei piei-roșii erau numeroși ca un stup de albine; și se mișcau cu atâta repezeală, în cât cele mai multe din loviturile noastre rămăneau fără efect.

Eu, ingenuncheasem la trunchiul unui pom, și de acolo ocheam cât puteam mai bine. O bandă era grupată în spre Est, și făcea ca o linie lungă neagră în spre Vest, și săgețile sburau omorând un biet copil la sânul mamei lui și doi din cei mai bătrâni din luptătorii noștri.

În zadar Wagun-Wine-Beg, ațâța pe luptătorii lui glasul și cu gestul; în zadar gloantele noastre eșeau unul după altul, fără întrerupere; aveam să fim năpădiți de mulțime. Dacă nu am fi avut cu noi femeile și copii, ne-am fi putut face un drum printre dușmani, dar în poziția noastră, nici nu ne mai gândeam la așa ceva. Cu toate astea, dușmanii se apropiau de noi din ce în ce mai mult. Li văzurăm eșind din pădure, formând un singur corp și sigur de izbândă, repezindu-se în spre noi. Eram perduți. Săgețile și topoarele sburau în aer, și nici praf nu mai aveam, pentru a mai încerca o ultimă sfortare, pentru a întârzia un moment pierderea noastră. Eram adunați strâși în jurul corturilor și căruțelor noastre, apărându-ne cu turbare, slujindu-ne ca armă de ori ce ne eșea înainte, săcuri, topoare, ciomege, puști. Femeile, ne ajutau și ele cu o energie uimitoare.

Wagun Vine-Beg, rănit mai întâi la braț, apoi la umăr, mușca țărână; Pipestick căzuse lângă mine, eram înconjurat de morți, și de muribunzi, și văzând un uriaș de piele-roșie apropiindu-se de mine, înțeleseu că îmi venise și mie ceasul din urmă; atunci văzui învârtindu-se un topor; oțelul armei luci la primele raze ale răsăritului de soare; îmi plecai capul prin instinct pentru a fugi de oribila durere pe care aveam s'o resimt, când... un glonte șueră la urechile mele și îngrozitorul meu inamic căzu mort la picioarele mele.

De unde venea acest ajutor neașteptat? Glonțul acela era el destinat vre-unui Ottoec, oare? Observai că atacul se micșora și inamicul era gata a face altă diversiune neașteptată. O speranță nebună îmi trecu prin i-

nimă și strigai din toată puterea plămănilor mei:

— Obed! Obed! Sunt aci! Ajutor! Tipete de bucurie îmi răspunseră. În același timp, o duzină de oameni albi în număr de trei ori mai mare ca piele-roșii, năvăliră asupra Pawnișilor, și Dacatoșilor, împrăstindu-i cu gloanțele și loviturile de topoare.

Pe când dușmanul fugea, urlând de turbare și de groază, Obed, căci era chiar el, care comanda mica trupă, sosise așa pe neașteptate, pentru a mă scăpa de la moartea oribilă, Obed sări deasupra trunchiului după care mă ascunsesem, și veni de se aruncă în brațele mele.

— Dragul meu amic, ce fericit sunt că te găsesc sănătos și scăpat, strigă el în bucuria lui.

Nu avem însă vreme de pierdut. Repede! Iute! Ia aceste gloanțe și acest praf, și 'nainte!

După acești sălbatici, repede, 'nainte ca să le vie poftă să se reîntoarcă.

Deja el se luase după dușmani. Vream și eu să-l urmez, dar picioarele mi se impleticiră și fusei nevoit să mă sprijin ca să nu cad. Wagun-Wine-Bey, Pipestick, și vre-o 5 alți germani țipau de-ți rupea inima. Hotărâi să rămân cu ei pentru a le îngrijii rănilor și pentru a-i apăra, dacă șireților noștri adversari le-ar fi venit gustul de a năvăli pe negândite, pe câmp pentru a le smulge părul.

Pipestick, din fericire nu primise de cât o sperietură. Împărțiți munițiile lui Obed ca el și cu câți-va luptătorii scăpați; îi însărcinați de a face pază bună, pe când eu îngrijam pe Wagun-Wine-Bey, și pe nenorocitele de femei cari suferise așa mult.

Trecuseră mai multe clipe așa.

Pe pajiște, Dacatoșii și Pawnișii fugeau înaintea lui Obed și a oamenilor lui.

Un tipăt al lui Pipestick, mă sili a mă ocupa de mine însu-mi.

O duzină de Dacatoși eșeau din pădure, sărind și urlând ca niște demoni.

Poruncii tovarășilor mei de a sta tăcuți, și de a-l lăsa să se apropie până în momentul când vom putea să-l strângem bine.

Atunci luaș pentru țintă un Dacatos la dreapta mea: Ottoeșii urmându-mi pilda, aleseră fie care câte un om înaintând spre stânga, și când dușmanii noștri nu mai fură decât la o sută de metri, traserăm toți odată. Sease oameni căzură, fără ca ceilalți să fi observat, atât foc puneau în atacul lor. Avuserăm vreme a ne încălca armele 'nainte de a ne ataca, și trei alți adversari mușcară pulberea, pe când cei viețuitori, nebuni de groază, se refugiară în pădure.

Acum trebuia neapărat să împedeam pe Obed de a mai urma pe inamicii noștri, de teamă ca aceștia să nu parvină a'î tăia ori-ce adăpost înspre lagărul nostru. Eu singur puteam să-l înștiințez de pericolul ce-l amenință. Însfârșit, fără a mai perde vreme în cugetări deșerte, m'încărcă pușca, apucaî toporul unui mort, și alergă înspre prietenul meu, din toate puterile mele. Eram la jumătatea drumului când o ceată de Piei-roșii se luă după mine.

Frica m'î dedea aripă; mâncam aproape spațiul, chemând pe Obed în ajutorul meu.

Vă! El era prea ocupat de Dacotași, fără a se mai gândi să vadă ceeace se petrecea în spre lagărul nostru. Scăparea mea atârna de mine singur; pusei un genunchiu în pământ și cu sânge rece, ochii unul din adversarii mei mai apropiați.

Un glonte l'î trânti la pământ.

Eu m'î reluaî iar cursa în galop, și tot alergând, îmi încărcă pușca.

Când mă văzuî iar strâns de aproape, trăsesei din nou.

Dar moartea unuia din ei, în loc de a'î opri pe inamicii mei, după cum nădăjduiam, din potrivă îi înviersună mai mult. Se asvârliră asupra mea cu turbare. Nu mai aveam puteri. Sângele îmi vâjia în urechi, și simțeam o ciudată senzație ca și cum visam că m'î este cu neputință a scăpa. Mai chemăi odată pe Obed în ajutor.

În sfârșit fui auzit! Gloanțe șueră în aer și ceata care mă urmărise cu atâta înviersunare, se refugiă în pădure. Obed voia s'o împedice, dar eu îl făcuî să înțeleagă căt era de periculos un asemenea proiect, și așa se hotărî se între în lagăr cu oamenii lui.

Care fu bucuria mea, recunoscând printre ei trei din ficele lui Laban-Rogget. Bătrânul meu prieten și familia lui scăpase dar? Nu avusei însă vreme să aflu, căci era urgent ca până la miezul nopții să ridicăm lagărul, în jurul căruia Dacotași și Pawniși se învârtău ca o ceată de vulturi flămânzi.

[Wagum-Wine-Bey și Pipestick, erau bine și puteau umbla. Era chiar uimitor cum se vindeau de repede Pieile-roșii, mai cu seamă dacă nu aveau de băut rachiu, aceea ce le era în obicei.

Le spusei intenția mea de a'î duce într'un loc unde am fi fost în siguranță. Ei primiră cu recunoștință, numai câți-va din emigrații cari întovăriseau pe Obed, auzind de acest proiect, strigară furioși că nu mai aveau chef să mă întâmpine noi pericole. Le spusei că eu datoram viața mea Ottoeșilor, și că î voi însoți până când va ajunge la adă-

Tilly Bebe, celebra înblânzitoare de animale, dând reprezentație cu leul ei favorit, căruia îi desface gura spre a arăta publicului dantura «Regelui animalelor».

postul Pawnișilor și al Dacotașilor, chiar de m'ași duce cu ei, numai eu singur. Bine a zis! răspunse Obed și frații lui. Ottoeșii s'au arătat în totdeauna prieteni cu albi, și este de datoria noastră de a'î apăra contra acestor bandiți care î urmăresc.

Indienii cari însoțiseră pe prietenii mei, și cari aparțineau tribului Kioways nu vroiau de căt să ajute frații; așa că și cei nemulțumiți fură siliți a împărtăși părerea majorității.

Nu mai decât corturile și aceea ce cuprindeau, fură înțesate prin căruțe și pe rânii îi culcară deasupra; apoi o pornirăm și nu ne oprirăm decât noaptea, pe vârful unui deal, apărât de toate părțile de stânci ascuțite.

Ne întinserăm corturile, având grijă de a le baricada bine, ca în caz

când inamicii noștri ar cădea peste noi pe neașteptate să fie împiedecați. Mai mult încă, făcurăm și un cordon de sentinele însărcinat a face pază.

Pădure era destulă, făcurăm deci foc mare; luminați ast-fel, lagărul avea o înfățișare foarte pitorească.

Centrul era ocupat de Wagum-Wine-Bey și de oamenii lui.

Pentru a ne arăta recunoștința lui Wagum-Wine-Bey, ne împărți mâncare din belșug. Îsprăvisem de mâncat, și era să întreb pe Obed să ne spue ce i se întâmplase când veni un Ottoes și spuse lui Pipestick că mă cheamă bătrânul șef.

— Îl doare rău rănile și e convins că d-ta ești un doctor mare și că î veî vindeca.

— Mă dusei dar urmat de Pipes-

tick, în calitate de interpret, în cortul șefului. Era culcat pe piei de bivoli, cu capul pe un trunchiu drept pernă. Cum mă văzu, fața i se înșenină și începu discursul următor:

— Streinule, ți-ai găsit prietenii și ai fără îndoială gândul de a părăsi pentru a-i urma, corturile pieilor-roșii. Gândește-te bine înainte de a ne părăsi.

Dacă vrei, noi te adoptăm; vei deveni fiul și fratele nostru. Te vom îmbrăca, te vom picta, vei deveni semenul nostru. Ți-am mai spus că ți-ai da de soție pe una din fetele mele. Pe atunci eu te iubeam puțin, azi te iubesc mult; îți dau două fete. Ți-am vorbit de Licurici; și soră-sa Vermușor este tot așa de bună fată ca și cea dintâi. Ai să ai un cort mare și vei putea trăi cu amândouă în mare liniște, căci în afară de alte perfecții, în limba lor, ele nu cunosc nici un cuvânt de ciudă.

Ia-le dragul meu, devino copilul meu și fericit.

Vai! această chemare mișcătoare nu avu rezultatul sperat de bietul Ottoes; el isbucni în lacrimi auzind refuzul meu exprimat în termeni decisivi, deși foarte afectuoși.

În sfârșit, adunându-și puterile șopti:

— De oare ce trebuie să fie așa, așa să fie!

Ii îngrijii rănilor cât putui mai bine, vorbi cu el despre cele petrecute peste zi, apoi mă dusei lângă prietenii mei. Povestea norocului meu fu primită cu un hohot de râs general, și abea putui stăpâni pe doi emigrați tot așa de grosolani ca Indianii, cari se oferiseră pentru a mă înlocui pe lângă cele două fecioare Ottoese.

Când încetai din râs, rugai pe Obed de a alege trei kioways din cei mai inteligenți, și a-i trimite să exploreze împrejurimile, ca să se încredințeze dacă dușmanul nu era mai aproape de cât socoteam noi. După ce plecară, ne gruparăm cu luleaua în gură, în jurul focului și Obed ne istorisi cum și regăsi familia.

V I

Cum m'am despărțit de d-ta, Jeane, nu mai aveam de cât un singur gând: să sbor de mi-ar fi fost cu putință, ca să-ți aduc cât mai repede ajutorul de care aveai nevoie. Indianul Delaware, care se hotărâse a-mi sluji de călăuză imi fu un tovarăș bun și folositor.

La început, ne căsnirăm să regăsim urmele familiei mele; dar fără succes fură toate eforturile noastre, și după câte-va zile renunțarăm cu desăvârșire. Aflarăm mai târziu, că apucase un drum opus celui pe care îl luasem noi. Cum se lumina de zi,

porneam la drum, și nu ne opream de cât o oră sau două înainte de scăpătutul soarelui. Atunci ne făceam un frunzar de foi și crăci, aprindeam focul și ne pregăteam mâncarea.

Delaware nu-i plăcea să se ocupe cu bucătăria; prefera vânătoarea și aproape mai în tot drumul, aducea vânat bun.

Toate merșeră de minune până în ziua când intrarăm într-o livadă acoperită de ierburi înalte, cari se leghănu ca valurile mării.

Nu era nici o adiere măcar; iarba era așa de înaltă că era cu neputință să vezi alături, și abia înaintam.

De odată simții o adiere caldă pe obrazul drept. Văzuți pe Delaware că și duce mâna la obraz, făcuți și eu ca el, și simții pe degete un praf uscat.

Tovarășul meu, mă apucase de braț, și începând să fugă, mă târa cu el țipând:

— Înainte! Înainte! livada a luat foc!

În adevăr, un fum subțire îtneca deja aerul.

— Vezi colnicul acela, colo? urmă el. Trebuie să-l ajungem în câte-va clipe, altfel vom fi arși.

Vai! mi se părea cu neputință să facem în așa de puțin timp, atâta drum, care ne despărțea de unica scăpare. Picioarele mele se împleteceau și se împedica de câte-o rădăcină, și ași fi căzut dacă nu mă sprijinea Indianul.

— Pentru ce, îl întreba eu alergând, nu tăiam noi iarba în jurul nostru și nu-i dam și noi foc? Incendiul ar trece astfel de amândouă părțile, fără a ne atinge.

— Cerbi, urși, lupi s'ar precipita în livadă, în acest spațiu gol și am fi sfâșiați de ghiarele lor salbatice. Nu-i auzi cum se apropie? Înainte, înainte!

În adevăr, în depărtare se prelungea un murmur lung, surd care mă umplea de groază. Cenușa cădea ca ploaia în jurul nostru; vântul sufla cu putere, și auzeam foarte deslușit sgomotul flăcărilor care se apropiau.

Aproape ne apropiasem de colnic, dar focul ne ajungea cu repezeală. Picioarele le simțeam că mă lasă; înabușeam și mi se părea că visez ceva grozav. Tovarășul meu alerga mai repede ca mine, dar se gândea numai la mine și mă zorea, repetându-mi:

— Înainte, înainte!

Însfârșit ajunserăm pe deal: eram scăpați. Era un fel de stâncă stearpă, fără nici un arbore și nici un firicel de iarbă. Era aproape să cad jos mort de oboseală, când Delaware mi zise:

— Privește!

Și rămăsei încremenit!

În acea parte pe care voiam să ne urcăm, se îndreptau ca fulgerul, o ceață întreagă de lupi, de cerbi, de bivoli, urși, vulpi, iepuri și curei; păsări salbatice, mari și mici, toate alergau înainte, scoțând țipete asurzitoare de spaimă și groază, silindu-se a fugi de flăcările nemiloase. Înțelesei atunci care ar fi fost soarta noastră, dacă am fi ajuns pe deal, și la acest gând, mă înfiorai.

Ne oprirăm pe stâncă mai multe ceasuri în așteptare până să se răcească pământul, și apoi să ne putem urma drumul. În sfârșit ne puturăm scobori și o luarăm la drum, ridicând la fie-care pas ierburi cu scântei și coloane întregi de funingine.

Pentru culmea nenorocirii noastre, cerul se întunecase și zăpada amenința să cadă. Delaware începuse a fi îngrijat și iuțea mereu pașii.

Eu imi țaram cât puteam piciorul după mine, dar mă simțeam mort și zdrobit de puteri. Pe la apusul soarelui, ne oprirăm la adăpostul unor pomi, și fui fericit căci adormii dus, după ce mai întâi ajutai pe Delaware să facă un foc mare și să pregătească masa noastră.

VIII

Când o pornirăm iar la drum, era o auroră tristă și posomorâtă. Drumul era lung și întins, de nu-i dai de sfârșit; norii se îndesau din ce în ce mai mult și eu imi urmam tovarășul interesându-mă:

— Unde mergem oare?

Delaware era adâncit în gânduri și tăcut.

Aspectul timpului îl înspăimânta, îl vedeam bine, dar aveam mare încredere în el și-i dam pace.

— Scăparea noastră atârână mult de iuțea noastră, imi spuse el.

De aceea nu mă gândeam de cât să merg cât mai repede cu putință.

Frigul se întetea, așa că nici nu ne mai oprirăm să mâncăm.

— Unde este pădurea în care vom petrece noaptea? întreba eu însfârșit pe tovarășul meu.

— O! încă departe!

Începu în sfârșit să ningă; pământul se albi. Merșerăm astfel prin frig și zăpadă până dădurăm într-o pădure în care furăm siliți a ne opri nemaî putând înainta.

— Acum, suntem nevoiți a rămâne aci până va înceta ninsoarea, imi spuse prietenul meu.

— Și cât crezi că vom sta?

— Poate două sau trei zile, și poate și vre-o 10.

— Acum să nu ne mai văicărim de geaba; lemne avem, de mâncare asemenea, nu avem de cât să așteptăm.

Avea dreptate. Ne înfășuram deci în pieile noastre de bilvoli, și adormiram cu picioarele la foc. Fie-care din noi se scula din când în când ca să nu lase focul să se stingă, apoi ca să nu pierdem din vreme a dorme din nou.

Trecuseră mai multe zile; zăpada încetase dar abia a doua zi; Delaware găsi cu cale să o pornim la drum, căci era destul de tare pentru a ne ține.

Intr-o după amiază, trecuam pe o înălțime de unde văzurăm un riu. Era aproape cu neputință să-l deosebim țărnițele din cauza zăpezii, care se întindea peste toată ținutul. Puțin mai departe de acolo, se zărea un fum prin aer. Acolo erau pe semne oameni, amici poate. Ce plăcere imi făcu acest gând.

— Ce să fie acolo? întreba eu pe tovarășul meu.

— Acolo este fortul Laramie. Înainte de scăpatul soarelui, vom sosi și noi!

Inima mi săltă de bucurie la aceste cuvinte, și începu a fugi înaintea Indianului, ca un copil nebunatic.

Însfârșit după două ore de drum, ajunserăm, și furăm primiți călduros de un grup de oameni albi. Delaware aducea la mai mulți din ei scrisori, aceea ce făcu primirea și mai călduroasă; ni se servi mâncare caldă, verdețuri, cafea și pâine albă. Toate mi plăceau, dar aceea ce mi făcea mare bucurie, era de a mă revedea între semenii mei. După ce vorbirăm multă vreme, mă conduseră într-o odaie, în care mă putui întinde într'un pat cu cearșafuri și plăpumi. Eram încântat; a doua zi fui primit de către guvernorul fortului. Îi povestii despre mine și familia mea. Care fu bucuria când aflai că toți ai mei erau sănătoși și scăpați și se stabilise pe timp de iarnă înspre nord-vest, 8 zile de marș, până la ei.

Prietenul meu Delaware cunoștea locul; se oferă să mă ducă, și eu primii propunerea lui cu recunoștință. Sinceritatea și curajul lui mă mișcase.

Aș fi vrut să plec chiar în ziua aceea, dar nu era cu putință. Trebuia să-mi cârlesc vestmintele, să-mi agonisesc hrana. Așa că abia a doua zi părăsirăm fortul. Eram adânc mișcat de primirea ce mi se făcuse, dar când mă văzui din nou în aer liber, simții că parcă aș fi fost un prizonier căruia i dai drumul din închisoare.

Calătoria noastră nu avu nici un incident. Ajunsesem aproape de voi, depărtare numai o jumătate de zi, când intrarăm într-o vale închisă printr'un munte nalt, cu prăpăstii deschise. Deodată vedem un om a-

Universitatea din Albuquerque

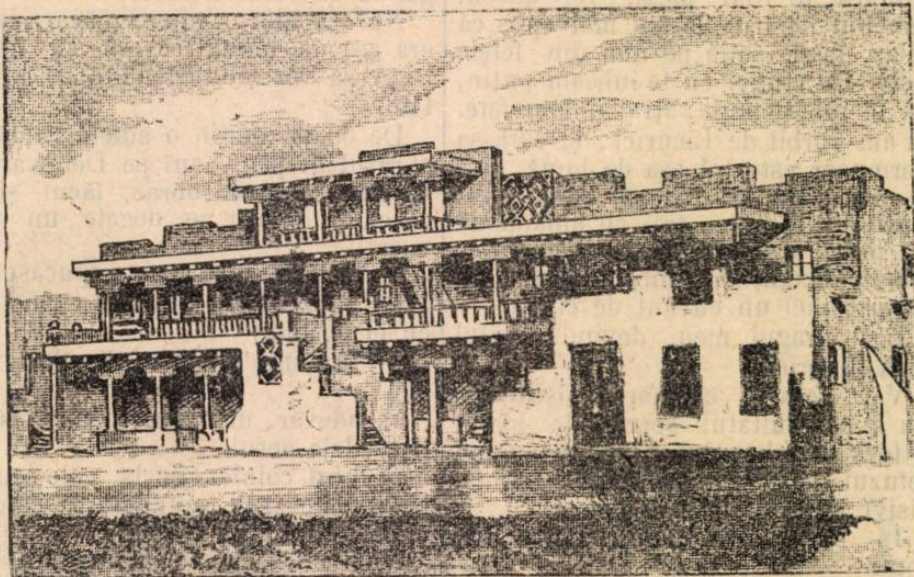
Nu-i vorba aci de orașul spaniol, unul din cele mai cunoscute din Estramadura, ci de orașul american situat în statul New-Mexic și care aparținea altădată Mexicului.

Dacă Jankeii sunt totdeauna învinuiți că nu cunosc estetica, făcând ca confortabilul să fie primul loc înaintea artei, mărturisim că în unele cazuri ei nu prea

și pe cari privindu-le îți vine în minte pe loc cuvântul *închisoare*.

Dar la un moment arhitecții arată un gust și un cult al tradiției pe care nu eram obișnuiți să-l admirăm la ei. Și atunci căutară stilul unei universități, cu siguranță unică în lume, în casele populației autochtone, la Indianii Pueblos.

Și tribul Pueblos se bucură de acest nume, pentru că, în loc să rătăcească sub colibe ca toți ceilalți Indiani, el

își merită această reputație. Universitatea din Albuquerque oferă, în privința aceasta, un exemplu dintre cele mai bune.

Când se vorbește, acum de curând, să se facă clădiri necesare cu ocazia dezvoltării instrucției în micul oraș american, arhitecții guvernului se gândiră la niște construcții urâte cu ferestre cu zăbrele, cu poarta severă, așa de comune aceste construcții în Anglia și America

trăia prin sate în adevărate case.

Autoritățile din Albuquerque găsiră că e interesant să perpetueze curiosul stil al acestor Pueblos, dându-i într-o formă clasică.

Fără îndoială această universitate cu zidurile albe, cu faianțele și galeriile sale larg deschise, te atrage mai mult ca edificiile negre despre cari am vorbit și cari lasă o impresie penibilă.

Vetor.

lergând din tot sufletul, înspre prăpastie.

Fără îndoială, urmarea o pradă și nu știa ce pericol l amenință.

Noi îi strigarăm să se oprească. Era prea târziu, căci căzu de la o înălțime teribilă. Alergăm repede la locul unde îi căzuse corpul sfărâmat. Fericire! Văzurăm un indian zăcând în zăpadă numai leșinat. Stânca era așa de ascuțită, că chiar acest fapt îl scăpase. Fusesse aruncat ca pe o minge pe zăpadă, care l amortise doar, dar îl scăpase cu viață. Când își veni în fire, avea un picior rupt și poate câte-va scrântituri. Ar fi fost o cruzime de l lăsam acolo. Delaware îi spuse că aveam să l ducem în lagărul tatălui nostru. El primi cu recunoștință și amândouă ne puserăm și făcurăm un pat de scânduri și de crăci ca să l putem duce.

Cum mi măi bătea inima, când

zării în sfârșit dealul pe care se așezase familia mea. Mai multe colibe se ridicau una lângă alta, și când ne apropiarăm una din ele se deschise, și din ea eșiră, tata, mama, surorile, și toți frații afară de Joab. Cum să vă mai descriu bucuria cu care fui primit? Părinții mei mă credeau mort ca și sermanul Joab pe care l văzură ciopârțindu-l în fața lor.

După ce ne îmbrățișarăm, le du-se și pe bravul Delaware, căruia i mulțumiră toți cu recunoștință, apoi le spusese cum găsiserăm pe tânărul indian rănit.

Femeile se însărcinară cu el și l îngrijiră cu mult devotament așa cum erau ele învățate.

Trecu mai multe zile, în care imi făcu pregătirile ca să-ți viu în ajutor, scumpul meu Jean, căci eu te uitasem. Indianul pe care l scă-

TRAGEREA PREMIILOR

„Ziarului Călătorilor”

Alaltăieri, la orele 10 dim., s'a făcut în sala cea mare a administrației noastre, tragerea premiilor ce acordăm gratuit abonaților „Ziarului Călătorilor”.

A asistat la tragere un mare număr de abonați.

Tragerea a fost prezidată de d. N. Dumitrescu-Câmpina, directorul ziarului nostru.

Două copii aleși din public trăgeau din urnele respective numerile câștigătoare, precum și buletinele cu obiectele câștigate.

Primul număr scos din urnă a fost 317 care a câștigat o pendulă de birou, un adevărat obiect de artă.

Câștigătorul, d. Gh. Ștefănescu, din strada Rahovei, 99 bis, se afla de față și a fost viu felicitat de asistență.

Apoi au eșit, rând pe rând, și celelalte obiecte de o reală valoare.

După tragere s'a încheiat cuvenitul proces-verbal, care a fost semnat de asistență.

Iată acum și lista completă a tragerei:

D. Nicolae I. Ardeleanu, Bălcești, Argeș, cu No. 688, *O sobă Godin No. 3.*

Erodiacul Ghedeon Verenciu, (monastirea Cetățuia, Iași), cu No. 29, *Una pușcă de vânătoare, Piper-Bayard.*

D. Gheorghe Nicolau, strada Soarelui, 4, (Ploști, cu No. 470, *Un pistol automat.*

D. George Degeanu (Câmpulung), cu No. 671, *O carabină.*

D. căpitan V. Stanomirescu (Baile Olănești, prin R.-Vâlcea), cu No. 444, *O oglindă venețiană.*

D. Pavel G. Rădulescu (împiegatul regiei T.-Jiu), cu No. 268, *O masă de toaletă.*

D. Ioan St. Păunescu (Strehaia) cu No. 487, *O mașină de cusut.*

D. Eugeniu Steiescu (strada Schitu Maicilor, 14, loco, No. 384, *Un tablou.*

D. Vasile Rădulescu (împiegat gara Alexandria), cu No. 611, *Un tablou.*

D. Gh. Ștefănescu, strada Rahovei, No. 99 bis, loco, cu No. 317, *O pendulă de birou.*

D. Dumitru Boldea (comuna Pechea, Covurlui), cu No. 598, *O chisea de argint.*

D-na Irina Ionescu (comuna Sf. Gheorghe, prin Sf. Gheorghe, cu No. 288, *Un gramofon cu 6 plăci.*

D. Teodor Râmnicănu, str. Nisipari, loco, cu No. 279, *O fructieră.*

D. Longine Zimer (fabrica de zahăr Măreșești), cu No. 481, *O toaletă de bambu.*

D. Sandu Mihăilescu, cojocar, (com. Valea Seacă, prin Sascul), cu No. 423, *O duzină cremă Flora.*

D. I. Slămnescu, str. Rinocer 19, loco, cu No. 709, *O duzină săpun Flora.*

D. Giovanni Crossi, proprietar, Azuga, cu No. 420, *O duzină pudră Flora.*

D. N. N. Zidăroiu, (com. Oțeteliș, prin Baiș), cu No. 215, *Un ceasornic de argint.*

D. Petriță Antoniu, (comuna Frasin, jud. Vlasca), cu No. 593, *O mandolină.*

D. George A. Cosmovici, (Tg.-Neamț), cu No. 110, *Un ceasornic de argint.*

D. C. N. Constantinescu, mecanic, (com. Poroschia, prin Alexandria), cu No. 437, *Un abonament la „Veselia” pe 6 luni.*

D. Ștefan V. Arghiriu, (com. Hurduci, prin Huși), cu No. 518, *Un abonament la „Veselia” pe 6 luni.*

D. Alexandru Mașu, (fabrica zahăr Măreșești), cu No. 518, *Un abonament la „Veselia” pe 6 luni.*

D. Al. N. Doicescu, strada Tepez-Vodă 29, cu No. 299, *Un abonament la „Veselia” pe 6 luni.*

D-ra Alexandrina Demetrescu, studentă, strada Aquila 23 loco, cu No. 121, *Un abonament la „Veselia” pe 6 luni.*

D. Dumitru Constantinescu, (șef gara Papa), cu No. 232, *Un abonament la „Universul Literar” pe 3 luni.*

D. Costache Moga, Tg. Bucecea, jud. Botoșani, cu No. 294, *Un abonament la „Universul Literar” pe 3 luni.*

D. Dimitrie Curelea, (Urlași), cu No. 703, *Un abonament la „Universul Literar” pe 3 luni.*

Societatea de lectură a atelierelor C. F. R., (Socola, Iași), cu No. 427, *Un abonament la „Universul Literar” pe 3 luni.*

Maria Ciocărdia, (Mon. Țigănești, prin Peris), cu No. 136, *Un abonament la „Universul Literar” pe 3 luni.*

În curând vom anunța premiile de mare valoare ce le vom acorda pentru viitoarea tragere. „Ziarul Călătorilor” se publică săptămânal în 16 pagini ilustrate.

Această publicație, unică în felul ei în țară, cuprinde o materie eminamente instructivă și în același timp distractivă.

Abonamentul nu costă de cât 5 lei pe an.

pasem, era mai bine, ca prin minune, căci ori care ar fi murit după o cădere ca a lui. Într-o seară mă chemă și 'mă vorbi mult, dar neînțelegându-l, chemai pe Delaware ca să 'mă lămurească ce 'mă spusese.

Era fiul mai mare al șefului tribului Kioways. Tatăl lui hotărâse să ne surprindă lagărul, și atacul trebuia să aibă loc peste trei zile.

— Trebuie să mă creadă mort, adăogă el. Aceasta însă nu 'l va opri de la îndeplinirea proiectului lui. El nu știe ce ați făcut d-voastră pentru mine. Am să mă duc să 'l găsesc; îi voi spune și va fi prietenul d-voastră.

Două zile mai târziu, tânărul Kioways părăsi coliba lui, și deși abea se putea târa, totuși, vru cu toate insistențele noastre, să se ducă ca

să 'și găsească frații. Așteptaram cu mare nerăbdare două zile întoarcerea lui, și gândindu-ne să nu fie vre-o trădare, ne pregăteam a vinde scump pielea noastră.

În sfârșit, îl văzurăm venind cu vre-o 30 de piei-roșii, toți îmbrăcați frumos, zugrăviți, în hainele lor de luptă. Îi primiram ca pe niște prieteni, și când tânărul șef află că vroiam să viu în ajutorul d-tale Jeane, se oferă a 'mă da oamenii lui pentru a ne însoți pe mine și pe frații mei. În lipsa noastră ne vor apăra ei lagărul. Pentru a-mă dovedi sinceritatea cuvintelor lui, trimise să caute altă trupă cu oameni de al lui, și așteptă hotărârea mea. Delaware mă sfătui să primesc. Primii și cum eram foarte îngrijorat de soarta d-tale plecarăm imediat.

Călătorirăm astfel cât mai repede ne fu cu putință. Azi dimineață socoteam că nu mai suntem departe de cortul d-tale de cât cestiune de două sau trei zile, când auzirăm în depărtare țipete de război. Ne apropiaram cu luare aminte de locul luptei. Eu mă furișasem după un pom pentru a vedea fără a fi văzut cari erau luptătorii, când zări pe un Dacotas, gata a 'și repezi toporul asupra unui alb, și...

Un foc de pușcă întrerupse pe Obed. Fusesse tras în pajiștea care se întindea la picioarele colinei pe cari ne aflam. Ne luarăm repede armele și așteptaram să vedem ce avea să se petreacă. De odată dintr'o scorbure de pom eși un om, care îndreptându-se înspre noi, alerga pe pajiște ca un nebun.

— Este unul de al noștri! — strigai eu.

În acel moment, un țipăt îngrozitor se auzi în tăcerea nopții. În același timp, o jumătate de duzină de Piei-roșii se luase după urma nenorocitului fugarnic. Ascunși, cum eram după stânci și stufiguri, nu puteam fi zăriți.

— Sunt Dacotași, șopti Obed. Trebuie să fi ciopârțit unul de al noștri, și acum s'a luat și după acest nenorocit. Aidem în ajutorul lui.

După ce dederăm ordin sentinelor să rămână la postul lor, ca și cum n'ar fi văzut nimic aceea ce se petrece pe pajiște, noi o pornirăm în josul colinei repezi și tăcuți ca niște pisici.

(Va urma)

Inainte și După
întrebuințarea
Cremei și Pudrei „FLORA”

Pastă de **BUCOL** Apă de gură
dintii 1 leu 1 leu 50

Tusea cea mai rebelă,
bronșitele acute
și cronice, tusea
măgărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU
Sticla lei 3. Drogueri și farmacii

Anemia clorosa, neurastenia, histeria,
slăbiciunea generală combata.

HEMOFER ITEANU
— Sticla lei 4 —

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU ÎNCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscanii, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihael-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (HE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflătoare cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRIILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara

2.00 1/2

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

Spre a încredința mai bine pe adversar, Kasișul sparge ouă.—(Vezi pag. 5048).

ABONAMENT

I.A.

"ZIARUL CALATORIILOR"

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

IN INDIILE ENGLEZE

Limbajul ouălor la Kasiși

Imperiul Indiilor este așa de mare că Anglia, care îl posedă de o sută cincizeci de ani, pare că nu-l cunoaște complet. I se întâmplă adesea să descopere triburi de a căror existență nu avea de fel cunoștință. Era stăpâna Anglia de 80 ani peste India când colonelul Yale află de tribul Kasiș.

Era prin 1844. Kasișii, pe jumătate sălbateci, ridicaseră monumente rudimentare, dar de o rezistență și de niște proporții uimitoare, amintind epoca druidică a Celților și a Gailor.

Dar ce semnificație aveau aceste monumente, cari se ridicau până la cer? Ele se înălțau când se produceau evenimente publice însemnate, când murea vre-un șef ilustru, când vr'un trib repurta vre-o victorie, când se încheia vr'un tratat onorabil. Monumentului, construcției i se zicea *maen*, și solemnitatea lui grandioasă perpetua amintirea faptului care altmintereli ar fi fost uitat, căci Kasișii n'au literatură scrisă.

Kasișii sunt mai ales păstori. Ei doresc numeroase turme de vaci, dar ca și Todasi, ei consideră vaca ca și un animal sfânt, ferindu-se să-i mulgă laptele.

Când Kasișii fac un drum, ei măsoară distanța pe care o parcurg mesteacănd bucăți de carne de porc pe cari apoi le arunca pe pământ după ce fac un oare-care număr de pași.

Această operațiune are de scop, în același timp, să atragă bunăvoința spiritelor, păzitorii ținutului prin care merg.

Dar Kasișii mai au și alt mijloc de a atrage, în diferitele împrejurări ale vieții lor, protecția spiritelor. Mijlocul acesta sunt *ouălele sparte*.

Când tratează vre-o afacere de oarecare importanță, Kasișii ies afară din locuințele lor, la loc deschis. Lângă ei vin copii dintre cari unul sau mai mulți poartă coșuri pline cu ouă.

La fie care frază pronunțată de către unul din interlocutori, cel care vorbește ia din coș câte un ou și-l aruncă la pământ. Inseamnă că se ia de martor spiritul pentru veraci-

tatea celor spuse. Și cu cât discuțiunea se prelungește, cu atât Kasișii cari tratează sunt mai darnici spărgând ouă spre a acapara de partea lor spiritele.

Așa că lupta între cele două părți se da pe faptul: cine va sparge mai multe ouă.

Dar ouăle mai hotărăsc și în alte împrejurări: când vor să aștepte viitorul, când vor să descopere cauza unei boli, etc. Atunci Kasișii se adresează oului, îi țin discursuri, îl invoacă și după desenurile ce le face pe o masă pe care îl sparg, află tot misterul.

C. Arg.

CARMEN SYLVA

Fieca Rinului în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Ce dragi îmi sunt ochii copiilor din România! Așa ochii nu se mai văd nicăieri; negri, așa de negri până la nuanțele ce joacă în verde și albastru; mari, de o mărime neobișnuită, mult mai mari și mai încântători, ca ori unde. Sublimii ochii românești ce-ți subjugă inima și o fac să se topească de dor.

O! încântători ochi în care se zărește o așa dulce și umedă privire.

E mișcător și de neînțeles cum s'a putut întipări ceva din marile suferinți, ale atâtor generațiuni trecute în ochii lor. Chiar ochii copiilor cuprind tristețea unei întregi rase, în nevinovatele lor raze. Nu poți să te saturești să nu-i privești mereu și să-i întreb de gândul lor. Căci ei sunt așa de cuminți, cât sunt frumoși; trebuie să vizitezi o școală ca să le ascuți răspunsurile compănite. Am fost odată la 7 școli din T.-Severin într-o singură zi însoțit de Brătianu și în toate am găsit aceeași interesare și deșteptăciune atât la ascultat cât și la răspuns încât abia m'am putut reculege din uimirea în care căzusem. După aceea Brătianu văzând îmi spuse: „Nimic n'a fost mai sfioasă ca regina mea”. Ne apropiem de Calafat în cercuri mari. Totul strălucea în razele aurii ale soarelui. Ce bine puteai reconstitui cum sburați bombele peste Dunăre. Nu puteam să nu pășesc locul acela fără bătaie de inimă gândindu-mă că aci regele sta, unde ghiulele curgeau, în cea mai mare primejdie.

Ne-am suit pe colina unde se înalță acum falnic monumentul. Cu durere citii șirurile cari u tributul sângelui au trebuit să plătească focul. Imi închipuiam ca regele să povestească lui Carol încă odată toată scena. Mă înșelasem. Incet, incet îmi reviu în minte versurile:

.... Vidin și Calafat ei stau
In cal de roze și acum
Iar flori și lacrimi, vaer greū.

Regele păru în acel moment cuprins de o putere sufletească uimitoare, și cu chipul lui alb apărea un arhanghel pe care

nu-l înfricoșau ghiulele din Vidin ori cât de aproape ar fi căzut.... chiar de l'ar fi lovit.

Nu pot nici odată să mă gândesc la clipa aceea fără un tremur. Trebuie însă să fi fost dumnezeiesc el. Pentru că „Ura” regelui puse în mișcare viociunea dela o baterie la cealaltă făcând să răsună de către muzici înmăsurile cele mai sublime așa că primul început al războiului trecea într-o sărbătoare încântătoare sub apusul razelor aurii ale soarelui. Regele permise micului Carol la aceeași baterie să comande foc, făcând să troznească împușcăturile... în același loc unde a spus primele trei litere: *Foc!*

Ce ades spuneam atunci celorlalte doamne cari îmi purtau o mare temere, că pentru mine nu poate exista o mai mare greutate decât știindu-l pe el, soțul meu, doar pe redate..... ca sublime clipe.... Cum sta el arzător, cu obraji roșii ca focul, luminat de razele roșcate ale soarelui ce apunea și cum măsura cu ochiul distanța dintre Vidin și Calafat având doar mirarea că le era doar el țin-ta.

Ași fi privit cu plăcere pe rege cu copilul care odată trebuia să-i calce pe urme și care era născut aci ca o proprietate a țării să fie privit... Dar așa e în totdeauna în viață ca lucrurile să nu se petreacă cum ne gândim noi ci să ne mulțumim așa cum ne vin. În viața noastră am trebuit să uităm că nu suntem aci pentru noi, ci pentru mii și că atunci noi să avem voie să numărăm când suntem împărțiți de toți.

Aci au stat însă totdeauna oamenii și se bucurau, și copii îi ziceau arzătoare și patriotice poezii. Iar Elisabetii îi era rău și vroia să plece.... ea nu simțea fierbintele patriotism cari a domnit în totdeauna aci....

Când am plecat din Calafat tot se mai vorbea de el, mai ales când trecând în josul Vidinului, ca răspuns, s'au auzit mii de împușcături.... acum însă de bucurii și prietenie din partea bulgarilor liberi.... deși în inima lor tot nu văd cu plăcere că avem țară.

Ei au uitat că încă nu erau țară când smulgându-ni-se Basarabia ni s'a dat în schimb bucățile cealaltă.... Amintirile recunoscătoare însă se uit repede... asta se știe.

Bulgarii se închipuiesc popor viguros, tânăr și dornic de libertate, cu destule forțe de cucerire de părți românești!

Nu există însă popor mai generos, mai răbdător, mai bun.... dar și mai viteaz ca Românul, care uită binelul ce-l face!

Românii vor în totdeauna să aibă aripă ca vulturul... Bulgarii își clădesc chiar și din ce-i al altora... și nu se gândesc să sboare. Românul vrea mai cu deosebire să lucreze mai mult cu capul... și răul lor, luat și el dela Români este funcționismul.

Bulgarul se mulțumește cu ce dă Atotputernicul chiar când e departe de ai săi.

Nici nu se poate închipui o deosebire de rase mai mare. Fețele sunt așa de teameinic despărțite cum nu se poate gândi. Nu știu limba lor și nici n'am s'o știu.... ar fi și prea mult când așa sublime sunt poeziile țaranilor români, și așa de încântătoare le e vorba! Ori unde l-ai vedea nu-l el aceeași?

Ar trebui doar să întreb pe o fată cum îi e iubitul... pentru ca să te convingi de aceasta căpătând răspunsul: Ca făt frumos din basme! Trad. Ioan T. M.I. (Va urma).

ARMAND DAYOT

VENETIA

Părăsind Vintimille după ce petrecu sem trei nopți fără să dorm în acest infernal paradis care se numește Monte Carlo, adormii adânc și sosisi în Italia visând la frumusețile ei. Cred că nu m'ar fi deșteptat până la Veneția dacă nu m'ar fi gădilat cineva la nas, ceea ce mă făcu să strănui și să deschid ochii.

— In fine! Exclamă prietenul meu Carol M... frecându-și mâinele și aruncând de-o parte cartea de călătorii după care își făcuse planul prin ce orașe să meargă.

„Dio vi benedica“ adăogă o voce melodică ca un cântec de flaut. O fată de-o frumusețe rară sta lângă ușă și surâzând cu răutate copilărească, îmi plimbă pe lângă nas o ramură de portocal încărcată cu frunze și fructe. Mica negustoreasă era atât de frumoasă cu ochii săi mari în care strălucea tot focul celor 15 ani ai săi, buzele roșii și sensuale, o brazil plini și puțin roșii, buclele sale de păr castaniu, pline de praful drumurilor a fără să vreau mă ridicai repede și o cuprinsă în brațe. Tuturor cititorilor serioși cari n'ar putea îngădui această povestire, le voi răspunde că mișcarea mea o făcui fără să judec și de altfel mi-era îngăduit să cred cum acea tânără fată care mi gâdila fața, putea să fie foarte bine însăși Italia personificată ce alergase cu-o ramură de portocal în mână ca să ureze bun-venit unui tânăr poet doritor de-a o vedea, și că cea dintâi datorie a unui om bine crescut este de-a răsplăti prin îmbrățișări o femeie dragălașă care-l întâmpină să-i ureze bună-venire cu o ramură de portocal în mână. Dar, ușoară ca o căprioară, ea se smuci repede la o parte și mi-a aruncat fructele în față. — Cât costă? o întrebai. — Una lira, signor. — Iată cincî lei, domnișoară, dați-mi restul. Negreșit ea mi'l dete, dar prin sărutări. Imi da sărutări atât de multe că tovarășii mei de călătorie se distrau privindu-mă cât eram de zăpăcit. Mă'nșelase. Fără îndoială că acest dragălaș copil era Italia în carne și oase.

-Câmpia ce străbăteam mi se păru foarte monotona. Cerul era umed și posomorât și sub un cer întunecat, Italia își perde toate farmecele. Dintre toate ținuturile ea devine atunci cea mai tristă pentru călătorul care în iluzile sale frumoase s'a închipuit-o plină de soare și scăldată în azur.

Când se înopță noi eram în gara Veneției. După cină, care fu foarte proastă, ne duserăm la un teatru al căru nume l'am uitat. Ce mare ne fu mirarea când intrarăm aci. Femeile vorbeau în gura mare. Copii mici plângeau pe genuchii mamelor lor. Cât despre bărbați, ei vorbeau foarte înflăcărați despre afaceri co-

merciale și politice, fumând țigări de-o lungime neobișnuită. Deși nu cunosc limba italiană, am înțeles că subiectele conversației lor erau asupra importului carnei sărate din America, scumpirea săpunului și despre venirea lui Depretis în fruntea unui partid liberal.

Când se făcu ziua umblam pe vestita „Via nuova“ numită astfel din cauza vechilor palate cari o compun. Intrarăm în „palazzo Rosso“. Galeria sa de tablouri e socotită ca cea mai mare dintre galeriile venețiene. Școalele tuturor țărilor sunt reprezentate aci, dar într-o mare neorânduială, ca toate galeriile venețiene ce seamănă mai mult cu niște mari magazine de tablouri decât cu muzee organizate.

Din repede privire a pânzelor îngămădite în palatul roșu m'am ales c'o durere de cap pe care o am și acum. Cu toate acestea am încă înaintea ochilor pânzele celebre cari reprezintă portretele marchizului Bringola și al femeii sale. Apoi în repezeală vizitarăm palatele: Cambiasso, Parodi, Spinola cari n'au înfățișarea mândră a „Palatului roșu“ (Palazzo Rosso).

După ce prânzirăm în grabă urcarăm uriașa scară de marmoră a vechiului palat Fussi, azi primăria. Marea sală a consiliului conține portretele lui Marco Polo și Christopher Columb. Nu voi vorbi nici de frescuri, nici de pânzele „Dell municipio“. Și unele și altele mi-au părut moderne de-a atrage atenția vizitatorului.

Iată închisă într'un dulap cu geamuri vioara lui Paganini. Înaintea acestui instrument ale cărui coarde poate nu vor mai cânta nici odată și pe cari le atingeau odată degetele magice ale marelui artist, cad fără să vreau într-o întristare ca înaintea unui cosciug. Din povestirile admiratorilor săi pasionați, Paganini îmi apare ca o ființă fantastică stăpânită de demon și inger. Mi'l închipuiesc în totdeauna îmbrăcat în negru cum e descris în schița admirabilă a lui Delacroix. Talia sa lungă și slabă e aproape curbă, pelea feței e de o paloare mortală, surâsul amar și satanic iar pe obraji săi scofâlciți curg lacrimi mari. Ne departe de vioara lui, se găsesse două scrisori autografe ale lui Columb. Din nenorocire una din aceste scrisori e pe jumătate ruptă și după cum am aflat de la pazitorul sălei se presupune că partea dispărută era păstrată cu îngrijire de o damă engleză, admiratoarea marelui navigator.

Plimbarea noastră în palatele străzei nou se sfârși la 4 ore după amiază printr-o vizită la prețioasa galerie de pictură a palatului Balbi. Pinacoteca palatului Balbi se compune din sease mari săli clasate fără nici un gust. Am văzut aci remarcabile portrete ale lui Van Dyc, care după cum se știe fu pictorul de predilecție al dogilor și nobililor venețieni timp de două ani cât stătu în acest oraș.

Ajungând la Acqua Sola furăm surprinși întâlnind o mulțime de oameni cari veneau să asculte muzica militară. După ce ne așezarăm pe două scaune, căutarăm să studiem costumele locuitorilor.

Mai întâi un cuvânt despre Acqua Sola. Promenada care posedă un așa dulce nume este plantată cu salcâmi. Cineva se bucură aci de o frumoasă priveliște, căci poate să vadă bine golful Veneției și încântătoarea colină Albora semănată cu vile albe și palate. Singurul defect e că e prea mică cum de altfel sunt toate grădinile Veneției din cauza locului strâmtorat ce-l ocupă orașul între munți și mare. Costumul național în Veneția mai mult ca în orice oraș al Italiei a dispărut aproape cu totul.

În costumul bărbaților nu e nimic particular. Bărbații și femeile mi-au părut în general urâți. Șederea mea de scurtă durată în acest oraș m'a porit să spun ceva cu privire la caracterul locuitorilor.

Trad. de Sabin Moșteanu

Impresii de călătorie

DIN AMERICA DE SUD

II

Am petrecut 8 zile pe uscat fără să ne mai ducem la vaporul nostru care sedea în port, așteptând ordinul de plecare. Și de și în aceste 8 zile fusesem continuu cu lume multă, distrați cu vizitarea acestor locuri și în fine în elementul nostru pe uscat, reîmbarcându-ne am simțit o mulțumire extremă revăzându-ne cabina noastră, regăsind jovialitatea și simpatia bunului nostru căpitan de care ne atașasem ca de cine-va al nostru; copilașul nostru mai cu seamă credea că s'a întors acasă. Așa se obișnuise pe bord, că îi plăcea mai mult de cât ori și ce. Am pornit deci din nou și de data actasta în mare companie, numai copii erau vre-o 14. Nebuniile, alergările și zgomotul ce făceau acești copii, era mai mult de cât o diversivne a lungii monotonii a navigației, serile calde și înstelate ale tropicului când toți afară pe punte căutam a respira puțin nebulniile acestor copilași ne făce să ne pară mai scurte aceste seri. Am mers de la Valparaiso 10 zile până să intrăm în strâmtoarea Magelan, oprindu-ne câte o oră sau două prin diferitele porturi de pe coasta Ciliei: Coquimbo, Coronel, Galeta, Buena, Loth. La Coquimbo vaporul șezând o zi, am avut timpul să luăm trenul să mergem în interior, pentru a vedea Concepcion, capitala acelu departament, care ne-a plăcut destul și unde în companie cu amicii noștri de pe bord, am vizitat o familie din localitate. Pe unde ne duceam eram sărbătorite, și de prin toate locurile, începând din Santiago, gazetele a vorbit de trecerea noastră cu simpatie. În dimineața zilei de 4 Octombrie am intrat în strâmtoarea Magelan și a doua zi am fost la Punta Arena, port în Magelan. Intrarea în Magelan este furtunoasă și periculoasă, multe va-

poare se pierd când trebuie să dubleze capul Pilar. Comandanții vapoarelor germane însă sunt foarte prevăzători, au mare grijă și răspundere de viața pasagerilor, de aceea mai toate persoanele care voiajază cu familiile lor, preferă bastimentele germane.

Nici odată un vapor german nu se va aventura să dubleze capul pe o zi de furtună, de aceea și numărul vapoarelor germane care se pierd este foarte mic. Englezii intră pe ori-ce timp și adeseori acolo rămân pe vecie. Grație dară prevăzătorului nostru căpitan, am ocolit o zi mai mult și nu am intrat în canal de cât când a simțit că nu mai este pericol. Odată pe canal, vaporul alunecă ca o barcă peste un râu, și privelește țărmurilor ce aproape strâns vezi de amândouă părțile, este așa de măreață și de curioasă în același timp, că uiți orice temeri ai fi avut și privești înmărmurit la munții de gheață ce la fiecare curbă au alt aspect. Curbele sunt dese și strimte, vaporul se pune deacurmezișul pentru ca să-și facă loc de trecere, și câte odată așa se îngustează canalul, în cât ți se pare că nu va mai putea eși vaporul. Incet încet și tot așa ocolind stânci și canale mici, înaintezi mereu; numele locurilor ce treci sunt mai mult triste: Isla de la desolacion, (insula desolațiunii), Isla de la disperasion, Isla de la muerte; de sigur că dacă le-a dat aceste nume este că multă lume a pierit în acele locuri mai cu seamă atunci când Magelan a descoperit acest canal. Frig era de ajuns; deși ne găseam în primăvară, vaporul era încălzit, și cu toate acestea tremuram. Seara era admirabil: apa avea luciri fosforecente și când a apărut luna după stânci, am avut un miraj în timp de 3 ore, aproape de neuitat. Părea că ne găsim lângă o grădină împrejmuată de un zid, iar norii și luna dădeau impresia unor arbori magnifici luminați de un glob imens electric. Oh, ce splendid! toată lumea era în extaz. Târziu numai, când luna s'a ridicat sus d'asupra stâncilor ne-am regăsit iarăși pe canal.

Dimineața la șase trecusem țara de foc și Patagonii veneau la vapor, ca să vândă produsele lor de vânatoare, piei de castor și de animale de pe acolo, pene de struț precum și felurite țesături ce lucrează ei.

La Puntea Arena când vaporul se oprește pentru o zi, nu mai este de loc pe vapor de multimele comercianților ce expun produsele de prin acele locuri. Unul din acei negustori atrăgându-mi privirea prin felul cum pronunța spaniolește, cunoscu că este străin și îl întrebai de ce naționalitate este. Ah! zise el, sunt dintr-o țară departe, ce d-ta nu poți cunoaște, sunt din România. Cum l-am întrebat în românește dacă vorbește această limbă, bietul om

se puse în genunchi.—Vai zise el! ce căutați d-v. pe aci; grai românesc nu am auzit de 8 ani, de când sunt prin aceste locuri. Era de sigur vre-un Israelit de la noi acest domn, căci Românul cam greu se înstreinează și rămâne pentru totdeauna departe de țară.

El se însurase acolo și chiar făcuse avere cu traficul de piei de castor, lână merinos și altele. În Puntea arena toată lumea este bogată și toți se îmbogățesc în acest fel. Orașul însă nu e mare lucru: s'ar zice că fie-care este grăbit să strângă averi și să plece, fiind cea mai mare parte din locuitori streini din Europa și din America de Nord. Intre aceștia era și o familie franceză ce venise cu noi pe vapor din Valparaiso și care locuia de câți-va ani acolo sperând să facă avere. Ne-a

locul lor, scările se strâng, primejdia a dispărut. Acum vaporul Osiris se pregătește de drum lung și călduros, se întind pânzele pe punți, marinarii lucrează la înfrumusețarea vaporului, mulțime de jocuri se întocmesc seara pentru copii și oameni mari, aerul este plăcut. Atlanticul albastru și cu cerul înstelat, luna radioasă; am avut apusuri de soare de o splendoare de nedescris; părea că cu cât înaintăm spre civilizație cu atât și cerul și marea se făceau mai frumoase. Posomorâțul Pacific cu apele lui cenușii rămăsese departe și îmi ziceam continuu, Doamne, fă să nu mai revăd țărmurile lui. Însăimântată de viața cea din America, uitasem cum să trăiesc în Europa, mi se părea că pentru ca să ne câștigăm viața trebuie să ne reîntoarcem

Vegetația din Tenerif

invitat la ei acasă și ne-a făcut să vizităm orașul. Era însă așa de frig de și aproape în vară, în cât noi care pierdusem obiceiul de iarnă, nu prea ne simțeam bine acolo, iar marea cunându-se furioasă, cu dificultate, cu pericol chiar, am putut reveni la vapor.—În adevăr mult curagiu și multă voință îi trebuie omului pentru a se hotărâ să trăiască într-un loc așa de izolat și în vecinătate numai de patagoni. Eșirea din canal, ca și intrarea, nu este plăcută; vaporul se culcă când într-o parte când într-alta la intrarea în Atlantic de și lunile Septembrie și Octombrie sunt cele mai propice pentru Magelan. Persoane cari au trecut în Iunie, adică în iarnă, ne spuneau că era înfrigorant spectacolul ce au avut timp de trei zile.

Odată eșiți din canal, vaporul își schimbă cu totul aspectul, bărcile suspendate și gata pentru vre-o eventualitate nefericită sunt puse din nou la

și îmi era frică, frică cumplită să mă refac acel drum.—După șapte zile dela eșirea din canal, ne-am oprit 4 ore pe fluviul la Plata la Monte Video capitala republicii Uruguai, și ca de obicei am descins pentru a vizita orașul. De acum înainte orașele mari ale Americii de Sud sunt tot atât de frumoase și elegante ca cele din Europa. Buenos Ayres este splendid. Monte Video cochet și simpatic. Indienii au dispărut cu totul, precum și Metișii. Aci poporul este curat de sânge spaniol, și ca și aceștia comunicativi și veseli. În Monte Video, Doamna Darclé marea noastră artistă, cântase în iarna precedentă acolo, cu mare succes și o așteptau pentru anul viitor. Suvenirul ce lăsase pe acolo compatrioata și ruda noastră, ne-a produs o mulțumire lesne de înțeles. Pentru cine nu-l înspăimântă marea și are mijloace mari, este și păcat să nu faci o preumblare până la Monte Video și Buenos Ayres

ca să cunoască această parte așa de frumoasă a Americii de Sud sau mai bine zis a Americii latine. Este însă lung, foarte lung drumul până în Europa. Pornind din Monte Video căldura se face tot mai simțitoare. Cu cât înaintăm spre equator, temperatura se urca grozav, ajungând la 45 grade, în cât abia mai respirăm; serile târziu pe punte nu reușeam a ne răcori, iar în ziua de 22 Octombrie trecurăm Ecuatorul și revenirăm pe emisferul nostru. De obicei, pentru cei ce fac această trecere pentru prima oară, echipagiul vaporului face petreceri, se maschează, bolează cu apă de mare pe pasageri, sărbătorește în tot felul a această trecere. Pe Osiris însă paagerii fură aceea ce făcuseră toate petrecerile. Cercul fiind oarecum restrâns și lumea toată dispusă și vioacă, am întocmit tablouri vivante foarte reușite prin care salutăm pe căpitanul vaporului. „Eviva el nuestro capitano“ trebuia să ghicească spectatorii, iar căpitanul nostru mișcat până la lacrimi, ne-a oferit sampanie și s'a dăntuit până la ziuă. „E pur și muove“ ziceam noi, de și nu se mai simțea aproape de fel mișcărilor vaporului nostru.

După 4 ani, vedem în acea seară pentru prima oară constelațiile cerului nostru. Ursa mare, calea laptelui, luceafărul de seară, etc. Căpitanul arătându-mi-le, se descoperi; de câte ori le revăd, zise dânsul, le salut, căci mă apropiu de căminul meu de care așa de puțin mă bucur. De 14 ani nu făcea altceva de cât după ce se odihnea 21 de zile la Mollendo, pentru ca să se întoarcă iarăși la Hamburg tot pentru atâtea zile și tot la Mollendo și tot astfel necontenit. Adevărat că pentru o asemenea viață trebuiesc temperamente speciale, pentru ca să nu devii misantrop și ursuz, și bietul căpitanul nostru era cum nu se poate mai „bon enfant“.

Cu toate distracțiile ce inventam, cu toată dispoziția de spirit fericită a pasagerilor, timpul însă trecea greu. De la Monte Video, în sus, timp de 21 zile nu mai avurăm de fel pământ. Oceanul și numai Oceanul în toată măreția lui, în cât nefiind de temperamentul căpitanului nostru, monotonia această unită cu căldura aerului, ne adormise, ca să zic așa, ne făcuse nepăsători; vederea unui vapor depărtat ne emoționa oare-cum un moment, dar ocazii asemenea se iveau foarte rar, așa că în ziua când către zori zărirăm pământ, alergam în toate părțile, întrebând unde suntem. Erau insulele Canare și ale Capului Verde. Insulele Canare, azi posesiune Spaniolă este tot ce natura a putut produce mai frumos ca climă și vegetație. În Teneriffe, unde am rămas o zi, am mers în toate părțile admirând pozițiunea locului și frumusețea tipu-

rilor. Aci după atâta timp de drum, am găsit jurnale franceze pe care ne grăbiam a le citi pentru a ne mai reaminti. Nu mai știam de o lună nimic din lume. În port salutarăm un vapor francez Dugai-Troign și uralele nu se mai sfârșiau; alt vapor cu emigranți italieni, sta gata să plece pentru Argentina și Chile; le-am urât și lor că călătorie bună, nenorociți exilați mergând în voia întâmplării pentru această luptă a vieții pe care numai cel încercat o poate cunoaște cât de grea și aspră este. Dela Teneriffe la Havre nu mai sunt de cât 7 zile, acum în fiecare zi ne apropiam de pământul nostru.

Încă o noapte și după 7 zile suntem în port. Havre, Francia, țara ce lăsașem cu regret și pe care o regăseam, dar cât de decurajate și triste reveneam! Singur pe pământ, fără nici un sprijin, fără nici o mângâiere, fără iubire, fără speranță. Așa desnădăjduite și singure am plecat la Paris unde am așteptat un an reîntoarcerea ginerului meu din pădurile vergine ale Boliviei și de unde în acest timp n'am putut avea decât o singură scrisoare.

TENERIFFE, VEGETAȚIA

Trista reîntoarcere din locuri și mai triste încă: aceasta poate fi concluzia călătoriei noastre. Omul însă dator fiind a trăi, dator este și să lupte și tot luptând sfârșește a creia un bine sau a pieri suferind. Cum am zis însă la începutul narațiunii mele, Parisul fiind orașul bine cuvântat unde fiecare poate trăi, am putut și noi trăi în acest an de amar. Suflete mari generoase și nobile ne-au întărit virtutea, ne-a susținut moralul ne-a îmbărbătat, inima, ne-a ajutat nevoile. Acestor ființe de elită, le închin rândurile mele. Acestor ființe care ne-a dat forța să luptăm și să așteptăm cu răbdare, le aduc prinosul meu de recunoștință.

În aceste câteva linii am expus istoria poate a unei întregi vieți; mulți vor zice că am văzut lucruri frumoase, că am cunoscut lumea, că călătoriile te deșteaptă, nevoile te ștelesc și suferințele te fac mai bun. Se poate! Poate că câștigă ceva omul care a avut o istorie, dar cu Eugen Sue: Heureux celui qui n'a pas d'histoire.

Din lucrarea d-nei **Maria de Kapri.**

OMUL-LEU

Monstrul pe care îl reprezintă fotografia ce publicăm este poreclit o mul-leu. El are, după cum se vede o față leonină; într'adevăr obraji, nasul, fruntea și gâtul îi sunt acoperite cu fire lungi blonde asemă-

nătoare celor de leu. Cu totul deosebit de fenomenalul om-căine, de exemplu, care purta un adevărat cult băuturilor spirtoase și ale cărui pasiuni erau puse chiar pe o treaptă mai jos de cât a oamenilor sălbatici, omul pe care îl descriem este dotat de facultăți normale, posedă o excelentă educație. El e în vârstă de vre-o 20 de ani și e născut în Rusia la Tiflis.

În această regiune depărtată și superstițioasă, se apropie nașterea monstrului de un fenomen astronomic, de exemplu despărțirea pe care planeta Venus a făcut-o cu Zodiacul.

Omul leu

Imaginația dă naștere — după cât se pare — la mai mult de cât realitatea, la monștri în Rusia sau Polonia. După o cronică din evul de mijloc s'a pescuit pe coastele Poloniei un pește care avea forma unui om și al cărui cap era confecționat în formă de mitră.

El ținea o cârjă între brațe și era îmbrăcat peste tot cu ornamente pontificale. Plictisit de curiozitatea oamenilor și poate și de comerțul lor, el făcu ca într-o zi să fie condus la malul mării, susținut pe umeri a 2 persoane unde, după ce făcu un salut, se afundă ca să nu mai reapară!

Manole.

CĂINELE-DETECTIV

Răifăcătorii Parisului și ai marilor capitale au început să se teamă de această specie de câini și acolo se dă un interes deosebit creșterii lor.

Bloodhound-ul, cum îi zice englezul adică copoiul de sânge, are apucăturile foarte rafinate, mulțumindu-se a descoperi urma omului pe care e însărcinat a-l găsi, și când se află în afra lui, îl miroase lung, scoate un lătrat de triumf, și se retrage deoparte cu modestie, cași cum ar zice:

„Vă predau omul. Faceți cu el ce vreți!”

Originea acestui câine, puțin cunoscută, este învăluită de mister, și literatura exotică a țesut în jurul ei multe legende.

Acum două secole, istoricii cuceririi Lumii Noi ne-au făcut să cunoaștem existența *regimentelor* de câini care întovărășeau pe cuceritorii spanioli și urmăreau pe nenorociții indieni în fundul pădurilor virgine, sfâșiindu-i.

Puținii scriitori care s-au ocupat cu această chestiune cred că originea acestor câini ar fi din Saint-Hubert și o rasă din Ardeni. Probabil că, câțiva gentilomi francezi din colonia Saint-Domingo, au avut ideea de a se folosi de minunatul lor miros și de marea lor inteligență, în urmărirea pieilor roșii, care le erau sclavi. Spaniolii încrucisară această rasă cu una mai feroce, rasa daneză, și rezultatul acestei încrucisări fu perfecționarea câinilor și... exterminarea indigenilor.

Bineînțeles că, cu timpul, și-au perfecționat minunatele lor facultăți și au fost întrebuințați cu succes în urmărirea spionilor și chiar în războaie, devenind o cauză de teroare a trupelor dușmane, care au fixat mari premii pe capul acestor câini și care au otrăvit unui mare crescător, 47 câini din cea mai bună rasă. Câțiva câini au fost aduși în Anglia și pe când englezii căutau să găsească în ei un nou sport, în America, câțiva amatori de asemenea câini îi dresau în urmărirea criminalilor.

Se pare că acest câine posedă un al șaselea simț, tot așa de misterios ca și acela care reânțoarce la cuib pe porumbelul călător.

Adevăratele succese ale bloodhound-ului ca detectiv se văd abia pe la anul 1890. Și înainte ajutase mult poliției criminale, dar în acest an o hoție îndrăzneată fu săvârșită pe linia Uniunii Pacific: O bandă de hoți de trenuri oprise un tren expres și furase din casa de bani a vagonului de valori, aproape un milion de franci. O patrulă polițienească se puse în urmărirea bandiților; dar ei erau înainte cu câteva ore și cum se îndreptaseră spre o regiune foarte accidentată, se pierduse orice speranță de a-i prinde.

Atunci s'a făcut apel la doctorul I. B. Fulton, cel mai cunoscut crescător de „bloodhounds”. El fu anunțat telefonic și sosi cu un tren special împreună cu patru dintre cei mai buni câini i-a dus pe la o fermă pe unde se știa

că trecuseră hoții. Să ținem însă seama că ei au sosit cu 50 de ore după plecarea bandiților și terenul de urmărire era foarte stâncos.

Cu toate acestea au descoperit urmărirea și s'au aruncat la goană cu atâta putere încât dresorii abia îi puteau ține legați. Uurmați de mai mulți oameni înarmați, merșeră două nopți și o zi, oprindu-se la un foc lângă care dormeau doi oameni. Aceștia protestară de nevinovăția lor, și oamenii poliției, care nu urmăseră pe câini decât contra dorinței lor, își ziseră că: detectivii cu patru labe și-au bătut joc de ei! Cei doi oameni, care pretindeau că sânt niște păstori rătăciți în căutarea unor cai ce au scăpat, fură lăsați în libertate... Dar, cinsprezece zile mai târziu, se află că ei într'adevăr luaseră parte la furt.

Un caz mai senzational încă scoate în relief și mai bine minunătia câinilor doctorului Fulton. Doi locuitori din orașul Fairbury, d-na și d. G. W. Baker, au fost asasinați în casa lor; și era bănuit de crimă chiar fratele bărbatului. Justiția făcu avel la d. Fulton care trimise îndată doi din cei mai buni câini ai săi. Toată populația a venit la gară pentru a-i primi, lucru ce nu fu tocmai bun, fiindcă urmele criminalului au fost astfel amestecate cu sute de alte urme. Au fost conduși în casa în care locuia bănuitul și li s'a dat să miroasă îmbrăcămintea. Imediat au ieșit afară, s'au învățit împrejurul casei de două ori, și, scoțând un lătrat de mulțumire, au început să se smucească din lanțuri. (Trebuie să știm că, câinii în timpul urmăririi unui criminal sânt legați, căci altfel ar alerga prea repede și urmărirea lor ar fi greu de făcut). Fără multă gândire, își urmară drumul prin oraș, apoi printr'un lan de grâu, urmați fiind de mulțimea tăcută dar escită. Și întorcându-se la drum, alergară la casa crimei. Identitatea asasinului era deci bine stabilită. Desigur criminalul înainte de a făptui crima trecuse prin toate locurile pe unde au mers câinii.

De acolo porniră în goană spre nord. După câteva sute de metri se opriră pentru a mirosi un cartuș de pușcă tras. Hoțul era deci înarmat și fiindcă mulțimea se temea, câțiva oameni mai curajoși se hotărâră să urmeze cercetarea. Mergând mai departe, câinii se opriră la intrarea unui mic apeduct acoperit de la care mai merșeră trei kilometri și intrară în curtea unei ferme, săriră peste un gard, apoi oprindu-se în fața unui hambar părăsit și privind spre dresorii lor, aveau aerul de a zice:

„El este înăuntru!”

În adevăr nu trecu mult, și pe când urmăritorii se sfătuiau ce să facă, zăriră la lumina unei, căci era miezul nopții, la o fereastră capul criminalului, care simțise că e urmărit și se gândea la scăpare. Însă văzând că poliștii au înconjurat hambarul, perdu orice speranță de scăpare. O împușcătură se auzi și când oamenii intrară înăuntru dădură peste corpul neînsufletit al mizerabilului Baker.

S'ar putea povesti încă multe cazuri, deși poate mai puțin dramatice, dar

tot așa de doveditoare. Iată încă un caz care va dovedi pedepplin desăvârșita perfecțiune a câinilor doctorului Fulton: O tânără fată, de familie bună a fost furată de un necunoscut și găsită în mijlocul unei câmpii. Ea a putut să scape de cel care o răpise, dar înnebunise de spaimă. Câinii găsiră urma și ajunseră în orașul Atwood, unde le esiră înainte sute de persoane. Deodată ei se opriră înaintea unui tânăr amestecat și el printre curioși și îi mirosiră hainele. Acesta era răpitorul. Și, dus pe câmp, în locul în care a fost găsită fata, el și-a mărturisit greșala.

Acești câini nu sunt întrebuințați numai în urmărirea răifăcătorilor; sunt tot așa de bine întrebuințați în căutarea obiectelor furate sau animalelor dispărute. Pe acolo lumea consideră furtul unui cal mai condamnabil decât chiar uciderea unui om și autorul unui asemenea furt primește o pedeapsă strașnică. Sunt câinii-detectivi, care își fac o specialitate din a urmări caii furati, și talentul lor devine un izvor de bogăție pentru stăpâni.

Înainte de a încheia, să vedem cum se folosesc englezii de calitățile acestor câini. Cedând obiceiului lor național, ei și-au făcut din câinele polițist un câine sportiv. Acest sport al cărui sezon favorit este toamna, e din cele mai pasionante. Stăpânii își aduc câinii la locul de întâlnire în trăsuri, și le dau să miroase un om care îndată pleacă prin câmpii și păduri, pornind cu cel puțin o oră înaintea câinelui. El trebuie să caute a-l înșela pe câine prin toate mijloacele posibile, fie trecând peste garduri și răuri, fie chiar urcându-se într'un arbore pentru a trece de pe o cracă pe alta într'un alt arbore, fără a se atinge de pământ.

După ce omul a mers o oră sau două, se ascunde cât se poate mai bine, în vârful unui copac înalt și frunzos, sau pe creasta unui zid, sau chiar într'un stog de fân. Și câinele trebuie să-l descopere urma și să-l scoată din ascunzătoare. De regulă generală, bloodhoundzii descoperă totdeauna omul căutat, care se numește *quarry*, după o urmărire care poate dura o întreagă după amiază. Acest sport se numește *man-hunting*.

Bloodhound-ul nu-și atacă nici odată adversarul și își consideră însărcinarea ca terminată când îl descopere; nu-l mușcă ci scoate numai un lătrat de triumf.

Este deci sigur că mirosul său este de o finețe extraordinară și că fiecare om, fiecare animal chiar, are un miros particular, care îi este propriu. S'ar putea chiar crede că aceste mirosuri sânt așa de deosebite între ele ca și trăsăturile fisionomiei sau ca proporțiile corpului. Un câine oarecare, care-și caută stăpânul amestecat în mulțime, nu-l recunoaște decât mirosindu-și stăpânul la partea de jos a hainelor. Pe dealtăparte, trebuie să recunoaștem că bloodhound-ul modern este produsul unei lungi selecții și că educația unită cu atavismul l-a specializat în urmărirea omului și a

nimalelor domestice, căci trebuie să ținem seamă de faptul că el se arată cât se poate de nedestoinic în urmărirea animalelor sălbatice.

Această desvoltare localizată a mirosului este întreruptă printr-o inteligență pe care trebuie să o socotim superioară și care cuprinde, mai ales, înalte facultăți de judecată. Pentru a dovedi aceasta, să cităm cazul unei cățele, *Miss Columbia*, care s'a făcut vestită în Statele Unite. Când o înfruntă în urmărirea unui hoț de cai, ea pleacă de la grajd și merge pe urma hoțului până la drum. O urmează încă cinzeci de metri, și deplin convinsă că hoțul cu animalul furat au apucat pe acest drum, așteaptă să-i sosească trăsura în care ia loc lângă dresorul ei. Și trebuie să se știe că *Miss Columbia* este unul din puținii

bloodhounzi care lucrează în complectă libertate, pe când cea mai mare parte din ei sânt ținuti legați, lucru ce de altfel l-am amintit mai sus.

Miss Columbia rămâne liniștită în trăsura până ce se ivește o cruce de drum. Deodată sare atunci și reia urma pe care merge încă câteva minute, pentru a fi sigură că nu se înșală, și așteaptă din nou trăsura, unde își reia locul pentru a se coborî la o altă bifurcațiune. Este evident că ea judecă cași un om: calul furat e nevoit să urmeze un drum, și greutatea de a-l duce mai departe urma nu este decât la bifurcarea drumului. Înțelegeți că această sustragere de la munca zadarnică este un semn de mare inteligență!

Trad. de Aurel Brăescu, Suceava

Epoca de carnaval în Tirol

Carnavalul a murit, frumoasele lui zile au trecut, se zice. La noi, dar duceți-vă în Elveția, în Tyrol sau Băle și vor vedea de ce viață intensă se mai bucură carnavalul. Toată populația ia parte. Din zori străzile orașului se populează cu măști în costume pe cât de elegante, pe atât de variate.

Măști câmpenești cu accesorii de prin grajduri.

Una din cele mai obișnuite și renumite travestiri e aceasta: pieptenătură de păstor, haină scurtă, de o culoare sombră, eșarfă incolăcită în loc de centură și pantalonii de o înfățișare bătătoare la ochi.

Cei mai sprinteni și cei mai răutăcioși te minunează cu săriturile și pantomimele lor. La toate fântănele publice ale orașului, acești incântători arlequinii se opresc să-și încarce

un fel de stropitoare pe al cărui conținut îl asvârlă pe oamenii strânsi deși la olaltă, fie contra ferestrelor și vai de acela ce-l luat mai cu deosebire drept țintă jocului lor nesfârșit de apă.

Pe acela ei îl urmăresc fără încetare, în răsetele întregii asistențe din trotuar în trotuar, din stradă în stradă până în fundul casei lui. Culmea veseliei generale, e atunci când câte un ghinionist atacat deja prin față de

tre cei doi pentru ca să se știe cine e învingătorul. Ei se ponegresc cu strofe versificate, fie care vroid să-și arate superioritatea și meritele.

Vara. — Iarnă! tu nu ești de cât o pasăre rea, pentru că nu știi de cât să sgribulești femeile după sobă. Onoare mie, mie *Vara*, care sunt așa de gentilă!

Purtătorii de tot felul de poveri

După aceea, mai trage o lovitură teapănă iernei care se silește să-și întoarcă argumentul în acești termeni:

«Vară! ești o bătărană, tu nu știi de cât să produci căldură de infern. Onoare mie, mie iernei, care sunt așa de gentilă».

În sfârșit, totuși, iarna se găsește redusă la tăcere prin semnele de triumf ale adversarei ei. Este carnavalul care înaintea cu pași repezi și zăpada care începe să se topească. De asemenea răulețele ce-și reiau refrenul lor.

Mai târziu se zărește venind din munți un cavaler fantastic și în care fiecare recunoaște pe trimesul primăverii: «Iată Rösslima! L'ați văzut»? se aude spunându-se cu bucurie, și această noutate sboară din gură în gură. Rösslima poartă de obicei o pălărie de hârtie, împodobită cu o pană mare de cocoș și de bucle de argint. Privirea lui hotărâtă, barba lui din cale afară lungă și vesta lui de pluș roșu termină prin a-l da un aer important. Cavalerul trece făcând să

se execută de către calul lui miș de feluri de ploconeli și de întoarceri cari arată pe un călăreț desăvârșit. Zeci de măști și de personaje grotesti, cu aerul unor oameni fericiți, împoțonați din cap până la picioare, îl urmăresc; ei sunt înarmați cu mătură, lanțuri, cârlige cu cari amenință pe stăpân sau pe stăpâna casei cari nu le-ar răspunde destul de generos la complimentele și la strâmbăturile lor. Vai de cei sgârșiți; ei sunt arătați cu țipete și dați ca exemplu de rușine. Un vrăjitor hidos, făcând parte din cortegiu, vine mai târziu să le sperie copiii.

Se mai găsește și măști câmpenești și ale căror accesorii sunt luate din grajduri: coarne, piele și alte instrumente; măștile din oraș se remarcă prin pălăriile fantastice, mantalele bizare și travestițiile exotice. Printre măștile cele mai fanteziste trebuie să menționez pe cele numite «pertsch», un fel de pasăre. Acestea sunt încărcate cu tot felul de poveri evocând materialele agreabile dămelor. Seara se termină cu concursuri de pleznitură de biciu, cari au întotdeauna loc acolo unde ecoul resfrânge sunetele bine și sonor, cu dansuri, farandole și cântece, acompaniate de trioletele unui ritm inegal.

Toate aceste petreceri se fac în mijlocul celei mai mari veselii care caracterizează pe tirolezi.

Ioan T. M. I.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

ZARANDUL

Jale-Ń Doamne, cu-Ńi place
Jale-Ń Doamne muntelui
De armele Iancului,
Că le plouă și le ninge
Și n'are cine le ȃncege.
Cântec popular.

Dacă călătorul, străbătând prin câmpiile mănoase din lăuntrul Ardealului, își va îndrepta pașii rătăcitori pe valea Murășului, începând de la Uioara în jos, va zări în partea dreaptă în șir unul după altul mai multe piscuri de munți, uriași puternici, cari își înalță amenințător vârfurile și coamele lor stâncoase peste dealurile și văile înguste, ce-Ńi împrejmuiesc. Mai spre miază-ȃpoate este *muntele Trăscăului*, după care dăm cu ochii de *Pleașa*, în aretul Aiudului, apoi mai la vale se ridică stâncoasa *Piatra-Cetii* și *Piatra-Craivă*, care-Ńi termină vârful în forma unui corn uriaș.

În dosul acestor puternice piscuri și a dealurilor și vârfurilor mai mici, cari se află în preajma lor, își întind ramurile departe spre apus și miază-noapte, până la izvoarele Arieșului, cei mai interesați munți ai Ardealului: *Munții-Apuseni*.

Frumoși și interesați sunt acești munți pentru orișicine, cu văile lor în-

guste, cu ghetarele, cu stâncile pleșuve, cu peșteri, chef de munte, căderi de apă și alte minuni, de alte naturi, dar pe lângă aceste frumuseți, pentru români ei au un farmec deosebit, pe care numai acela îl poate simți pe deplin, în vinele căruia curge sânge nobil românesc!

Văile acestor munți au resunat odinioară de cântece de vitejie și libertate, cari ȃseau din pienturile românilor de aici, a voinicilor *Moții*. Stâncile resirate pe malurile Arieșului, Ampoiului și Crisului, dacă ar avea graiu, ar ști să povestească minuni de vitejie și de fapte bărbătești, săvârșite de acești fii ai munților în lupta lor pentru drept și libertate. Erau vremile, când de pe culmile munților răsună adesea glasul *tulnicului*, această trompetă falnică de război a *Moților*, chemându-Ńi la luptă, la învingere.

În acești munți, pe văile împrejmuite de brazi se află între altele *Albacul*, locul unde a văzut lumina zilei *Horia*, în veacul trecut; aici stă încă și azi, la *Vidrane* Arieș, ca un sfânt monument, casa lui Iancu, iar colo departe la marginea dinspre apus de soare a Ardealului, în valea Crisului-Alb, în apropierea *Goronului lui Horia* se înalță o movilă de mormânt, însemnată cu o simplă cruce de piatră. Străinul poate să treacă nesimțitor pe lângă ea, dar românul tresare și depune pe glijă o lacrimă de recunoștință și de durere, căci sub ele zac osemintele unui mare fiu al poporului nostru, în pieptul căruia a bătut cea mai nobilă inimă românească. Este mormântul Iancului în cimitirul de la *Tebea*. Aceste și alte multe reminiscențe, scumpe românului, se află pe văile și plaiurile Munților Apuseni.

Să luăm deci amănă toiașul de călător și să străbatem culmile și văile acestor munți, odinioară udate cu sânge vitejesc iar azi scăldate în lacrimile de durere ale *Moților* apăsati și prigoniți. Să cercetăm pas de pas frumusețile și minunile naturii din această lume muntoasă, să ne închinăm smeriți la locurile cu scumpe amintiri din trecutul vitejesc și să căutăm acasă, în satele lor împrăștiate, pe nepoții lui *Horia*, *Crișan* și *Iancu*, ca să le cunoaștem graiul, portul, datinele și obiceiurile și alte însușiri ale lor.

Să pătrundem de la „teară” în sânul munților, în ȃtutul brazilor, până colo departe în creștetul Munților-Apuseni, la *Curebetea*, unde ei se împreună cu frații lor uriași, cu munții *Bihorul*.

Zarandul

Valea frumoasă a Murășului, de la *Câmpul-Păniș* în jos, desparte de către oaltă ca o brazdă uriașă, două mari ȃtuturi ale Ardealului. Unul din aceste e *Valea-Hategului*, spre miază-ȃzi, la stânga, cel mai frumos ȃtut al Ardealului.

Dela Deva trecând Murășul pe la *Șoi-muș*, două căi se îndreaptă spre inima *Zarandului*, spre *Brad* și *Baia-de-Criș*. Una trecând prin mai multe sate, ne duce la *Băița*, iar cealaltă merge pe la *Vălișoara* și peste *Dealul-Mare*, la *Brad*.

Săcărâmbul

Spre răsărit dela aceste drumuri se află *Săcărâmbul*, pe coasta muntelui *Haltău*.

La *Băița* și la *Săcărâmbul* suntem în ȃtutul băișagurilor. *Săcărâmbul*, ca loc de băișag, se află așezat mai spre miază-ȃzi decât celelalte băișaguri ale *Zarandului*, mai aproape de valea *Murășului*. Trecând prin *Certeș* și *Hondol* ne îndreptăm spre răsărit, către muntele *Pietraș*, numit de obicei în limba poporului *Cetraș*. Aici se află *Săcărâmbul*, lângă *Haltău*, care este piscul cel mai înalt al *Cetrașului*.

Posiția *Săcărâmbului* este frumoasă, pitorească. Deja când ne apropiem de *Haltău*, ne apar sus pe coasta dealului câteva case, apoi în curând sosim în sat, care e așezat pe coasta *Haltăului* și parte în vale. Cu deosebire aș poziție pitorească bisericile, trei la număr, așezate în trei părți, sus pe muchea dealurilor; ele stăpănesc valea și casele dinprejur, ca trei sentinele. Două din ele sunt românești (gr.-orientală și gr.-cat.) și una catolică.

Stâncile *Cetrașului* sunt alcătuite din trachit. Vârful cel mai înalt este *Haltău*, 1046 m. peste suprafața mării. De pe el ni se deschide o priveliște încântătoare spre miază-ȃzi; dincolo de *Murăș* zărim cetatea *Deve*, ca un puternic cuib de vultur, plăsmuit sus pe vârful stâncii, iar în fund, în zarea albastră a depărtării ni se înfățișează munții *Hategului*, în mijloc cu frumosul lor pisc ciuntit la vârf, cu *Retezatul*.

Minele dela *Săcărâmb* sunt cele mai însemnate în Ardeal, deși nu se lucră de mult. Pe la începutul veacului trecut pe aici era pădure și locul numit *Săcărâmb*, se ținea de neînsemnatul sat *Nojag*, care se află aproape spre miază-ȃzi. Numai păstorii cutreerău pe vitele lor acești munți, din sânul cărora se scot azi bogății așa de însemnate. Odată unul din acești păstori, un ȃran român, cu numele *Ioan Armindean* a aflat pe aici o peatră lucitoare sau o stufă. El a arătat-o lui *Born*, care era căpitan de băi în *Certeș* și totdeauna i-a povestit, că el a văzut noaptea prin locurile acele eșind din pământ flăcări arzătoare. *Born* a știut, că acesta e semnul că în sânul pământului se află vine de metal și cercetând locul a deschis cea dintâi baie, la anul 1747. Cu vremea s'au mai deschis altele din partea statului, așa că azi se lucră mai multe băi în măsură mare, aflându-se vine bogate de aur. Aurul aici se găsește în telur (frunze), telur alb, siyvanit etc, pe cari se bazează băieșii dela *Săcărâmb*.

Săcărâmbul este centru unui cerc de băișag, de care se ȃn bările dela *Certeș*, *Hondol*, *Fizești*, *Poiana*, *Almaș*, *Măgura*, *Toplița* și *Tecărau*. Aici se află și o școală de băieși, care e susținută de stat.

Numărul locuitorilor este 1765, dintre cari peste jumătate, anume 972 sunt români, 524 nemți, iar ceilalți unguri și alte neamuri. Toți aceștia se ocupă cu lucrarea băilor și așa călătorul în *Săcărâmb* dă de un loc, unde viața de băieș, cu felul ei deosebit de viața altor muncitori, este foarte dezvoltată, iar bările se lucră după cele mai bune metode și cu mașinariile cele mai moderne. Astfel *Săcărâmbul* în toate privințele este unul dintre cele dintâi locuri de băișag în Ardeal.

În *Săcărâmb* și *Hondol* se află scaunele a două protopopiate române. În *Să-*

cărâmb e scaunul protopopiatului gr-catolic al Băbălnei, în Hondol e centrul protopopiatului gr-or. al Gioagiului; protopopiatul Băbălnei se ține de diecesa Lugojului.

Spre răsărit dela Săcărâmb se întind spre Murăș văile râulețelor Almașului și Gioagiului, împrejmuite de dealuri văroase. În ele dăm în mai multe locuri de peșteri, chei și părți de stânci de toată frumusețea. Aici, ca și în alte părți, unde pâraielor prin luptă stăruitoare de miș și miș de ani cu stâncile de calc, au format alcătuirii capricioase, ca și cursul lor. în un loc ciudate și bizare, în altul iarăș frumoase și impunătoare, cari ne încântă privirea și adeseori ne pun în uimire. Astfel la comuna Mada dăm de o întresantă strămoare de stânci, prin care și-a făcut loc apa cristalină a Almașului. Dar mai interesante strămtori sunt pe valea Gioagiului. Dacă vom străbate valea dela Băcăia în sus, două chei frumoase vom afla în calea noastră. Una, mai mică se află aproape de Băcăia, formată de stâncile Peatra orbului și Pleșea Ardeului, printre cari curge cu zuzăt apa în albia sa strămtorată. Mai în sus locul se lărgeste și o vale romantică își arată frumusețile călătorului uimit. Stâncile pitorești, ce o înconjoară în cerc și un pârâu de munte, care se aruncă printre ele, mănând mai multe mori, îi dau o înfățișare poetică, fermecătoare. Valea după forma ei rotunjoară are numele: *la Blidar*. Dela ea în sus ne stă în cale a doua strămoare: *cheia Cibului*, mai lungă ca cea din josul Bli-darului; în stâncile ce o alcătuiesc zărim gura la două peșteri mici.

Valea dintre Băcăia și Cib ne înfătoșează pe o mică întindere caracterul văilor noastre de munte, cu chei, văi pitorești, peșteri și stânci, resfirate toate într-o așezare pitorească.

De la Cib putem trece în valea Ampoiului la Zlatna; tot la acest loc de frunte din valea Ampoiului duce o cale de-a dreptul de la Săcărâmb, trecând pe la satul Balșa și peste valea Almașului. Ținta noastră însă este Zarandul și astfel încolo să ne îndreptăm pașii.

Secărâmbul, cu împrejurimea lui nu s'a ținut de fostul comitat al Zarandului, ci a făcut parte, ca și acum, din comitatul Hunedoarei. La Bășița însă ne aflăm la porțile Zarandului.

Băița

Băița este un sat băeșesc însemnat. Din băile ei se scoate argint și în măsură mai mică aur; basa băeșitului o formează plumbul, cu care se află amestecat argintul și aurul. Imprejurimea Băiței, ca și a Secărâmbului, conține în sânul pământului bogate vine de metale. Astfel în mai multe comune din jurul Băiței se află mine în lucrare, anume la comunele: Căinel, Peștera, Ormindea, Hărtăgan și Trestia. Aceste formează un cerc băeșesc, al cărui centru este Băița.

Băița are 1543 de locuitori, dintre cari 766 sunt români, iar ceilalți sunt nemți și unguri. Locuitorii de baștină sunt în toate comunele de aici români; străinii, cu deosebire nemții, cari sunt mai numeroși, s'au așezat mai târziu, venind ca lucrători la băi. Mai mulți sunt în Băița și Căinel, unde minele de frunte sunt exploatate de societăți nemțești.

Imprejurimile Băiței, afară de bogățiile ascunse în sânul pământului, ne prezintă și peisagii și priveliști frumoase. Băița însăși are o poziție pitorească, fiind așezată în o vale largă, plăcută, care e înconjurată cu dealuri văroase. Dintre aceste amintim dealul Măgura, așezat spre miază-zi de la comună; pe coastele lui se află două peșteri, una mai mică „Peștera hoților” și alta mai mare, numită „Sura”, iar de pe culmea lui avem o priveliște foarte frumoasă.

În jurul Băiței asemenea dăm de locuri interesante. Astfel la Ormindea sunt două peșteri mici, iar o peșteră mai mare s'a află la Peștera, de la care își are comuna numele său.

Dintre toate însă cel mai frumos loc este strămoarea de stânci de la *Crăciunești*, spre miază-zi de la Băița. Călătorului, care vine de la Deva la Băița, îi cade în drum comuna Crăciunești și strămoarea cu aceeași numire. Ea are o lungime de 3 km. și e mărginită de pârâi stâncoși de calc, cari se ridică aproape drept în sus, până la o înălțime de 80 m. De aceea unele părți ale lor s'a și numesc „ziduri”, anume: Zidul cel din jos și Zidul cel din sus. În amândoi acești pereti de stâncă se află câte o peșteră, iar peștera cea mai mare se numește Bologu; ele își cascade gura uriașă la înălțime însemnată peste râulețul Căinelui ce serpuește de vale printre stânci. Strămoarea de la Crăciunești, cu „zidurile” ei uriașe, cu peșterile, cu râulețul, ce curge cu zuzăt printre ele și cu morile și grupele de arbori, resfirate printre stânci, ne înfătoșează o icoană naturală încântătoare. Ea se extinde până la dealul Măgura, unde la o cotitură a drumului ni se arată deodată în toată frumusețea ei valea Băiței.

Din împrejurimea mai depărtată a Băiței este de însemnat comuna *Curechiu*, așezată spre miază-noapte răsărit. Ea are renume istoric. Aici au ținut Horia, Crișan și Cloșca o adunare de popor. Era la anul 1784, când motii și românii din Zarand au încins sabia vitejească, ca să scuture jugul păgân și să rupă lanțurile iobăgiei, cari de veacuri țineau încătușat poporul românesc.

De la Băița calea duce în valea Crișului-Alb, trecând peste coastele *Dealului-Mare*, unde se întâlnește cu calea, ce vine pe la Vălișoara.

Dealul-Mare este despărțitorul apelor, cari de o parte, de partea Băiței, curg spre Murăș, și își împreună undele lor cu acest puternic râu, iar de cealaltă se îndreaptă spre Crișul-Alb. De pe culmile lui avem o priveliște depărtată și fermecătoare. Spre Băița zărim valea ei plăcută, cu stâncile, ce o împrejmuesc, apoi șirurile de dealuri, ce se respiră spre Murăș și preste ele în mare depărtare vârful frumos al Rățezului. Spre mează-noapte privirea ni se oprește de coastele dealurilor de pe Criș, în fund cu bătrâna Găină.

Dincolo de Dealul-Mare calea trece pe lângă comunele Luncoiu. Luncoiul-de-sus rămâne în dreapta; tot pe partea dreaptă se află, în hotarul Luncoiului-de-sus, un deal conic (țuguia), numit *Dealul-Fetei*. Numele acesta și-l are dela o întâmplare, ce s'a petrecut aici. La poalele dealului a fost odinioară o crismă. Se spune, că cu prilejul unei nedeie

un fecior voinic, îndrăgostit de o frumoasă fată s'a prins pe rămășag cu alți tovarăși de ai săi, că va duce în brațe pe iubita sa până sus pe vârful dealului. Și a dus-o în vâjnoasele sale brațe, dar pe când a ajuns sus pe culme, la ținta dorită, a ametit și de loc i s'a stins viața. Din acel ceas dealului i s'a dat numele: cel poartă până în ziua de azi.

De la acest loc nu mai avem mult până la *Brad*, unde ne aflăm deja în valea Crișului-Alb. Râuri cu numele Criș sunt trei. Dintre ele cel aflător mai spre miază-noapte este *Crișul-Repede*, care trece din Ardeal în Țara-Ungurească pe la Ciucia și își îndreaptă cursul spre Oradea-Mare; cel din mijloc e *Crișul-Negru*, în Bihor, iar al treilea e *Crișul-Alb* din Zarand. Toate trei străbat pe șesul Ungariei și-si împreună valurile cu molatică Tisa.

Valea Crișului-Alb formează partea cea mai însemnată a Zarandului. Pe malurile Crișului, se află cele mai însemnate orașele și comune, cum e Bradul, Tebea, Baia-de-Criș, Vața, Hălma-giul ș. a. Aici se află, în împrejurimea apropiată a Bradului și Baiei-de-Criș mine bogate de metale nobile. Steamurile de la aceste, cari cu zuzătul lor caracteristic atrag atențiunea călătorului, al-besc apa râului și s'a zice că pentru aceasta i s'a dat Crișului din Zarand frumosul nume de *râu Alb*.

Bradul

Bradul este localitatea cea mai de frunte în Zarand. Dintre toate localitățile acestui ținut el are mai mulți locuitori, a căror înaintare pe terenul material este ajutorată mult prin bogatele băisaguri, alfătoare în apropiere, la *Ruda*. Totdeodată însă Bradul este cel mai însemnat centru cultural românesc de pe valea Crișului-Alb. Însemnătatea aceasta o are prin *gimnaziul inferior român gr-or.*, singurul așezământ românesc mai înalt de cultură în aceste părți.

Zidirea gimnaziului, cea mai frumoasă zidire din Brad, se află în piață; ea a fost o casă privată, fiind întocmită în urmă pentru trebuințele școlii. Atât zidirea aceasta, cât și fondurile de lipsă pentru susținerea gimnaziului, au fost adunate din contribuțiile benevole ale locuitorilor, anume ale preoților, ale comunelor și ale dregătorilor din fostul comitat al Zarandului.

Jertfa, ce au adus toți aceștia pentru de a ridica în mijlocul lor un far de lumină și de cultură, este foarte mare, în asemănare cu starea materială nu prea îmbucurătoare a poporului din acest ținut. Răvna lor însă pentru înaintare, și conducerea bună de care au fost părtași, a învins toate greutățile și au pus temelii solid, pe care s'a ridicat cel mai frumos monument ce au putu ei să lase urmașilor: *monument menit culturii neamului*.

„Gimnaziul arhiepiscopesc greco-catolic român din Blaj și cel episcopesc gr-cat. din Beiuș—scrie profesorul dr. P. Oprea—privesc în arhierii Inocenție Clain și Samuil Vulcan pe întemeietorii lor; gimnaziul român greco-oriental din Brașov l-au înființat parochiile greco-orientale din Brașov, de oarece fundatorii acestuia, comercianți inteligenți, nutreau convingerea, că știința formează

și baza progresului material; gimnaziul fundațional român din Năsăud l-a în temeiat luptătorii victorioși, cari prețul sângelui vărsat pentru apărarea patriei îl jertfiră pe altarul culturii naționale, ca să crească patria, națiunii și bisericii cetățenii conștienți de drepturile și datorințele lor; tot așa și gimnaziul român greco-oriental din Brad e coroana nisuielilor culturale ale populației române din Zarand, condusă de niște dirigători conștiți de chemarea lor și sfătuită de nemuritorul arhieret Andrei Saguna.

Primul pas hotărâtor pentru întemeierea gimnaziului din Brad, l-a făcut preoțimea română gr.-or. din Zarand. În adunarea tractuală ținută la 13 Iulie 1860, 52 de preoți, în frunte cu protopopul Iosif Bașa s-au învoit a contribui toți pentru cumpărarea casei, în care s'a deschis și se află azi școalele, cu scopul de a întemeia—după cum zice el—„un institut mai înalt de cultură și în specie un gimnaziu român gr.-or. în Brad“.

Contribuirile au intrat și zidirea a fost cumpărată, dar dela laudabila hotărâre a preoțimii, din anul 1860 au trecut 9 ani, până când mărețea idee s'a realizat. Astfel numai la anul 1869 s'au putut deschide primele două clase gimnaziale. În restimpul acesta s'a pus temeiul fondului, care se urcă la vre-o 110 mii florini, parte în obligațiuni de Stat și private, parte în realități. Pentru crearea și agonisirea acestui fond și peste tot pentru întemeierea gimnaziului au lucrat cu deosebire deregătorii comitatului Zarand, toți românii verzi ca stejarul și apostoli ai culturii și creșterii naționale, în frunte cu comitele suprem Ioan Pipoș și cu ceilalți deregători și bărbați de mare valoare: dr. Iosif Hodos, Șeas și Ioan Frâncu, Secula etc. La îndemnul și întreprinderea acestora, precum și a Metropolitului Andrei Saguna, a protopopului Bașa etc. toate comunele Zarandane și-au dat (la 1862) obligațiunile de Stat din 1854 pentru gimnaziu și s'a cumpărat moșia dela Mihăileni, cea mai însemnată avere nemșcătoare a școalei etc.

Astfel s'a întemeiat și s'a deschis, cu multe și mari greutate, gimnaziul din Brad. La început să plănuise a se deschide opt clase, dar din lipsă de mijloace până acum gimnaziul are numai patru clase, cu cari sunt împreunate și școale normale. Dar și așa, cum este, el împlinește o mare și frumoasă misiune, în mijlocul poporului român din Zarand și ținuturile învecinate, doritor de învățatură de carte.

În Brad se află 4 biserici, două românești și două ungurești și aici este scaunul protopopiatului român gr.-or. al Zarandului, de care se țin 51 de parochii, cu 38,830 de credincioși.

În privința economică-comercială Bradul e centru însemnat. În el se află un institut de băni românesc („Crisana“) și se fac târguri mari, vestite (târg de săptămână se face Joia). În timpul mai nou s'a construit pe valea Crișului-Alb cale ferată. Ea pleacă dela Brad pe Criș în jos și trece pe la comunele Baia-de-Criș, Hălmagiu, Aciuța, Gurahonț etc. îndreptându-se spre Arad.

Bradul are 3006 locuitori, dintre cari peste 2200 sunt români, iar ceilalți nemți, unguri etc.

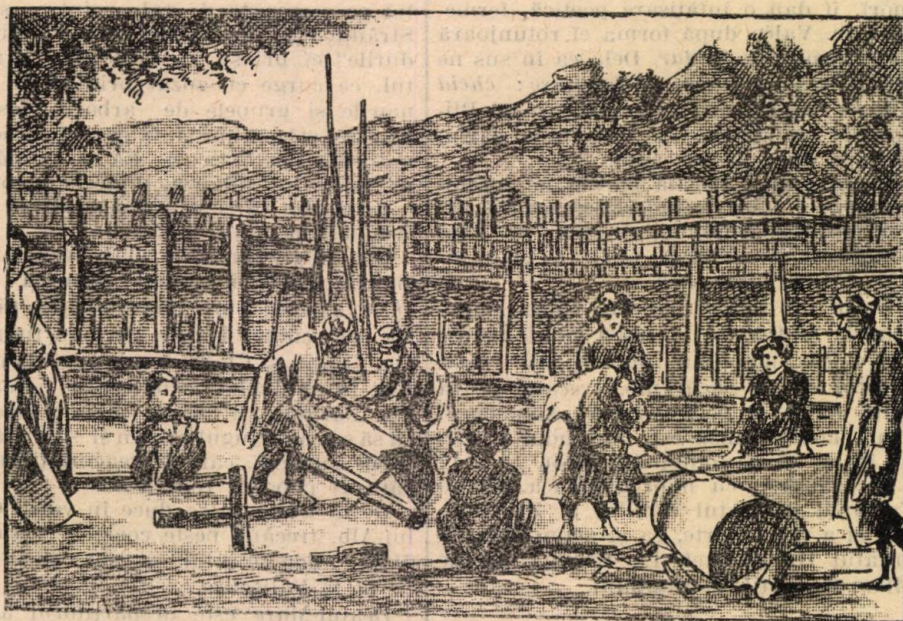
În jurul Bradului, precum am amintit, se află băisaguri bogate de aur și stratură de cărbuni de piatră. Pământul conține pe aici în sânul său mari bogății cari se exploatează în mai multe mine la Ruda (Musariu), Zdraholt, (Valea morii) Crișciur, Stănița (Fericel) Dupăpiatra, la dealul Barza, apoi la Luncoiu, Caraciu, Birtin, etc. iar cărbuni de piatră se scot cu deosebire la Brad, Mestecă, Tebea, Valea-Brad ș. a.

PENARU CA SĂ-ȘI ASIGURE REPAȘUL ETERN

DULGHERII din LAOS

Ca toate rasele din Extremul Orient, atât Annamiții cât și Lavtieni se îngrijesc cu mult înainte de moarte de modul cum au să fie îngropați.

Cei bogați își construiesc cavouri somptuoase, iar cei săraci, punând la o parte, au și ei câți-va plăștri cu care să-și cumpere cosciugul.

Cum fabrică cosciuge locuitorii din Laos

Nu vom descrie aci fabricația cosciugelor astfel cum o uzitează Annamiții. Subiectul ar fi pe cât de lugubru pe atât de banal. Vom fi mulțumiți să spunem că modul de construcție al cosciugelor este din cele mai sumare.

Dulgherul își scoate trunchiurile masive din pădure cu ajutorul feres-traelor la a căror mănuiere e nevoie neapărat de două oameni. Trunchiurile obținute astfel sunt transportate cu greutate de oameni pe spate până la eel mai apropiat punct fluvial.

Și, după cum aceasta se practică în haos, lucrătorul alege un trunchi

de un diametru potrivit și îl scobește în formă de albie. Acesta e cosciugul de predilecție al Lavtienilor. După cum am arătat mai sus, teama de a nu fi îngropat cum se cade după moarte e o mare grijă pentru Annamiți. Aceasta e și cauza pentru care el nu se încearcă să urmărească ziarul care i-a decimat turmele. Gândiți-vă acum! Dacă «Ong Kop» îl mănâncă, familia lui n'ar putea să-l regăsească osemintele și sufletele i-ar fi torturat de spiritele rele timp de secole nenumărate.

De asemenea părinții și amicii unui bolnav pândeau cu nerăbdare ultimul lui suspin pentru ca să-l iea cadavrul și să-l facă funeraliile cuvenite.

Nu rare ori, în graba lor iutesc momentul fatal! Și iată o anecdotă autentică pe care o povestește un medic francez. Printre bolnavii pe care îi îngrijea în spitalul unui mic orașel anumit, se afla un om ca de vre-o 50 de ani atins de o boală nevindicabilă.

Bietul om ajunsese în ultimul sta-

diu, mai avea de trăit 10—12 zile.

Când, într-o dimineață, infirmierul indigen, alergă să-mi spue că în timpul nopții, bolnavul fusese ridicat de părinți.

De frică să nu fie înmormântat în cimitirul spitalului ei preferaseră să-l iea.

Și nenorocitul, pe care ei îl duseseră tot în fugă, murise înainte de a ajunge în satul lui natal.

Ce importă! zece zile în viața unui țaran anamit e prea puțin! Ceea ce avea importanță era doar faptul să fie înmormântat după obicei.

Ioan,

Aventuri primejdioase la Piele Roșii

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Când nenorocitul pe care vroiam să-l protejăm, ne zări, rămase un moment uluit de mirare; apoi înțelegând ce se petrece, se furișă în urma noastră. Dacotașii se apropiau mereu. Îi lăsarăm să vie aproape 10 metri depărtare de noi, apoi descărcăm și noi toți odată puștile, rănind sau omorând jumătate din dușmanii noștri.

Ceilalți nu știau ce să facă; apoi auzind țipetele noastre de triumf și văzând topoarele noastre lucind, o luară la fugă. Ar fi fost o nebunie să ne luăm după ei, în întuneric, așa că ne duserăm în lagăr.

Două Kiowayși pe care îi trimiseseam să supravegheze, atrași de puștile noastre, veniră și ne ajunse; cel de al treilea însă nu se reîntoarse. Nenorocitul, după cum ne închipuim, fusese ciopârțit de Dacotași, și tipătul ce auziserăm, era cel din urmă al lui, sărmanul. Când sosirăm în lagăr, găsirăm pe Wagum-Wine-Bey sculat, cu toate rănilor lui, și tot tribul, oameni și femei, gata a ne sări în ajutor. Mai așteptarăm câteva, de teama unui nou atac, tot pregătiți, dar totul rămase liniștit. Ne reluăm locurile lângă foc, și abia atunci băgarăm de seamă că omul pe care îl scăpaserăm, era un alb. Avea haine de vânatoare, și la lumina flăcării, mai văzurăm că era gata să leșine.

— Îți este foame, amice? îl întrebă Obed, dându-i căprioară afumată, pesmeti, apă și rachiu. Mănâncă asta până îți vom pregăti ceva mai bun.

— Mulțumesc, răspunse simplu străinul.

Mănca cu multă foame; noi îl observam în tăcere, și nici unul din noi nu aveam aerul că ne ocupăm de dansul, până în momentul când îl văzurăm că și șterge cuțitul care nu părăsește nici odată pe un bun vânător.

IX

— Mi-ai scăpat viața, prieteni buni, ne zise el, și deși nu face parale, totuși vă mulțumesc.

Acum vreți să aflați, probabil, de unde viu și cine sunt?

Toți afirmarăm.

— Mă numesc Sam Sorth, sunt vânător de mai mult de 50 de ani. Pe la sfârșitul toamnei trecute, am venit pe aci cu două prieteni ca să

vănam castor, urs și alte animale pe care le găseam în cale. Silas Blount și Tom Noggin, erau două băieți buni și sdraveni, aceea ce și trebuie în meseria noastră.

Aveam cai buni, pe care îi schimbăram cu o luntre pentru a putea sui râul Kocusas. În drum, văzurăm o mulțime de castori, dar îi lăsarăm în pace. Vroiam să ne ducem cât mai departe și socotisem a-i vâna la reîntoarcere. Duceam o viață cât se poate de bună, și nu debarcam de cât când vroiam să ne desmormim picioarele, sau când vroiam să ucidem vre-un urs ori vre-o căprioară. Căprioarele erau așa de multe, că nici nu le puteam mânca.

Într-o seară ne oprirăm într-o pădure, cu intenția de a ne întinde cortul acolo. Blount și Noggin se duseră după vânat. Eu aprinsei focul, având grijă a nu pune de cât lemne uscate, de teamă ca peiele-roșii să nu zărească fumul. Peste zi, nu văzurăm cu toate astea nimic, ca să bănuim vre-un atac din partea lor.

În lipsa tovarășilor mei, fripsei câte-va bucăți de căprioară afumate. Erau tocmai gata, când se reîntoarse Blount, căutând și aducând o curea splendidă. De odată auzirăm în depărtare, o detunătură de pușcă, trebuie să fi fost dată de Noggin. Pentru ce însă nu venea și el? Rugai pe Blount să se urce într'un pom să-mi spue dacă nu vede ceva.

Tovarășul meu și puse pușca la spinare și făcu ce-i zisei eu.

Nu ajunsese bine în vârful pomului când îl auzii strigând:

— Fugi! fugi, camarade! Indienii sunt pe urma noastră.

Nu așteptai să-mi zică de două ori. Îmi luai pușca și alergai în spre luntrea noastră, ca că sar în ea; să o depărtez de țarm cu o lovitură de picior, fu afacere de o clipă.

Piele-roșii esise din pădure, cu topoarele în mână, și scotând țipete sălbătice mă zăriră și se luară după mine, din nenorocire nu aveam de cât o vâslă, cea-laltă mi rămăsese pe țarm.

Cum băgară de seamă acest lucru dușmanii mei, începură a da țipete de isbândă; trei din ei săriră în apă la o distanță mică de luntre, ca să-mi taie drumul, eram pierdut dacă nu izbuteam a mă scăpa de ei. Îmi lăsați dar vâsla ca să mi apuc pușca pe care o aveam în totdeauna încărcată, și descărcai un foc pe unul

din piele-roșii care erau mai aproape de mine. Îl trimiseși în apă. Încărcai diu nou pușca și trimiseși în apă și pe cel de al doilea.

Cel de al treilea piele-roșie, însă isbutise a se agăța de luntrea mea cu o mână, și cu cea laltă mă apucă de brațul drept. Un cuțit lung îi strălucea între dinți, și știam că mi l-ar fi vârât în inimă, dacă reușea a-mi paraliza mișcările. Mă dedei dar la o parte; eu mă bizuiam pe șiretlic și, vezi d-ta, nu e om mai laș și mai perfid ca o piele roșie de rasă adevărată.

Inamicul meu se lăsă în apă, dar fără a da drumul luntrei, și cum mă aplecai ca să-i desprind mâna, îmi sări la gât cu o ușurință și sălbătăcie de tigr. Eram pierdut, dar văzusem moartea cu ochii de mai multe ori, foarte de aproape ca să perd ori ce speranță. Cu o mână mă ținui bine ca să nu fiu luat de apă și cu cealaltă începu a căuta un cuțit pe care îl arunca lângă pușcă și sacul meu cu praf. Începu cu toate acestea a mă înbuși, și piele roșie lăsând luntrea, apucase cuțitul și căuta a intra în luntre. Deja genunchiul lui era pe marginea luntrei, când simții cuțitul între degetele mele. Cu o mișcare repede făcu să alunece iubitul meu dușman și îl înlăntai cuțitul până la mâner.

Era și timpul, câteva clipe mai mult și aș fi fost mort. Ceilalți scelerati, rămași pe țarm, mă priveau. Îmi încărcai pușca și le-o arătai pentru a le arăta ce soartă i așteaptă și pe ei, dacă îndrăznesc a veni pe râu. Mă pândiră câțva apoi scotând strigăte de turbare, plecară înapoi, cu gândul de a se răsbuna, probabil, pe nenorocii mei tovarăși. Mă prefăcu că merg în jos până când fusesi sigur că m'au pierdut din vedere, apoi mi prinsei luntrea de țarmul opus celui unde erau piele-roșii și așteptai să innopteze.

Eram foarte hotărât să nu-mi părăsesc prietenii, căci acesta nu este obiceiul vânătorilor. Blount poate că putuse fugi la vreme, dar Noggin era sigur că fusese prins.

Când se înopță bine, mă suii în sus pe râu, având grije a mă ține aproape de mal pentru a înlătura curentul care m'ar fi luat. Cu cât mă apropiam mai mult de locul unde ne surprinsese indienii, cu atât vâslam mai cu prevedere. Cea mai mică mișcare ar fi deșteptat pe șireții de indienii, și dacă m'ar fi urmărit, nu numai riscam de a-mi pierde viața, dar mă puneam în imposibilitate de a scăpa pe Noggin și Blount. Vâslam mereu aproape de două ore când ajunsei în fața locului unde avusesem lagărul nostru, fără ca nici o lumină sau vre-un sgomot să-mi

deștepte prezența indienilor. Mai urca puțin, apoi trecu încet râul, pentru a merge de data asta, chiar pe acelaș țărm unde trebuiau să fie prietenii mei.

Era aproape să dispar, când în depărtare văzu o lumină slabă printre pomii. Fără îndoială acolo era vre-un lagăr de indieni. Trebuia cu orice preț să mă încredințez dacă tovarășii mei nu erau prizonieri acolo. Prinsei dar de un trunchiu de copac luntrea mea, și luându-mi pușca, debarcai, după ce mă asigurai că cuțitui îl aveam la brâu.

Știu să merg prin pădure tot așa de bine ca și o Piele roșie, să fac să nu se simtă sub picioarele mele nici trosnitură de uscătură, nici cel mai mic foșnet de frunze uscate.

Mă apropiiei dar binișor de locul unde era lumină. În sfârșit, furișându-mă sub tufișuri, putui vedea acum ce se petrecea. La lumina unei flăcări o duzină de indieni, zugrăviți și îmbrăcați cu pene, gata de război aproape, stau strânși în jurul focului.

Unul din ei vorbea celorlalți. Când oratorul sfârși, unul din oamenii celei se sculă să pue ceva lemne pe foc. Aprinzându-se flacăra, la lumina ei, văzu legat de un trunchiu de pom, un om; dar vai! nu-l putui vedea fața.

Incepu un altul să vorbească acum, și trebui să stau nemișcat plin de grije, cât ținu discursul. În sfârșit, aruncară din nou lemne pe foc, și de astădată, suflând în foc, se aprinse și mai tare.

În sfârșit limbele lui de foc imi arătară de data asta fața sârmanului Noggin. Ochiul lui era pironit asupra indienilor, ca pentru a pricepe ce ziceau.

Citii groaza și disperarea care îl năpădeau la gândul chinurilor ce avea de suferit, dar în acelaș timp hotărîrea de a înfrânge și a lupta fără șovăire. Căuta în zadar pe Blount; și cum nu zări nicăieri nici o urmă, socotii că poate amăgise pe dușmanii noștri; trebuia dar să scap pe Noggin. Vai! dar cum? Chiar dacă aș fi găsit pe Blount, ce puteam face? Numărai Pieile-roșii; erau vre-o 20, dintre cari trei căpetenii. În orîce caz era cu neputință, pentru un moment, de a încerca ceva pentru nenorocitul prizonier. Mă expuneam dar în zadar a fi descoperit, de aceea mă eschiva binișor până la luntrea mea. Trecui din nou fluviul la un loc unde era trestie foarte multă.

Imi ascunsei luntrea și mă pusei și eu la adăpostul trestiei. Eram așa de obosit, în cât adormii imediat; când mă deșteptai, era ziuă; sării în sus, luați pușca și mă uitai pe țărm.

CUCERIREA DISTANȚEI

Înainte de aplicarea locomotivelor cu abur părea imposibil tehnicienilor de acum o sută de ani că s'ar putea găsi ceva nou în arta construirii și conducerii corăbiilor. Vreme de secole fuseseră adoptate ca mijloace de locomotie pe apă pânzele și vâslele, fără să se fi putut găsi altceva.

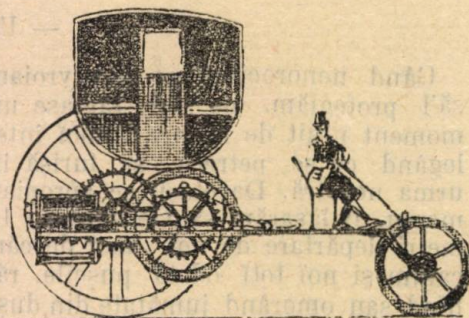
Numai la 9 August 1803, un vaporas cu abur, construit de Fulton, înfruntă apele Senei.

De la acest prim vaporas până la locomotiva lui Stephenson pentru locomotivă pe uscat, nu mai fu decât un pas și asistăm azi la cea mai mare desăvârșire a acestei locomotivă, cu trenurile noastre expres și fulgere, cari fac câte 90—100 km. pe oră.

Ilustrațiile ce reproducem aci sunt foarte caracteristice în ce privește istoricul locomotivă cu vapor.

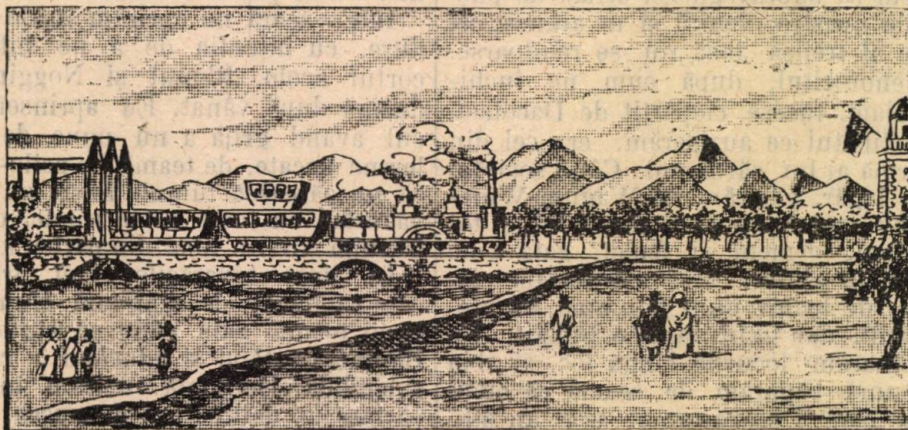
Una din ele reprezintă primul drum de fier care a circulat în Milan, în timpul dominației austriace.

Cea de a doua reprezintă trăsura

Trasura cu abur construită la 1801

cu vapor construită de inginerii Trevitick și Vivian în 1801, și care, după cum se vede, e atât de departe de modernele noastre automobile.

Prima cale ferată inaugurată [la Milan]

Indienii mergeau și veneau, cu gesturi și strigăte de ciudă. Descoperiseră urmele pașilor mei și căutau pe unde putusem scăpa.

Ascuns după trestii, mi-ar fi fost cu putință a trimite pe lumea cealaltă mai mulți din inamicii noștri, dar nu aș fi isbutit de cât a așta mai mult pe ceilalți, și a face și mai teribilă poziția lui Noggin. Pieile-roșii scotoceau toate stușișurile, uimiți de îndrăzneala ce avusesem de a fi pândit. Cu siguranță, vedeau în mine un om curajos, pe care trebuia să-l caute, și să-l umfle ca să-l chinuiască pentru a vedea până unde era să merg cu atâta curaj.

Când Pieile-roșii se încredințară că nu mă puteau găsi, scuiară în gârle, se strâmbară și începură a țipa de ciudă, scrâșnind din dinți, apoi dispărură în pădure.

Mai stătu ascuns vre-o 3—4 ore, temându-mă de vre-o surprindere din partea lor. Incepusem a nădăjdui se-

rios că voi revedea pe Blount, căci dacă l'ar fi ucis acei nemernici, ar fi plecat a doua zi, luând pe Noggin.

Hotărîi să-mi părăsesc ascunzătoarea; ar fi fost mai prudent să aștept noaptea pentru asta, dar atunci dacă indienii o porniseră la drum, mi-ar fi fost cu neputință a-i ajunge. Ceva mai mult, mi-era o foame de eram în stare nu știu ce să fac pentru a-mi procura mijloacele ca să mi-o potolesc. Imi desprinsei dar luntrea și o luați în susul apei, cât putui să vâslez mai repede.

Făcusem aproape jumătate drumul până la lagăr, când auzii mișcând ceva în tufiș. Apucați numai de cât pușca și era gata să ochesc și să trag în om sau animal, orîce ar fi fost dacă mă ataca.

Deodată auzii strigând:

— Ohe! Short! nu trage camarade!

Era Blount.

Judecați singuri, cât am vâslit de

repede înspre mal, unde 'mi regăsi tovarășul. După ce ne strânseserăm călduros de mână, îmi povesti că rămăsese tot timpul cocoțat sus în pom, unde 'i spusese eu să se urce. Văzuse cum mă urmăreau Piele-roșii, apoi reîntorcându-se mai puțin ca la plecare, își închipuise că 'mi apăsasem scump viața, dacă nu mă ucisese.

Lagărul nostru fusese prădat sub ochii lui. După ce sfărâmasese tot ce nu era de luat, se duseră în pădure lângă cei l'alți tovarăși.

Grija ce simțea asupra soartei mele 'l ținu deștept toată noaptea. Însfârșit, dimineata, noile cercetări ale dușmanilor noștri îi deteră speranța că isbutisem a le scăpa. Spre marea lui bucurie 'și făcură lagărul în spre nord-vest.

Se luă după ei, cu multă luare aminte, cum face pisica după pasăre, până în momentul când se încredință bine de direcția pe care o luaseră, și atunci se reîntorsese cu speranța de a mă regăsi.

Ne hotărâram a urma pe Noggin numai decât după vânătoare, ca să ne ajungă mai multe zile provizia ce aveam să facem. Ne gândeam că indienii erau destul de departe, ca să nu audă sgomotul pușcilor noastre, de aceea ne și apucărăm de vânătoare imediat. Uciserăm o pereche de curci sălbatici, și un epure.

Îl friperăm ca să ne potolim puțin foamea, și restul de vânat îl afumarăm. Ne ascunserăm prin trestii luntrea, și după ce mai puserăm și foi și frunze pe deasupra, așa că chiar unei piei roșii i-ar fi fost imposibil s'o descopere, o pornirăm la drum pe unde o apucaseră dușmanii noștri.

Sosirăm repede la locul unde în noaptea precedentă avusese lagărul. El nu 'și ascunsese cătuși de puțin urma, prin urmare se credeau la adăpost de ori ce atac. Cu ei nu aveau nici copii, nici neveste. Aceasta ne dovedea că înainte de a ne surprinde, făcuseră or vânătoare, or vre-o expediție războinică, și că principalul lor sat era prin apropiere.

Această din urmă circumstanță, ne da multă grijă. În adevăr, era evident că dacă inamicii noștri ajungeau în tribul lor, înainte ca noi să putem scăpa pe Noggin, era vai de el, sârmanul!

Cu toate acestea, mizerabili erau pe jos, și judecând după urmele lor, trebuiau să meargă foarte încet. Poate că sârmanul nostru prieten 'l făcea să întârzie, cu speranța că vom veni în ajutorul lui.

O luarăm la picior bine, așa că pe la sfârșitul zilei de a cincea, recunoscurăm după urma proaspătă, că eram la vre-o jumatate de poștă de părărire de Noggin. În ziua aceea nu

puteam încerca nimic, era de prisos ca să ne expunem pericolului de a ne întâlni cu vre-o piele-roșie. În mai multe rânduri, peste zi, le zăream gâteala lor de pene și când se înnoptă, își întinse corturile chiar aproape sub ochii noștri.

Mai mult ca or când trebuia să ne păzim, să fim cu ochii în patru. Cea mai mare parte din noapte o petrecurăm la adăpostul câtor-va tufișuri discutând o mie de planuri, irealizabile unele mai mult ca altele, Blount vroia să pătrundă în lagăr, deghizat ca o vrăjitoare sau ca un medic.

Mantalele noastre de piele tăiate în fâșii subțiri, ar fi slujit a compune costumul său, adăugând și o basma roșie. Eu mă opusei mai întâi acestui proiect, obiectând cât timp 'l trebuie ca să inspire încredere indestulă, pentru a intra și a eși liber din lagăr. Dar Blount insistă așa de mult, că ne înțeleseserăm că 'l voi lăsa să facă ce 'l va place, dacă peste noapte nu se ivea nici o altă ocazie mai bună, din care am fi putut profita..

Ne apropiară dar atunci de lagăr. Ne urcărăm într-unul din pomi, și de acolo, putărăm a urmări cu ușurință, toate mișcările sălbaticilor. Erau toți în jurul focului și vorbeau aprinși de tot. La câți-va pași depărtare, Noggin era legat de scorbura unui pom, și sta jos.

Am fi tras noi ușor câte-va focuri asupra persecutorilor lui, ar fi fost un moment de zăpăceală, de care ar fi putut profita ca să fugă. Dar vai! nici nu trebuia să te gândești când avea picioarele și mâinile legate. Vremea trecea; sălbaticii vorbeau mereu în jurul focului. Mai mulți dintre ei se hotărâră însfârșit a se întinde la pământ; dar rămaseră patru pentru a păzi pe Noggin. Ochii lor se ațineau cu o bucurie sălbatică pe fața palidă de suferință. Bietul Noggin dormea și el în picioare, doborât de ostenală.

Calăii lui văzându-l că ațipise, asvârliră cu cărbuni aprinși în el. Abia m'am stăpânit să nu trag în acei mișei. Ziua începea a se vedea, furăm deci siliți să ne retragem cu inima strânsă de durere, ca să nu fim zăriți de pieile roșii când 'și vor ridica corturile.

Eram îngroziți, mai ales că în ajun observasem că inamicii noștri mâncau cu lăcomie toate proviziile ce le mai rămăsese, și am conchis din aceasta, că trebuiau să fie pe aproape de satul lor.

Un vânător este constrâns să observe toate faptele cele mai neînsemnate chiar în aparență, și să deducă concluzii pe care i-le dictează modul lui de a urma.

Ne înapoiară la tufișurile care ne

adăpostiseră, și sdrobiți de oboseală și durere, adormirăm câte-va ceasuri. Indienii se depărtaseră bine de noi, în acest timp, de aceea ne fu chiar cu neputință a-i ajunge.

Mergeam de opt sau nouă ceasuri aproape, când, sus pe un deal, văzurăm mai multe coșuri prin care eșea fum, deasupra arborilor.

Atunci, ori ce speranță de a mai scăpa pe Noggin, fu pierdută.

În adevăr, cum ar fi fost chip să-l scoți din ghiarele atâtor oameni, femei și copii însetați de sânge? Cu acestea Blount declară că el va încerca. Ne suisem în vârful unui pom; de acolo vedeam cam la vre-o sută de metri de noi; vedeam cum femeile, bătrânii, copiii veneau înaintea lor; auzeam țipetele lor când dădeau cu ochii de Noggin, vedeam cum copiii 'l ciupeau, bătrânii 'l băteau, femeile 'l scuipau în obraz, toți îl insultau. Nenorocitul îndura tot, fără a arăta cel mai mic semn de slăbiciune. Însfârșit 'l legară de un pom. Câți-va din ei se postară lângă el, pe când cei l'alți intrară în corturi, și femeile le pregăteau în grabă de ale mâncării.

Eram morți de foame și de oboseală; îngrabă înghiturăm și noi puțină carne afumată, și ne decidăram a ne căuta vre un colțor unde să ne putem împunernici câte-va ceasuri, ca să venim în ajutorul lui Noggin.

Ne deșteptă un sgomot infernal. Alergarăm în spre partea de unde venea acel sgomot, și văzurăm ceva îngrozitor: un spectacol pe care în viață nu-l voiu uita.

La mijlocul satului ardeau mai multe focuri. Lângă foc era vârat în pământ un stâlp înalt de care era legat Noggin gol până la brâu, și în jurul lui o mulțime de femei și copii care urlau, săreau și împreună cu urletele câinilor făcea un concert asurzitor și oribil.

Deodată se făcu o tăcere absolută.

Femeile se duceau de luau din focuri, niște bețe pe care le lăsaseră a se aprinde vârfurile, apoi toate se apropiară de Noggin, și 'l chinuiau.

Pe fața nenorocitului nostru prieten se vedea moartea; persecutorii lui fără de suflă, observaseră aceasta, și 'l chinuiau de zor; când îl vedeau că 'l vine rău, îi strigau în ureche, și în același timp, îi vârau în carne bețele acele arse, dar aveau în același timp, mare grijă de a nu 'l omori, ca astfel să se bucure și mai mult de chinul lui. El nu scotea nici o plângere.

Toți care aveau bețele aprinse erau gata a 'i scoate ba un ochiu, ba nasul, ori limba, etc. Atunci pricepu că ultimul ceas al sârmanului băiat, sosise, și nebun de disperare că nu

putusem să-l scap, fugii ca să nu tip.

Deodată niște strigăte de nemulțumire mă opriră pe loc. O indiană tânără și frumoasă, eșise din umbra unui cort unde stătuse ascunsă până atunci. Ea sărise lângă prizonier înainte ca ceata înverșunată să o poată împedica, și cu un braț, înconjurându-i gâtul, cu celalt depărtă pe călăii lui. Când se mai liniști puțin sgomotul, ea strigă cu un ton de autoritate:

— Deslegați-vă sforile! Este al meu. Il aleg de soț. Și nici unul dintre voi să nu îndrăznească a se atinge de un fir de păr din capul ei.

Pre legea mea! eram tot așa de surprins de cele ce se petreceau, ca și Pieile-roșii. Auzisem povestindu-se așa ceva, dar nu credeam.

Tânără fată, era fica unui șef. Tribul întreg fu dar nevoit a se supune, și Noggin pus în libertate, fu condus de ea în cortul ei.

Nu ne mai rămânea de cât să fugim ca să nu-i luăm noi locul prietenului nostru. Asta făcurăm, și după un marș sdravăn, ne aflam pe bordurile Kansas-ului.

X

Iarna se apropia cu pași mari; eram departe de ori-ce stabiliment de oameni albi și pentru culmea plictiselei, nu mai aveam nici praf. Cu toate acestea, ca niște vânători demni, nu ne lăsam să fim doborâți de aceste mizerii. Știam să fim stăpâni pe ori-ce. Hotărîm dar să ne facem provizii îndestulătoare ca să ne ajungă toată iarna. În câte-va zile vânam păsări, pești, mai multe căprioare, și un urs enorm. Pe unele le afumarăm și pe altele le uscarăm la soare; singurul lucru ce ne lipsea, era sarea, dar merse și fără sare.

Soarta lui Noggin nu ne mai îngrijea de loc. De aci încolo el avea să trăiască cu Indianii, așa cum o făcuseră atâția europeni, cari se insuraseră cu femeile de această rasă. Acum trebuia să ne ocupăm numai de noi.

Trecuseră mai multe săptămâni de liniște. Ne construim o colibă caldă, în care ne pusesem proviziunile și lemne din beșug.

De aceea, chiar de se făcuă un frig grozav, mai-mi aduc aminte. De ce nu pot spune însă tot așa și de bietul Blount! Sărmanul căzu greu bolnav. Il vedeam slăbind din zi în zi, și în sfârșit înțelesei că nu mai avea mult de trăit. Ii spusei temerile mele, dar el-mi răspunse cu un ton atât de convingător, că se simțea mai bine, și că nu va mai tuși, în cât sfârșii prin a căpăta și eu ceva speranță. Frigul se mărea grozav.

Nenorocitul meu de prieten fu sil-lit să stea în pat.

Intr-o dimineață, mi zise că vrea să se scoale, și să încerce a vâna câte-va curci sălbatice, căci dorea, să mănânce carne proaspătă.

Ii spusei că mă duc eu la vânătoare în locul lui dar-mi răspunse:

— Nu, mă simt tare cât un bivoli, și curca-mi va părea și mai bună după ce o voi fi vânat-o eu singur.

Ii ajutai să se scoale, l'infășurai bine în pielea de bivoli, apoi l'dedei pușca. Nu credeam să aibă putere s'o ție, atât slabise de mult. Eșirăm. Abia închisesem ușa colibeii noastre când auzii pe Blount strigând:

— Uite o curcă!

Era chiar așa. La o depărtare de patru-zeci de metri cel puțin, curca sta cocoțată pe o cracă:

— Tovarășul meu vorbea încă, când l'trimise un glonte cu care o atinse. Il văzuî apoi făcând câți-va pași în spre pasăre, pentru a o lua.

Plecându-se însă, apoi căzând cu fața la pământ.

Alergai la el, l'ridicai; mâna lui strânse pe a mea, un val de sânge l'eși, din gură, și atâta tot. Murise! Mă așezai lângă corpul lui și făcuî aceea ce de ani de zile nu mai făcusem: plânsei cu suspine. El fusese amicul meu, tovarășul meu credincios și încercat, din copilărie. Imi tinuse loc de familie, și el, dus, rămâneam absolut singur în mijlocul pustiuului de zăpadă și de ghiață.

După câte-va momente-mi pierdusem capul. Vorbeam cadavrului, l'chemam, l'rugam să-mi răspundă. Simțeam în sfârșit că nebunesc, și adunându-mi toată puterea ce-mi mai rămăsese, târai cadavrul sub un stejar. Pământul era prea tare ca să pot săpa o groapă. Făcuî o gaură în zăpadă și pusei peste el toate pietroarele pe care le găsiî pe marginea râului.

Când sfârșii, fugii din locul acela, și nici nu mai simții vre-o dată curagiul ce mă mai ducea.

Cele trei sau patru săptămâni cari urmară fură cele mai mizerabile din viața mea. Aveam mâncare în beșug, știam că în primăvară, voi regăsi ușor vre-o colonie, dar sufeream îngrozitor de urât! Intr-o zi, stam în ușa colibeii mele, când văzuî venind în spre mine vre-o jumătate de duzină de piei roșii. Nu mai aveam vreme să fug, era de prisos a încerca să mă apăr, singura scăpare era să primesc prietenește pe acești mosafiri incomozi.

Mersei dar înaintea lor cu mâinile întinse, în semn de prietenie, de și recunoscusem că sunt Pawniși, cei mai grozavi hoți pe cari i-a avut pământul vre-o dată.

Femeia cu care se insurase Noggin era din tribul lor; pe trei din al lor îi ucisesem în lupta care avnuse loc

pe fluviu; bandiții însă nu lămură nici o socoteală de demonstrările mele amicale; se repeziră pe mine și târându-mă în colibă, începură a prăda tot ce le eșea în cale.

Când văzură pușca nenorocitului Blount, mă întrebă ce se făcuse. Ii făcuî să înțeleagă că murise.

Luară apoi tot ce aveam și-mi poruncă a le pregăti de mâncare.

După ce-și potoliră foamea, începură a scotoci prin împrejurimi, până descoperiră și iurtrea mea.

Se întoarseră apoi lângă foc; privirile cari mi le aruncau mă înghețau.

În noaptea aceea dormiră în cortul meu; a doua zi însă, îl doborâră, imi sfărâmară iurtrea și mă luară după ei, în spre o destinație necunoscută. Calătoria noastră fu lungă, și în zadar căutam mijloc de a fugi.

Ajunserăm înfășit într-un sat pe care îl recunoscuî că era aclo unde fusese condus și Noggin.

Câți-va din al lor mă recunoscură a fi omorătorul fraților lor; din minutul acela nu mă mai îndoiam de soarta ce mă aștepta. Peste puțin timp fusei închis și legat.

A doua zi trecu fără nici un incident. Imi venea să leșin de oboseală și frământare. O, dacă Noggin ar veni în ajutorul meu, el care era așa de aproape de mine!

Mizerabiliî însă găsise mijlocul a nu-i spune că eram prizonierul lor. La apusul soarelui focurile fură aprinse; femeile și copiii veneau și pe mine mă scoase afară ca să mă lase pradă lor.

Chinul meu începea asemuitor cu acela pe care l'îndurase Noggin. Deja flăcările-mi frigeau picioarele; fumul gros mă ineca, când începu o furtuna de zăpadă cum în viața mea nu mai văzusem.

Intr-o clipă focurile se stinseră, pământul se acoperi cu un covor alb, femeile și copiii se împrăștiară. Pe mine mă duseră iar la loc. spun-du-mi că moartea mea era fixată pe a doua zi.

Hotărâi să profit de acest din urmă răgaz ca să fug, chiar de aș fi pierit încercând.

Eram legat din cap până la picioare și mâinile imi erau legate la spate, ca culme.

Păzitoriî mei, în număr de șase, erau adunați în jurul meu, pândindu-mi fiecare mișcare și repetându-mi că a doua zi imi vor da să mănânc foc. Ce n'aș fi dat să l'văd adormiți!

Înfășit patru din ei adormiră și l'auzii sforăind. Mai rămăsese doi; adormiră după cât va și acești din urmă.

Încercai apoi a-mi rupe legăturile. După sforțări mari, isbutii în fine. Inima imi bătea de credeam că are să-mi sară din piept. Fără a pierde

o clipă, trecui cu multă prevedere peste corpurile adormite ale dușmanilor mei și o tulii repede afară.

Cu câtă beție respirai aerul înghețat al nopții! Cerul era plin de stele; de odată auzii nechezatul unui cal; mă îndreptai înspre locul de unde venea sgomotul și văzuî mai mulți cai legați unul lângă altul. Să sâr pe spinarea celui care fu mai aproape de mine, să'î trec hățul prin gură — hățul era chiar cureaua care m'î atârna încă de gât, cu care m'î fusese legate mâinile, — să mă agăț de gâtul lui și să plec în galop, fu afacere de o clipă.

Incepuse a se crăpa de ziuă; în curând aveam să fiu urmărit; mă îndreptai și eu la întâmplare, în spre Sud.

Un singur gând mă chinuia: să alerg, să alerg ca să mă depărtez cât pot mai mult de inamicii mei.

Avusesem noroc să dau peste un cal sdravăn, ușor ca vântul, neținând seamă de nici o piedică. Îl dusei într-o fugă vre-o 15 poști, apoi mă oprii ca să răsufl, întorcându-l cu nările înspre vânt.

O luarăm apoi din nou la drum. De dimineața până seara făcusem cu el aproape 30 de poști; eram decis însă a sacrifica viața lui pentru a mea. Mai alergă vre-o două poști, tremurând de'î făcea milă. De odată simții că se clatină. Printr-o sfortare mai isbutii a face câți-va pași, apoi picioarele i se îndoiră; avusei numai vreme să sâr după el înainte de a se prăvăli la pământ. Încercă el să se mai ridice, dar se întepeni pe loc.

Mă uitai la el câte-va clipe, apoi începuî s'o iau la fugă, cât mă țineau picioarele. Venise noaptea; nu mâncasem nimic din ajun, dar nu făcea nimic; alergam mereu, neoprindu-mă nici să respir, nici să mă uit în urma mea, sprijinit de puterea supranaturală pe care o dă groaza.

Înainte mea se întindea o pădure. Mă afundai și eu în ea, fericit la gândul că urma mea devenea din ce în ce mai dificilă de urmărit; cu toate acestea nu mai puteam, imi lipsea respirația și de odată mi se umplu gura de sânge. Crezui că am să mor ca bietul cal, dar peste câte-va momente mă simții mai bine și începuî a respira. Stătuî nemișcat, ca să prind ceva puteri, dar fără a mă gândi să adorm: dacă ași fi adormit, probabil ași fi murit de frig. Priveam luna care lumina printre pomi și gândind că poate lumina ei să dea urma mea Pieilor-roșii, imi adunai toată puterea, mă ridicai și, fără a vroi să știu de durerile cari mă doborau, o pornii la drum.

(Va urma)

Poarta Kutab din Delhi

Poarta Kutab este un capo-d'operă de arhitectură. Fie-care religie, fie-care epocă, și-a lăsat o veșnică amintire pe această poartă pe care se pot vedea trei stiluri: dravidian, șaluchia și septentrional.

Poarta de fer a lui Kutab

Este acolo arta arabă adusă de musulmani, și arta hindusă, cari împreună au servit la înfrumusețarea acestei opere.

G. R.

DIVERSE

Gazuri subpământene. — Statul ardelenesc Sărmășel în timp de câteva săptămâni și-a câștigat un renume european. Este vorba de un izvor de gazuri, descoperit în hotarul acestei comune românești, care este situată pe linia dintre Ludoș și Bistrița și care numără cam 1.500 locuitori în majoritate români. Gazurile, cari astăzi ies cu o putere colosală din sânul pământului, produc un sgomot atât de asurzitor, în cât omul nu se poate apropia de locul acesta fără a-si pune vată în urechi. Americanii întrebuintează de mai mult timp în fabrici izvoarele de gazuri descoperite în țările lor; același lucru se va putea face și în Ardeal, dacă nu va lipsi spiritul întreprinzător. Zilnic sesc în Sărmășel străini din toate părțile lumii: englezi, nemți, francezi, elvețieni și americani, ca să admire minunile naturii din țara Ardealului.

În 1909, care s'a marcat în Franța prin restabilirea ghilotinei, s'au decapitat 9 condamnați la moarte.

În 1908 s'au făcut 1551 divorțuri în Elveția.

În Roma s'a înființat o bibliotecă exclusivă pentru ziare antice și moderne.

În trenurile japoneze sunt saloane de lectură unde călătorii găsesc toate ziarele.

Faimosul spital din Gran San Bernardo din Alpi, este situat la 8000 picioare deasupra nivelului mării.

De trei ani Persia nu a plătit reprezentanții din străinătate.

Planta care crește cea mai repede, este arborele bambu.

Cea mai bogată ducesă este fiica mai mare a țarului Rusiei, ducesa Olga.

Jocul de cărți, numit „whist“ era cunoscut de către prinți încă din anul 1500.

În anul trecut trenurile englezești au făcut să piară 1043 persoane.

UN FARMACIST NOROCOS

O drăguță, îmbrăcată
Într-o „rochie-pantaloni”,
De-o culoare prea frapantă,
După ultimul fason,
Urmărită de-o mulțime
De curioși și derbedei,
Senatori aleși acumă,
Ofițeri și chiar femei,
Ca să scape de escortă,
De manifestări prea vii,
A deschis, din întâmplare,
Ușa unei farmacie
Și-a intrat, iar după dânsa
Toată suita a urmat
Și... fiind-că farmacistul
A rămas cam intrigat,
Toți cerură Crema „Flora”
Și curioși și derbedei,
Senatori, mai cu seamă,
Dar și dulcele femei,
Astfel că ntr'un sfert de oră,
Pentru marea-i bucurie, —
Farmacistul mai trimise
Și la altă farmacie
Să-i aducă Crema „Flora”,
Pudră și săpun o lădă,
Pe care-o vându în prpă,
Cum se vinde pâinea caldă !

5063

Carol Sorob.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă I. Brezoiu, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Marcu», Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu Littman, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARTĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IE) DE MĂTASE

de la Bazarul Național de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen E. A. Pucher, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere Schmidt & Stratulat, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme B. D. Zissmann, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflăte cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței», str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie Ioan Niculescu, strada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasornice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasornice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasornice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d. n. căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: Memoriile Regelui Carol I.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ȘI AL ÎNTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI

Lei 5.—Pe un an în toată țara

« 2.60 » 1/2 « » » »

Redacția și Administrația

No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

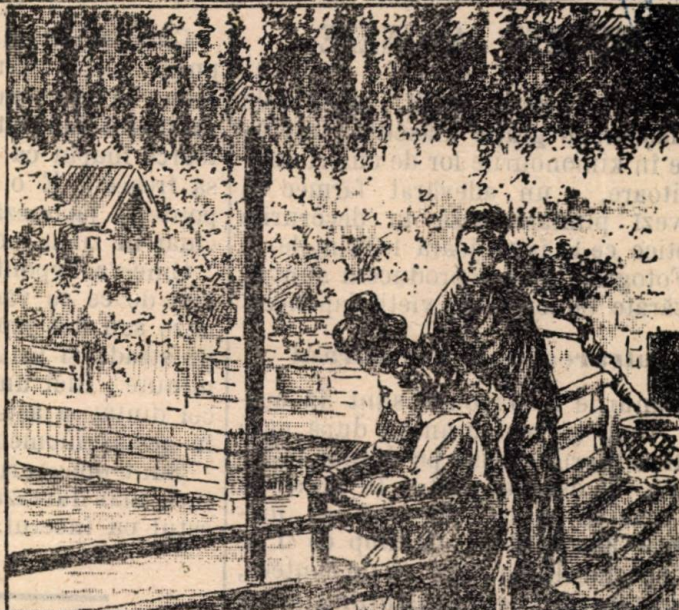
ZIARUL CĂLĂTORIILOR

Apare odată pe săptămână

— MARȚA —

Două «maiko» se salută la intrarea unui restaurant renumit.

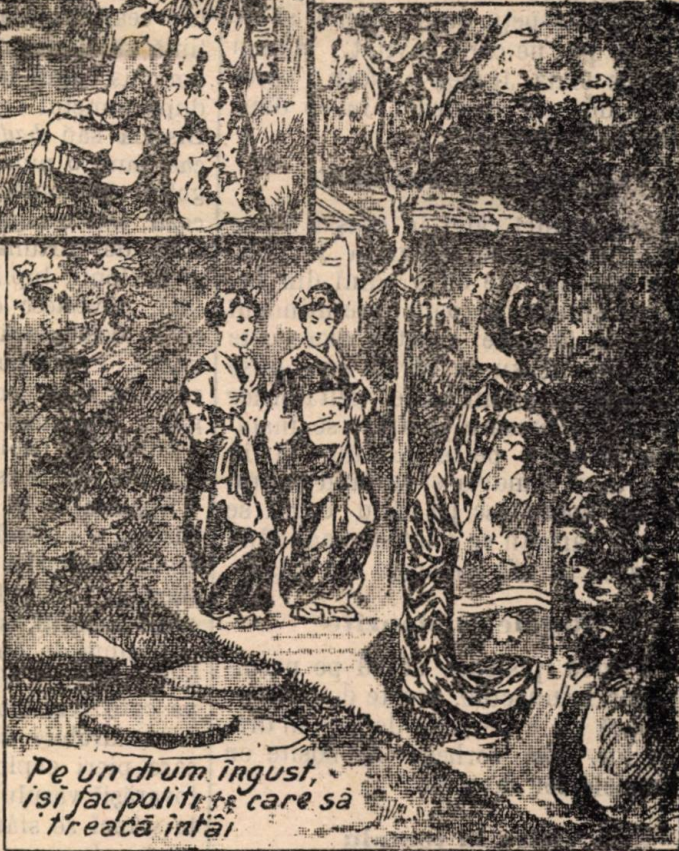
La răcoare pe marginea unui lac sub glicine

Două fete se joacă cu porumbel.

Cu umbrele mari urcă scara templului

Pe un drum îngust, își fac polițe care să treacă întâi

SILUETE JAPONEZE. — (Vezi pag. 5064).

ABONAMENT

LA

"ZIARUL CALATORIILOR"

Pentru 1 an 5 lei; jum. an 2.60

SILUETE JAPONEZE

În toate actele vieții, japonezele desfășoară o grație înăscută. Imbrăcate în kimonourile lor de culori strălucitoare, e un adevărat farmec să le vezi plimbându-se în decorurile poetice ce le înconjoară locuințele.

Fotografiile ce reproducem sunt adevărate tablouri ale vieții japoneze.

Intrarea unui restaurant

Hanurile în Japonia sunt în același timp și restaurante, după cum indică literile scrise pe felinar la intrare, de asupra porții. În acest fel de case se invită prietenii să mănânce sau să bea, în timp ce li se dă spectacole de dans și de cântece, executate de *geishe* (dănuitoare) și de *maiko* (cântărețe de câte 10—12 ani).

Geishele și maiko nu merg prin toate stabilimentele; dar restaurantele la modă au dănuitoare și cântărețe ale lor proprii, și cari nu joacă și nu cântă în altă parte. În general sunt chemate în sala banchetului când toți oaspeții sunt adunați și ele servesc pe fiecare invitat. Numai după ce toată lumea a băut o oarecare cantitate de alcool, încep dansurile și cântecele.

In căutarea răcoarei

Vara, atunci când în oraș e foarte cald, orașenii se refugiază în templele înconjurate cu grădini din jurul orașului; aproape pretutindeni există în locurile acestea sacre câte un basin, deasupra căruia sunt puse scânduri și permit astfel vizitatorilor de a sta la răcoare pe apă; se instalează covoare peste scânduri și, în jurul unui samovar și sorbind ceaiul, femeile sporodesc pe când copiii se joacă și bărbații se plimba examinând florile ce se află pe-acolo din belșug.

Rățele imblânzite

Ca două pisicuțe stând pe pernțele lor minuscule, aceste două fete se joacă cu o pereche de rățe în drădina lor. Ele vorbesc neobosite cu animalele lor favorite.

Vizita la templu

Câte-va fete tinere s'au adunat și

sau hotărât să meargă să se închine în tața icoanei bunei zeițe *Kwanon*, zeița mizericordiei. Iată-le urcând treptele scării celei mari, care duce la templu, în general așezat în partea cea mai înaltă a mahalalei. Nu că sunt prea, prea religioase micile japoneze, o, nu! dar au o sumă de superstiții atât de ciudate!

Politețe japoneze

Când se întâlnesc fetele pe câte o punte peste vre-un lac, în vre-o grădină, își fac o sumă de politețe care să treacă înaintea. Care se va întoarce înapoi ca să lase pe cealaltă să treacă? E o chestie gravă, căci politețea japoneză e foarte migăloasă chiar în zilele noastre.

Cine-va neponticos e disprețuit, și iată de ce se văd adesea două japoneze sau doi japonezi întâlnindu-se pe stradă și salutându-se câte cinci minute; nici unui nu vrea să plece cel dintâi și așteaptă să se despartă în același moment.

Sunt obiceiuri vechi acestea, cari încă mai durează, dar cari dispar încetul cu încetul.

Ada.

„DIN LARGUL MAREI“

IN BISCAIA

Trecând pe lângă capul Finister într-o ceață groasă, ne-a fost cu neputință să deslușim coasta din zare și am pus capul la busolă pe Ouessant, după punctul astronomic dela amiază. Biscaia sau *badly Biscay*, urâta Biscaie, cum o numesc marinarii englezi, golful Gasconiei cum o numesc francezii, este o regiune din cele mai bântuite de furtună în oceanul Atlantic și Bretonii, lupii de mare ai Gasconiei, povestesc cu înfiorare dremele ce se desfășoară pe coaste la echinocții. Proverbul lor spune, în două rânduri toată poema tristă a naufragiilor Gasconiei:

Qui voit Groix voit sa joie

Qui voit Ouessant, voit son sang!

Spaima ce îți cutremură ființa în Biscaia e viforul de valuri de la larg, ceața nesuferită care te împresoară și stâncile presărate pe lângă coastă, cu colții ascuțiți, sfâșietori, sub o mică adâncime de apă. Aci sunt cunoscutele „Pierres Vertes“ stânci tăioase, pe care vezi totdeauna urmele unei nave zdrobite de furtună, stâncile pe care pieri exploratorul *Mage*, cu toți tovarășii vasului *Magicienne*. Pe aceste stânci se sfârși viața pasagerului englez *Drumond Castle*, care se scufundă cu 251 de persoane ce avea la

bordul său, în luna Iunie a anului 1896.

Gândind la această sguduitoare catastrofă, ți se strânge inima de durere și te întrebi cu ce curaj, marinarii de astăzi mai încrucișează drumurile lor pe lângă acest cimitir nesfârșit de vieți omenesti, mormânt adânc de ape, flămând de carne, ca o fiară nemâncată.

Drumond-Castle, venea din Capetown spre Londra. În ceață deasă, neputând recunoaște bine o lumină ce zări la orizont, comandantul crezu că se află în apropierea fortului Ouessant, pe lângă care trebuia să treacă spre a intra în canalul Mânecei. Groază amăgire, vasul era mai la sud cu 12 mile, farul era cel de la Insula Molène; vasul însă mergea spre dezastru și la bord, balul își urma amestecul său vârtej de fericire, pasagerii petreceau ultima noapte de călătorie pe *Drumond-Castle*!

Un sgomot scurt, un șuvoi prelung pe apă, comandantul și marinarii încremenesc. Vasul a atins o stâncă și într'un sfert de ceas, înghite în vâltoarea de apă ce clocotește deasupra sa, bărcile încărcate cu doamne decoltate, în toalete de bal, ce plâng smulgându-și părul de groază, pasagerii cari înaltă către cer strigăte de scăpare și aproape tot echipajul, între care și căpitanul Pearce, comandantul vasului.

În zorii zilei trei inși mai trăesc din cele 251 persoane, ce erau pe bord; ei plutesc pe apele nemărginite ale oceanului fără nici un ajutor. Pe plaje valurile depun a doua zi, o mulțime de cadavre, acoperite de mătăsuri subțiri de sărbătoare. Brațele sunt goale, piepturile reci iar mâinile strălucesc de bijuterii scumpe, căci moartea a hotărât sentința catastrofei, în cele mai fermecătoare minute de bal. Ceasornicele găsite, erau fix stătute la ora 11 și jumătate, ora funestă a naufragiului!

Și câte drame neînsemnate printre bărcile cu pânze, cari roesc pe coasta occidentală a Franței.

Ca să vestească din depărtare marinarii, despre pozițiunea coastei, Francezii au făcut cheltueli mari și au așezat la Ouessant și în toate porturile sale, faruri electrice cu intensitate de lumină orbitoare, înlesnind recunoașterea în toate stațiunile grele ale navigației în această urâtă Biscaie!

În cele două zile până la Ouessant, m'am simțit pe sub pământ; nemărginirea oceanului mă stăpânea ca nici odată, strecurându-mi în suflet flori dintr'o lume, pe care am cetit-o descrisă de autori cu închipuirea aprinsă, prin care trăesc monștrii marini, a rimate din veacuri stinse, iar nu oameni, suflete bune și iubitoare.

Pare-că aș vrea să am o putere ma-

re, cu care să dau vasului o iuteală neînchipuită, ca să ajungem odată la portul Sharpness, așa mă apasă mer-sul acesta greoi și neisprăvit, numai pe cer și apă! Dar nu suntem siguri, mai sunt tovarăși prin valuri, cari se întrec cu noi în lunga călătorie spre Ouessant. Iată tot echipajul s'a strâns la mijlocul vasului, ca să vadă trei cașaloși urâți, cari saltă prin valuri, ca niște dihanii înfricoșătoare. Cașaloul este teroarea mării, mai nemilos și mai lacom ca rechinul. Este lung de șase până la opt metri, capul însă singur atinge doi până la trei metri din toată lungimea. Puterea sa e în cei patru-zeci și opt de dinți enormi, cari garnisesc două fălci formidabile, formând o grozavă mașină de sfâșiat carne. Cașaloul e dușmanul neîmpăcat al balenei, pe care o urmărește cu foame de tigru, îi sfășie pântecul și-i înghite puiul. Urlând de durere balena își înghite de multe ori singur puiul.

Pare-că e stăpânit de o răsbunare sălbatecă, astfel de setos de sânge e cașaloul; furia sa înspăimântă toate vietățile mărilor, peștii fug pe uscat, se ascund în nisip sau în noroi. Mort, plutind pe valuri, cadavrul monstrului deșteaptă teroarea, peștii fug din calea lui. Urca sau Physetera, cașaloul lumii vechi, era așa de înfricoșător, în cât Islandezii nu-i pronuntau nici numele în mare, ca să nu audă și să sosească la dânsii. Cașaloul lovește cu capul său puternic barca, o răstoarnă și își face o plăcere sfâșind un corp omenesc.

Nu e naufragiu în ocean, în mările adânci sau în apropiere de unele coaste, să nu răsară din valuri acești bandiți fioroși, setoși de carne și sânge, printr cadavrele plutitoare, pe lângă bărcile încărcate de oameni scăpați, cari se luptă din răpuneră cu moartea, ca să răpească din iuteală o pradă.

La acest ospăț funerar de cadavre, rechinul e corbul fricos care așteaptă plecarea cașaloului la larg, spre a se arunca pe corpurile sfâșiate; amorul de multe ori stăpânește în rechin acest instinct brutal și o îmbrățișare dulce, îl absoarbe, îl ametește. De câte ori săptămâni întregi, nu se consacră numai și numai dragostei, cu toată lumea care îl stăpânește; așa dar cașaloul rămâne monstrul cel mai vorace al mării.

Se zărește la orizont un fulger slab, care luminează în restimpuri zarea, cu fâșii de raze argintii. Deși suntem departe, se recunoaște după răsărirea luminei, că este farul Ouessant, cel mai puternic far din câte am întâlnit în toată călătoria pe mare. Ne apropiem la 30 mile, fâșia de raze electrice îți umple ochii de strălucire și nu poți să-l privești bine în față, fără să

te doară simțitor ochii. Punem capul pe farul de la Insula Lupului.

Înaintând, lăsăm în urmă o sumedenie de lumini, cari răsar pe cer la intervale hotărâte arătând centura de faruri a Franței. Ce deosebire, între aceste faruri moderne, strălucitoare și acele focuri sacre ce Romanii și Etruscii aprindeau pe maluri în altare sfinte, mai mult pentru credința zeilor, de cât pentru siguranța navigației.

SPRE SHARPNESS

Farul de la Insula Lupului e unic în felul său; de departe pare un calang inipt în mare, de aproape se vede ca un turn înalt de piatră curată, așezată pe o temelie de stâncă puțin mai mare de cât diametrul bazei sale. Tărmlul cretos albește în depărtare și pe lângă coastă în lumina amurgului un penel divin întinde pe apă o acuară minunată de bărci cu pânze roșii arămii, brăuri de purpură, vapoare repezi care fug încoace și încolo, ca niște furnici scormonite din mușuroiul apei liniștite, ce scaldă pământul coastei Cornwall. O corabie cu pânzele umflate se apropie, în jocuri sprintene prin valuri, ca o pasăre de ocean și micșorează mersul pe lângă vasul nostru, spre a lăsa pilotul, care trebuie să ne conducă vasul în Sharpness.

Două marinari desfac o barcă lângă corabie, o lasă la apă, iar întrânsa sare pilotul nostru. Corabia se depărtează în volte ușoare la larg, pilotul apropie barca lângă corpul vasului „lași” și spânzurând brațele-i vânjoase de scara pisice ce i s'a lăsat, urcă vesel pe punte. Ce dulceță are în privire acest prieten de viață și destin, acest tânăr englez, din obrajii căruia vigoarea pare-că țâșnește prin sângele viu ce îi colorează fața: n'are astâmpăr, sue pe comandă și își ia un colț pe seama lui, de unde nu mai mișcă, pufuind dintr-o pipă afumată, un fum plăcut de tutun frământat cu miere.

Nu știu ce fel de sentiment de viață nouă răspândește aerul în vecinătatea Mării Britanii căci pare-că tot ce mișcă în jurul nostru, corăbiile, oameni, țarm, aer, cer, au o fire deosebită de ceea ce am întâlnit până acum. Corabia ce ne-a adus pilotul, m'a lăsat multă vreme în reflexiunea ce ți-o dă pentru întâia oară vasul curat, bine întreținut, ordinea și rostul spiritelor civilizate!

Puntea curată ca zăpada, alăturile cu străluciri de aur, pânzele, manevrele, parămile, toate așezate și strânse cu îngripire, ca pe un obiect de fantezie, un obiect așezat într-o sală de muzău, pe care toate amănuntele sunt puse cu gust și judecată.

Fără să vrei, îți vine în minte pri-veliștea tristă a corăbiilor orientale ce

roesc în porturile noastre, acele corpuri gârbovite, mirositoare, înăuntrul cărora omul trăiește mai rău ca pe sub pământ, în atmosfera înăbușită a baracelor învechite, ce servesc drept locuințe marinarilor și străbați cu gândirea numai de cât veacurile cari au rafinat acest neam, acest mare popor englez, ce stăpânește oceanul și avuțiile lumii, unde o barcă, o corabie, un pilot, îți dă nota justă a vieții deosebite, viața națiunii care se respectă.

Nu e vas care sosește într'un port al Angliei, să nu fie cercetat de aproape, în toate camerele de locuit ale bordului, de către medicul portului, care pedepsește fără multă vorbă, orice abatere de la igiena perfectă a interiorului vaselor. Medicul merge în cabinele echipajilor și cercetează cubajul aerului marinarilor, așternuturile lor și de asemenea la locuințele ofițerilor; să ferească Dumnezeu, să se găsească o neregulă, căci amenda e mare și se execută numai de cât, fără nici o împotrivire.

Intrăm în canalul Bristol și pentru a avea apă destulă, așteptăm marea în ancoră la Blakmore, aproape de gura râului Avon, pe care vasele urcă spre a merge în portul Bristol.

Mareea, această umflare și desumflare a apelor mării sub atracțiunea statică a lunei și a soarelui, are caractere hotărâte și deosebite în mările de nord; navigațiunea și activitatea porturilor sunt supuse acestui capriciu al mării și al elementelor naturale, cari îl reproduc de două ori pe zi, la interval de 12 ceasuri. Și de unde în Mediterana, marea abia se ridică de 2 metrii la Sfax, iar în Marea Neagră nici nu se simte, în Mările nordului și în canalul acesta, ea atinge 8—9 metrii.

Cine nu a văzut nici odată acest fenomen al mării, rămâne uimit privindu-l pentru prima oară.

Iată a început fuga mării.

O putere lăuntrică strânge apele de pe maluri și ca o membrană senzibilă, care se mișcă, desvelind tărmlul pe toată întinderea, marea se retrage în sânul largului, până când ajunge la limita refluxului adică la marea joasă. Plaja arată funduri năruite, nămol din afluența râului Avon, colțuri de pământ pline de goliciune, uscatul rămâne bine deosebit de tărmlul părăsit de valuri.

Vapoarele apucate de maree, rămân pe uscat, cu corpurile verzi, odihnite pe noroi, ca în docuri, corăbiile stau aplecate pe o parte, lipsite de orice avânt, ca niște epave aruncate pe coastă de furia mării.

Se vede bine dunga care desparte patul mării pline, de cel al mării joase, întinzându-se plină de măr până la linia verde a malului, de unde începe o pajiște bogată, cheurile de lemn în-

fipite în pământ, liniile pe care locomotivele s'au oprit din mers, mașinele de descărcat care au închis lucrul și întregul orașel de la afluența riului, care se perde într-o zare de aburi, ceață și fum.

Oamenii și animalele se resimt la acest refugiu al mării spre larg.

Calul tremură privind valul care vine sau pleacă, câinele latră înmărmurit de spaimă și nu se învață nici odată cu acest neconținut joc al apelor.

Un călător spune că în Kamciatka, câinii se necăjesc în fața mării și strânși în cârd pornesc spre țărm, urlând contra valurilor ce vin cu furie pe plaje.

Dar iată marea sfârșește acest clocoțitor război al undelor cu sânul cald al plajei și fluxul redă pământului viața, apele mării ridică pe valurile canalului o lume amorfă, care reinviază la mișcarea unui gest nevăzut. Vasul nostru se întoarce către apele care vin și se așează dealungul unui curent dinspre larg, fundurile urâte se acoperă de unde limpeză, corăbiile pornesc în mare, vasele din port se înalță lângă chei și reîncep lucrul, locomotivele șueră, pufnind din coșuri pachete negre de fum și în câteva minute, marea iarăși e plină, portul reinviat, firea se înecă de viața și energia obișnuită.

Te uiți la vasele care es la larg, ca să ia drumul oceanului în lumea întregă, și simți un fel de admirație pentru drapelul englez care fâlfăie la pupă arătând în zare culorile celei mai puternice marine din lume.

Pare-că auzi cântecul marinarului bătrân care își mângâie fiul pe pletele bălae de păr, jucându-l pe genunchi și cântându-i balada maritimă, așa de cunoscută: „Copile, ce vezi pe ocean? Văd valurile care leagănă drapelul de mătăasă, tunurile și marinarii cei cu fața arsă de soare. Și mai departe, mai departe?... Mai departe văd drapelul glorioasei Anglii, care se plimbă singur pe mare, ca soarele în ceruri”.

Tragem ancora și pornim pe alinamentele așezate pe lângă firul apei spre Sharpness, ultimul punct unde ne vom odihni cincisprezece zile, după această lungă și obositoare călătorie.

Privim lacomi în fundul zărei ca să vedem printre arborii înverzii de umezeală, printre castelele de piatră îngrită pierdute în bogăția naturii, care este pământul făgăduinței, acel Sharpness miraculos, pe care ne căzneau să-l distingem pe hartă lângă Gloucester.

Nu vedem de cât câteva clădiri de cărămidă descoperite, dealungul pajistei înverzite. Cu toate acestea gândurile mi se împreună într-o rugăciune pioasă către cer, și sufletul îmi

joacă scăldat în fericire. Câțiva pași și vasul se va lega la chei, valurile nu vor mai juca corpul său în amețitorul vârtej al furtunei, carne proaspătă, mâncări gustoase și în jurnale vom citi noutăți din scumpa noastră țară; toate au un sfârșit în această lume...

Femeile indiene

Poate nicăieri în lume mamele nu se bucură de atâta dragoste și respect ca în India. Dimineața cum se scoală, copiii se duc la mama lor și-i sărută picioarele desculțe. Numele mamei e primul cuvânt ce-l învață copilul și acest cuvânt își păstrează farmecul său pentru toată viața. În cas de boală sau de pericol, în ceasuri de grea cumpănă și de durere, indianul se gândește la mama sa, tot astfel precum creștinul apelează la ajutorul lui Dumnezeu. În rugăciunile sale indianul nici odată nu uită numele mamei sale; zeitatea o apostrofază nu numai ca tată ei și ca mamă.

Sub astfel de împrejurări ar trebui să ne prindă mirarea, că în India există și azi bigamia și văduvia obligatorie. Poligamia nu e generală cu toate că legea o permite. Acest privilegiu nu se resfrânge și asupra femeilor. Văduvia nu e obligatorie pentru bărbați, femeia însă nici odată nu se poate marita pentru a doua oară. Se înțelege că asemenea concepții și obiceiuri numai acolo pot să existe, unde femeia nu se bucură de aceeași considerație ca bărbatul. Pe când mama se bucură de un respect nemărginit, tânăra soție e considerată ca o sclavă a soacrei sale. Contrar obiceiurilor din Orient, tânăra pereche nu se mută în casa ei proprie, ci rămâne la casa părinților tânărului soț. Acest obicei se explică prin natura împrejurărilor d'acolo. Indianul se însoară foarte curând, uneori se logodește la vârsta de 10 ani și sunt foarte rare cazurile, când un tânăr împlinește 20 ani fără a fi căsătorit.

Căsătoria se pregătește fără consimțământul viitorilor soți. Se înțelege, că tinerii soți încă nu au experiența necesară pentru a conduce o gospodărie independentă și de aceea trebuie să rămână la casa părinților soțului. Astfel se explică faptul că India este patria familiilor numeroase, dintre care unele se compun din mai mult ca 100 membri. Soacra e stăpâna tinerei femei. Bărbatul e înainte de toate fiul ascultător și numai în al doilea rând soția. Situația femeilor indiene se ameliorează abia atunci, când devin mame. Situația văduvelor tinere e și mai ciudată. După lege toți membrii familiei ar trebui să reaspețe văduva tânără. În realitate însă lucrurile se petrec alfel. Indianul superstițios e convins că văduva tânără aduce nenorocire asupra casei și de a-

ceia o persecută pe toate căile. Văduva tânără nu are voie să se gătească sau să poarte giuvaerice. În unele regiuni văduvele tinere își taie părul, altele și-l rad.

Tânăra femeie își petrece viața într-o sclavie grea și plină de chin, muncind din greu de dimineață până seara. Masa nu o ia împreună cu soțul ei, căruia i se servește masa separat și înaintea tuturor celorlalți membri ai familiei.

Arg.

TATUAGII DE RĂZBOIU

Indigenii din Noua Guinee vor rămâne încă multă vreme neștiutori de binefacerile civilizației, pentru motivul foarte simplu că nimeni nu se gândește să-i facă a le pricepe. Olandezii, cari sunt niște colonizatori dibaci dar metodici, n'au început încă să traga foloase din Noua Guinee.

Locuitorii sunt încă deci foarte sălbatici. Fotografia ce publicăm o dovedește. Iată două șefi al căror... costum nu

În semn de război Neo-Guinezii se tatuează cu alb de sus și până jos.

cuprinde nimic europeanesc. Cu tot caracterul ei primitiv ținuta aceasta sumară variază. Astfel, pentru înmormântări, șefii aceștia își vor roși părul cu var și își vor vopsi corpul cu negru, roșu și verde.

Dacă e vorba de luptă, culoarea albă

e de rigoare. Lăncile și ciomegele sunt și ele impestrițate cu alb.

În timp de furtună, sălbatecii aceștia cărora le e foarte frică de fulger, se zugrăvesc ca de războiu, căci e vorba de luptă contra spiritelor. Se reped afară agitând tăciuni aprinși. Ei cred că tunetul este sufletul unui șef care zboară, fulgerările, luminile ce i au părăsit ochii și, în stricăciunile pricinuite de trăsnet, văd urma răzbunării spiritului.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

SCĂRIȘOARA

Scărișoara este, ca și Albacul, o comună mare, și cu un teritor estins. Numărul locuitorilor ede 5275, iar teritoriul are estensiune de 31.847 jgăre. Ea se alcătuiește din patru părți, formând fiecare câte o parochie deosebită. Spre mează-noapte de la Neagra se află *Lăzești*, a doua parte e *Lăpușul*, spre izvoarele *Răului*, apoi vine *Gârda-de-Jos*, în apropierea Albacului și în sfârșit *Gârda-de-Sus*, care se consideră de miezul comunei Scărișoara.

O regiune de munte admirabilă, plină de frumuseți romantice, înpremuiește casele împrăstiate ale Moșilor din aceste sate. De la Gârda-de-sus străbătând pe valea *Gârda-Sacă*, dăm la o parte de valea *Ordincușă*. Ea ne înfășoază un peisagi sălbatic cu margini de dealuri stâncoase, bizare, pintre cari serpuiește un pârâiaș. Pentru singurătatea și înfătoșarea ei sălbatică, în popor este credința, că pintre stâncile aceste își au sălașul duhurile necurate.

În lăuntru văii, pe termul drept al pârâului, se află în un părete de stâncă o peșteră, cu trei încăperi. În cea din fund este un basen cu apă, din care își are isvorul un pârâu. Peștera se numește *Poarta lui Ionele*. Tradiția populară povestește, că Ionele a fost un vajnic hoț de codru, care cu banda sa mi-ți lua la răfuială pe împilătorii muntenilor și miluia pe săraci. El își avea aici locuința, unde peștera, numită după el, îi dădea adăpost și stâncile Ordincușii îl scuteau de prigoniri.

În ținutul Scărișoarei se află muntele *Călineasa*, vestit pentru târgul ce se face aici. Acest târg are asemănare cu „târgul de fete” din Găina, numai căt este mai puțin cercetat, ca acela. La târgul din Călineasa să adună păstorii din împrejurime și locuitorii de pe Șomeșuri, iar de vânzare nu se află decât lână, dusă în târg de Scărișorenii.

Dintre toate însă cea mai însemna-

tă raritate a naturii este la Scărișoara *ghețarul*, care, după mărturisirea pricepătorilor, este cea mai măreată și mai frumoasă peșteră de ghiață, nu numai a Ardealului, dar a întregii împărății austriace.

Ghețaru de la Scărișoara se află pe teritoriul Gârdei de jos, în partea de cătră mează-noapte, nu departe de cele din urmă case ale comunei. Mergând pe o potecă de munte călătorul sosește la marginea unei uriașe afundături, de formă rotunjoară și cu un diametru cam de 60 m. În această afundătură se află ghețarul. Ea e formată de pârâi înalți, stâncoși și aproape verticali și numai înspre răsărit are o deschizătură, în forma unei terase piezișe și cam prăpăstioasă, pe unde ne putem cobori pe trepte de trunchiuri în interiorul ei. Pârâii sunt acoperiți în parte cu muschiu, iar sus pe margini jur împrejur este o pădure puternică de brădet. Verdeata pârâilor și a pădurei contrastează cu albul zăpezei, ce strălucește jos, în adâncime.

Afundătura și regiunea împrejmuitoare se aseamnă mult cu valea *Mașcocha* din Moravia *), numai căt afundătura are estensiune mai mică, ca aceea; ea este de o înfătoșare sălbatică, înfiorătoare, mai cu seamă dacă ne coborâm în adâncime, unde aflăm un aer rece, nepretenos, cum este și împrejurimea. Coborându-ne jos dăm chiar și în zilele de vară cele mai calde, de zăpadă, amestecată cu fărîmături de stânci, cu trunchiuri și crengi de arbori, pe cari viforele le aruncă de vale.

Înspre jos afundătura se strâmtează în forma unei uriașe pâlnii (tolcer) și în partea de cătră apus, în un pârâet de stâncă vertical zărim gura ghețarului, în formă triunghiulară.

Intrând în lăuntru ne aflăm în o uriașă anticameră, de formă rotundă și cu un diametru cam de 50 m. Pe jos pământul este acoperit cu ghiață iar pârâii de piatră văroasă sunt împodobiți ici-colea cu frumoase cristale de ghiață. În două locuri se află ridicături sau mici movile de ghiață, dintre cari una se termină în două vîrfuri.

Din anticameră peștera se rămurește în două direcțiuni. În stînga se deschide o prăpastie grozavă, ale cărei adâncimi nu ne sunt cunoscute cu siguranță. În toamna anului 1858 un forestier (Kulmer) a pătruns în ea pe scări, până la o adâncime de 50 de stînjini, fără a-i da de fund; ea este un uriaș ghețar, având după părerea forestierului numit o adâncime de vre-o 200 m. Aceasta însă este numai o calculație aproximativă.

Despre adâncimea prăpastiei ne

*) În apropiere de orașul Blansko.

putem face o închipuire aruncând în ea o peatră saă o bucată de ghiață. După observații esacte abia la 14 secunde sosește la noi sunetul cauzat de căderea obiectului aruncat; sunetul se prefăce în o detunătură puternică, care se repetă de câteva ori, perzându-se apoi în tăcerea tainică a adâncimii.

Dela intrare spre dreapta peștera se continuă în un coridor, care are o lungime de peste 50 m. și ne conduce în despărțământul cel din urmă al ghețarului. Coridorul este mai jos așezat decât anticamera, așa că trebuie să coborîm pe scări tăiate în ghiață; el ne oferă o priveliște feerică. Padimentul este de ghiață, iar pârâii și tavanul sunt cu totul acoperiți cu cristale, formând ghirlande, ciucuri și buchețe de flori de ghiață, în diferite forme. La lumina torțelor cristalele dau o strălucire feerică, înfătoșându-ne toate colorile curcubeului și prezentându-ne una dintre cele mai fărmedă-menea aceluia prin care se formează din vaporii, cari se așează pe pârâii reci și îngheață acolo: un proces asemenea aceluia, prin care se formează iarna pe geamuri florile de ghiață.

Cea mai frumoasă parte a ghețarului este hala din urmă, așezată (cu vre-o 5 m.) mai jos, decât coridorul. Ea are formă rotundă, ca și anticamera, dar este mai mică, având în lățime 21 m.; boltitura se nalță până la 22 m. Padimentul este acoperit cu ghiață, iar pârâii și boltitura în parte mare cu cristale. Frumusețea ei însă o alcătuiește mulțimea de sloiuri de ghiață, cari saă atâră din tavan (stalactiți) saă se ridică din padimentul ghețos (stalagmiți). Ei dau halei înfătoșarea unei măiestroase biserici, din care pricină Moșii i-au și dat numele de *Biserică*. Boltitura este aproape întreagă decorată cu sloi-stalactiți, iar pe padiment sunt mai multe grupe fantastice de stalagmiți. Unii din aceștia sunt de mai mulți metri în înălțime. Deja la intrare, pe treptele pe cari coborâm din coridor în hală, se află 4 stalagmiți, înalți peste trei metri; urmează apoi o grupă de alți căți-va mai mici. Mai în lăuntru se află o movilă de ghiață împrejmuită cu o pitorească grupă, compusă din 6 stalagmiți mari și vre-o 50 mai mici. Movila cu grupa aceasta se numește *Altar*. Altarul cu sloii, ce atâră de sus, ca o draperie, este de o frumuseță uimitoare, așa că cu greu i-se poate afla altundeva părechea. Cel mai înalt stalagmit este de trei metri și se aseamnă întocmai cu forma și statura unei femei, din care pricină la Moșii există tradiția, că el este o *Zină împărătească*, schimbată în un sloiu de ghiață și încunjurată de curtenii saă, cari sunt sloii dimprejur. Toți stalagmiții din „biserica”

sunt alcătuiți din cea mai curată gheață, cristalină și străvezie, înfășurându-se, luminați de torțe sau de lumină, o priveliște feerică, care produce un efect magic, de nedescris. Temperatura în peșteră este vara între 7 și 10 grade C. de căldură, iar iarna e sub punctul de gheață.

Așa ni-se înfătoșează ghețarul de la Scărișoara; astfel de minune a naturii are Ardealul, ascunsă în sânul Munților-Apuseni ai săi!

În ținutul Scărișoarei și Albacului sunt în preponderanță formațiunile de calc (triascale); afundătura ghețarului și alte afundături de solul acesta sunt alcătuite de stânci văroase, asemenea și cheile și strâmtoarele, cum este valea Ordâncușii, strâmtoarea La Strajă ș. a.

Spre miez-de-noapte de la Albac și

Scărișoara se află linia de despărțire a regiunii apelor Arieșului și Someșului. Din valea Arieșului duc cărări de munte în valea Someșului, înspre Cluj. Asemenea căi de munte trec de la Scărișoara spre apus, peste coamele munților Bihariei, cari de aici nu sunt departe. Una dintre cele mai umblate este calea care pleacă din valea Galbinei sau a Rîului-Alb, un braț principal al Rîului-Mare. Ea se așterne prin codri străvechi de fag și brazi și trecând peste curmătura La-Jocu și coboară în valea Crișului-Negru.

Căile aceste, cari numai de-a picioarele sau călare le putem străbate, sunt folosite de aceia dintre Moții ciubărari, cari nu-și iau drumul pe Arieș în jos, ci își duc marfa spre vânzare în valea Someșului, spre Huedin și Cluj sau în țara Bihariei.

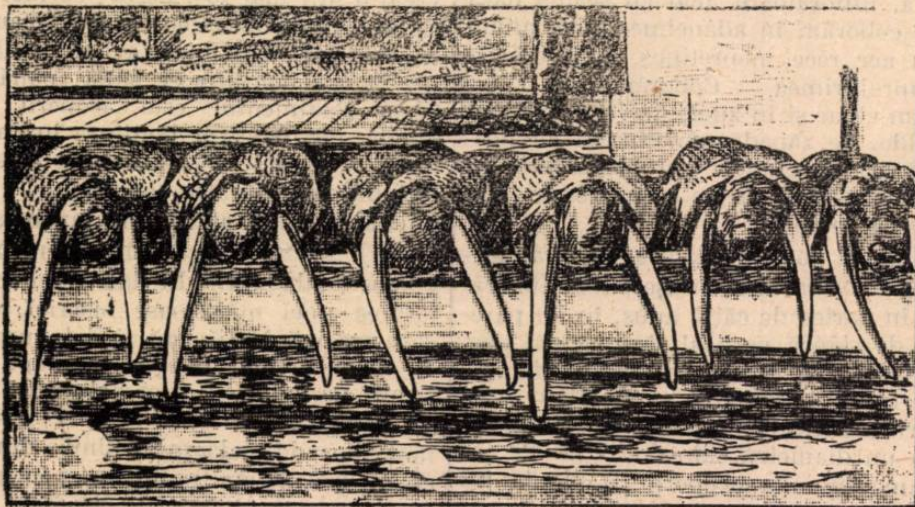
VÂNATOAREA MORȘILOR

Morșii, adesea asemănați focelor de cari diferă foarte mult, sunt niște amfibii mult mai de temut de cât se crede în general.

Cu toate acestea, Canadieni și Ame-

Pe coasta nord-vestică a Groenlandei morșii sunt întâlniți în turme enorme. Ei sunt uciși cu pușca, avându-se grija de a fi imediat legați, căci monstrul ucis cade la fund.

Se întâmplă adesea ca o turmă de aceste animale primejdioase să impresoare

Capetele acestor tăiate ale morșilor, înșirate pe balustrada unui vapor, te face să îți dai seama de puterea dinților acestor monștri polari.

ricani le dau o goană îndârjită în mările septentrionale pe unde se adună. Rezultatele valorează cât riscurile căci un mors dă o jumătate de tonă (500 kgr.) de ulei, fără a se mai socoti frumozii dinți de un fildeș mai fin de cât cel al elefantului.

câte-o luntre și să o spargă cu dinții. Pe uscat morșii se apără mai greu. Anfibiiile aceste au câte 3 m. 50—4 m. lungime și câte 3 m. circumferință.

Arm.

O LUPȚĂ ÎN FUNDUL MĂRII

„N'aduce anul, ce-aduce ceasul!”

Așa, își începu istorisirea bătrânul Martin. După câte știți — în tinerețe, am fost scafandru. Imi iubeam meseria cu toate că era grea și primejdioasă, și în schimb nu-mi dădea de cât o biată leafă — din care abia imi

ajungea să-mi hrănesc familia.

Cu toate că nu mai așteptam din nici-o parte, ca să mi se schimbe soarta în bine, totuși speram și eu, ca orice om, că „N'aduce anul ce-aduce ceasul”.

După cum mai spusei, eram scafandrir, pe nava de comerț engleză „Lord Johnathan”.

Străbăteam oceanul Atlantic, cu încărcături de abanos, fildeș și cauciuc.

Într-o după amiază — sunt d'atunci vre-o 12 ani, vasul nostru ancorase la câte-va mii de metri marină de coasta Africii engleze, fiindcă era nevoie urgentă d'a se face o reparație la coasta vasului. A doua zi dimineață — în timp ce se făcea în cea mai mare grabă reparația necesară — profitând de timpul splendid și de faptul că vasul sta pe loc, — am făcut o scufundare în Ocean.

Iată toate peripețiile acelei memorabile. Abia mă lăsa în apa clară a Oceanului și începu să mă scufund cu iuteală.

Să fi fost la 100 metri sub apă, când de odată primii o izbitoră în dreptul tălpilor, în destul de puternică pentru a-mi proba că e un corp solid. După primul moment de amețeală, imi revenii din emoțiune și începu să cercetez cu atențiune împrejurul meu, spre a vedea ce este, ce fusese.

Mare-mi fu surprinderea, când observai cu mirare că corpul de care mă lovisem, nu era de cât puntea unui vas naufragiat. Va să zică descoperisem întâmplător un vas naufragiat, pentru care se cheltuiseră sute de mii de lei, pentru descoperirea lui, căci ca un fulger imi reamintii că acum câte-va luni, dispăruse în abisul acesta un vas de comerț al statului spaniol.

Toate căutările fură zadarnice, toate sacrificiile rămaseră infructuoase.

Că eram eu descoperitorul locului, era un noroc colosal pentru mine, — căci vasul aducea în patrie, din coloniile spaniole, aur și pietre prețioase! Că eram să fiu recompensat regește de Statul în chestiune, asta era lucru lesne de înțeles. Deci, stăpânindu-mi bucuria nebună, ce mă coprinsese, mă hotărâi să fac oare-care cercetări în interiorul vasului.

Înaintam cu prudență — când observai un corp mare negru, nedefinit bine, mișcându-se.

Auzeam apa murmurând, nu puteam însă ști ce ființă, ce animal era, căci fiind la o adâncime de 125 metri în apă, era o negură opacă. Imi desprinsei laterna de la cingătoare și cu frânghia de care era fixată, începu să o scufund în direcția acea. La lumina palidă a laternei, observai cu o groază nespusă, un rechin monstru. Vă puteți închipui starea mea critică, emoțiunea mea teribilă la vederea monstrului, mâncător de oameni — mai ales că atras de lumină, îl și vedeam pregătindu-se de atac contra mea.

Timp pentru a face semnul de-a fi scos la suprafață — nu mai aveam, căci ași fi riscat la sigur d'a fi sfărâmat de dinții monstrului, în timpul ridicărei mele. Nu-mi rămânea alt-

ceva de făcut, de cât să-mi iau poziția de atac, pregătindu-mă de luptă. Abia avusei timp să-mi scot cele două pumnale turcești, pe cari le purtam în toate explorările mele, când zării rechinul îndreptându-se, cu gura căscată, spre mine. Urmă un moment de groaznică așteptare, în care timp auzeam clăntănitul dinților monstrului, care tremura de pofta crudă d'ași sfășia cât mai repede prada.

Întepenindu-mi bine picioarele pe puntea navei, stam cu ochii dilatați, în observarea dușmanului.

De-odată rechinul făcu o săritură enormă, și în aceeași clipă mă repezii și eu asupra-i, cu tot curajul disperărei.

Timp de câte-va minute fu o luptă groaznică, între noi în mormântul acela de apă — care, nepăsător, urmă să mă primească.

Perdusem noțiunea timpului, a spațiului, uitasem întreaga omenire uitasem norocul și bogăția care era sub picioarele mele, și care m'ar fi făcut fericit. În fine, în clipa când desnădăjduit și sleit de puteri, credeam în apropiatul și groaznicul meu sfârșit, în fundul mării, dedei o ultimă lovitură hotărâtoare și spintecai bestia; un val de sânge mă înconjură, așa că mă convinsesi că imi ucisesem adversarul. Sleit de puteri și emoționat la culme, amânai pentru o altă zi examinarea navei scufundate.

După indicațiile mele și cu prețiosul meu ajutor, Statul spaniol putu să scoată la suprafață o cantitate enormă de aur și nestimate în cât drept recunoștință am fost decorat de ministrul marinei, iar azi sunt fericitul stăpân al unei frumoase proprietăți și mă pot gândi cu liniște și plăcere la viitor și la... bătrâneți; iar câte odată și la trecut, când eram un biet scafandru sărac!!

Trad. de Rosica.

Un descântător al șerpilor

Cele mai feroase și mai scârboase dintre toate animalele sunt fără îndoială șerpii. Aceste animale sunt exclusiv carnivore și nu se hrănesc decât cu alte animale. Chipul de a ataca animalele pe care le jertfesc variază după însăși organizațiunea lor. Șerpii mari din țările calde, care nu sunt veninoși, se sue pe arborii de pe malurile apelor și stau acolo de pândă până când vr'un animal vine să bea apă. Atunci ei își dau drumul cu mare repeziune și încolăcesc cu trupul lor pe nenorocitul animal până când îl zdrobesc sau îl înădușă și apoi îl mănâncă. Marea majoritate a șerpilor însă sunt veninoși. Ei au 2 ghinduri producătoare de venin, care se deschid prin câte un canal, la baza celor 2 dinți de

pe falca superioară, care asemenea sunt prevăzuți cu câte un canal. Când acești șerpi veninoși mușcă un animal, acesta piere, cele mai adesea-ori, nu din pricina mușcăturei, căci rana care o produce e foarte mică, ci din pricina picăturii de venin, care a ieșit prin canalul dintelui și pe care a lăsat-o în rană.

Serpii sunt cu atât mai veninoși cu cât trăesc în regiuni mai calde și aceeași specie e mai veninoasă în țările calde decât în cele friguroase. În regiunile noastre numai viberele sunt veninoase, ceilalți serpi sunt neveninoși.

Voi cita pentru curiositatea cititorilor noștri câteva specii de serpi celebri prin puterea omorătoare a veninului lor, care din fericire nu trăesc pe la noi, ci numai în țările calde:

Naja e un șarpe curios, care se ridică pe coadă, se întepeneste stând drept ca un baston. O specie de *Naja* care trăeste în India e îngrozitor prin puterea veninului său și e numit *șarpele cu ochelari*, fiindcă presintă pe gât o pată în formă de ochelari. Specia de *Naja* care trăeste în Egipt era numit de cei vechi *Aspic* și a rămas celebru în istorie, căci cu acest șarpe s'a ucis frumoasa Cleopatra în urma bătăliei pierdute la Actium. Scriitorul Galien povestește că în Alexandria era obiceiul de execută pe condamnații la moarte, punând să-i muște un aspic.

Elaps e un alt șarpe foarte veninos. O specie de acest șarpe care trăeste în Brazilia e foarte frumos, căci prezintă pe corpul său niste inele colorate foarte frumoase și e numit din această cauză *șarpele mărgean*. Se povestește că acest șarpe e foarte căutat de femeile braziliene, care nu se sfiesc de a-și încolăci acești serpi de bratele lor și a se împodobi cu ei în loc de bratele. Desi sunt foarte veninoși, însă gura lor fiind foarte mică se zice, că n'ar putea mușca și face rău femelelor braziliene. Oricum ar fi însă aceste podoabe mi se par de prost gust.

Crotalul e iarăși un șarpe foarte veninos, între care *Vipera galbenă* de Martinica, e foarte îngrozitoare și face numeroase victime în fiecare an în Antile.

Un fapt curios dar bine dovedit în același timp, e că veninul șerpilor nu e vătămător decât atunci când e introdus în sânge, dacă e înghițit în stomah, n'are efect și nu poate face rău. Leacurile împotriva otrăvii șerpilor nu se cunosc, toate leacurile care se recomandă spre a fi înghițite, n'au dat rezultate. Singurul leac sigur e de a nu lăsa veninul să se împrăstie în sânge. De aceea persoana mușcată de șarpe trebuie să lege repede și strâns părțile din prejurul ranei, ca să nu circule sângele în locul otrăvit sau cel puțin să apese cu putere vinele din jurul ranei. Apoi să sugă cu gura repede to sângele din rană și să-l scuie jos, astfel ca împreună cu acel sânge să fie dat afară și veninul șarpelui. Pentru mai bună siguranță după aceea să se lărgască rana și să se ardă cu un fier roș, prin aceasta se distruge veninul ce ar fi mai rămas.

Locuitorii din America de Sud cred că cel mai bun leac în contra mușcăturei de șarpe oricât de veninos ar fi, e o plantă numită *guaco* (*Micania guaco*) a cărei frunze dacă se pun pe rană vindecă și înlătură orice pericol. Mai mult chiar

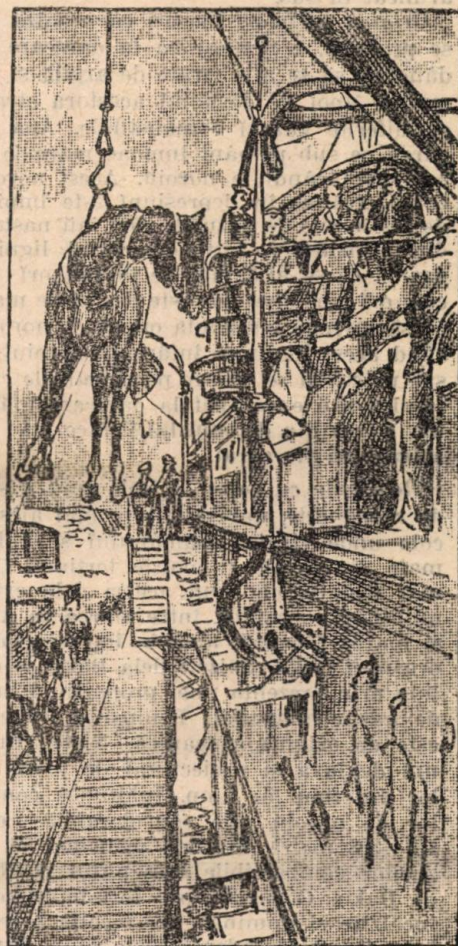
dacă s'ar injecta suculei acestei plante în sângele omului, pe acel om nu-l mai mușcă șerpii. Observațiunile spaniolului Vargas și acele a lui Mulis par a confirma această credință.

În toate țările se găsesc oameni, care prind serpi chiar dintre cei mai veninoși, fără nici o frică și fără să li se întâmple ceva. Credința poporului explică acest fapt, că acei oameni știu un descântec special, în urma căruia șerpii devin blânzi și nu fac nici un rău.

Nu se știe explicația adevărată cum acești oameni reușesc a face inofensivi pe serpi, căci ei nu descoperă secretul lor. Sunt însă o mulțime de împrejurări care fac pe serpi nevătămători. Îndată după ce au mâncat șerpii sunt foarte puțin veninoși, căci mai tot veninul lor l'au înrebuințat pentru uciderea pradef. Dacă șarpele e apucat cu putere de după cap, atunci el nu poate mușca pe cel ce îl ține. Se pare însă că descântătorii de serpi, cunosc niște buruene, al căror miros să displice șerpilor sau chiar îi ametească și astfel atunci nu mușcă.

Celebrul savant Humboldt crede că efectele plantei guaco asupra șerpilor din America, sunt datorite faptului că această plantă dă pielei omului un miros, care nu place șerpilor și care-i împiedică de a mușca.

Imbarcarea cailor armatei

Ilustrația de mai sus reprezintă chipul cum sunt imbarcați pe vapoare în portul militar Toulon, caii trupelor franceze, cu destinația pentru Maroc.

CURIOSITĂȚI GEOLOGICE

SALZE

Salzele sau Vulcanii noroiși, numite de țărani noștri *Păcle*, sunt niște vulcani în sensul că asvârlă la intervale mai puțin rare apă, de ordinul sărată, amestecată cu noroi. Ca și aceștia, ele prezintă un con ce variază în dimensiuni, la partea superioară o cavitate în formă de pâlnie, adică craterul, apoi coșul prin care ies materiile noroioase și în sfârșit o vatră sau regiunea subterană unde ia naștere substanțele ce sunt aruncate. De obicei, ca și la vulcanii proprii ziși, erupțiunile salzelor sunt precedate de cutremure de pământ.

Ceea ce le deosebește de vulcani e că intervalele la care se fac erupțiunile sunt mai dese, pe urmă masa lichidă asvârlită vine dela o mai mică adâncime și dovadă de aceasta e că noroiul este rece.

Erupțiunile sunt produse de gaze naturale ca hidrogenul protocarbonat numit și „gazu bălților” (CH_4), care de multe ori se aprind și ard d'asupra salzelor.

Noriul se urcă în crater și în scurgerele acestuia, dar de ordinul el rupe marginele craterului și se scurge până este aruncat în sus.

Origina salzelor. Pentru ca o salză să se producă, e necesar ca la oarecare adâncime să se afle strate de argilă și de marge, apoi de desubt acestora strate cu diferite gaze combustibile. Apa ce curge pe sub pământ înmoale marjele și argilele făcându-le noroi. Acest noroi ce se strânge în depresiuni este împins de jos în sus de gazele care ia naștere din depozitele de bitumen, petrol, lignite, gaze ce se află mai de desubt ori de câte ori tensiunea lor este destul de mare ca să învingă rezistența opusă de noroi; când acest lucru se întâmplă noroiul se sue pe coș și se scurge pe marginele craterului său e asvârlit la oarecare înălțime. Sarea din drumul lui îl face prin dizolvare să fie sărat.

Regiunile cu salze. Salzele sunt destul de răspândite, dar se găsesc mai ales acolo unde stratele pământului sunt formate din argile și marge terțiare. Cele mai remarcabile sunt acelea dela extremitățile Caucazului, între marea de Azov și marea Caspică, apoi în împrejurimile orașului Baku. Salzele dela Baku se disting prin prezența unei proporțiuni mari de gaz combustibil. Peninsula Apkeron este de origine vulcanică. Niște erupțiuni de lavă și proiectii de pietre au loc din timp în timp. Înălțimea conurilor de noroi este considerabilă, dela 156—398 metri. Focarul principal al gazurilor combustibile este puțin la N.-E. de Baku. Gazurile sunt întrebuințate la încălzire și iluminat, iar recolta petrolului e foarte abundentă. Niște râuri de naftă murmură câte odată în mijlocul mării fierbând, și se fac adesea explozii de huiță minerală arzătoare, proiectând în aer mase de argilă. Aceste explozii ridică fundul mării și astfel s'a văzut altădată ieșind mai multe insule în împrejurimile Bakului. Tot în această regiune mai sunt salze în peninsula Taman din

marea de Azov. (Salza *Obu*, cea mai însemnată, a scos 600.000 picioare de noroi).

Salzele sunt numeroase în regiunea Apenninilor și mai multe dintre ele sunt supuse din timp în timp la redublări de activitate. Salza dela Sassuno în districtul Castel-San-Pietro a trecut la 1839 printr'un paroxism când a resturnat terenul inconjurator. Amestecul gazos conținea aci cu hidrogen protocarbonat o carbură mai bogată în cărbune. S'a mai observat aci bitum negru. O altă salză însemnată e aceea din Sassuolo, care a suferit numeroase paroxisme deja amintite de Pliniu; a erupt în 1660, în 1789 și 1885. La această din urmă epocă e rupțiunea a fost însoțită de zguduituri violente și de proiectii de sfărâmaturi; solul s'a despicat în mai multe puncte, temperatura ridicându-se foarte mult. Nu departe de Sassuolo se găsește la muntele Zibio niște izvoare de petrol cunoscute din cea mai adâncă anticitate. În Europa cele mai multe sunt în Italia. Macalubo din Sicilia e cunoscută din vechime de Plato și Stabo; are un con de 50 metri înălțime și 3700 metri circumferință, erupțiunile sale sunt precedate de cutremure. Apoi salzele del Terra plata, salina del Fiume, Maja, Querzuola (cu 17 conuri de erupțiune) etc. În America sunt salzele de lângă Turbaco, St. Vincent și lângă Leone în Nicaragua. În Asia în insula Sonde, Celebes și Iava.

La noi avem salze (păcle) în județul Buzău în 4 localități: Beciu, Policiori (2) și M-reă Berca; fiecare din ele prezintă zecimi de conuri.

Marea Moartă. În numărul salzelor se pare potrivit, cu toată absența degajărilor gazoase aparente, de a pune marea Moartă sau Iacul Asfaltit. Această mare interioară a cărei suprafață este de 394 metri și fundul de 800 metri de desubt nivelul mării Mediterane, acopere azi 1200 kilometri pătrați, însă nivelul său a fost altădată mai ridicat după cum arată paturile de marge gipsoase și de sare gemă răspândite pe laturile colinelor inconjuroare.

Ea ocupă o depresiune în care nu se poate vedea decât rezultatul unei cufundări anterioare.

Densitatea apei din marea Moartă este de 1.230—1.250. Cantitatea de sare marină este de două ori mai mare decât în apa Mediteranei și proporția de clorură de magneziu între care de aceea de clorură de sodiu, dar mai ales cantitatea de brom este extraordinară căci variază dela 1—7 gr. la kgr. de apă. În schimb iodul atât de caracteristic în apele oceanelor lipsește. Mai mult decât atât: Cantitatea de brom se mărește cu adâncimea, ceea ce lasă a se presupune că substanțele acestea sunt aduse de izvoare minerale care țâșnesc aproape de margini și mai ales în fundul lacului. De aci de asemenea spuma de bitum care plutește la suprafață. D. Louis Lartet a observat că toate sărurile conținute în apa mării Moarte și a Iordanului, sunt conținute (afară de brom) și în apele izvoarelor calde ale aceluiași basen, mai ales la Zavra, Callirpoe și Emmaos. De altfel compozițiunea mării Moarte nu pare de loc că este aceeași în toate punctele suprafeței și în câteva locuri degajă

niște mirosuri urâte, care amintesc un amestec de bitum și de hidrogen sulfurat.

Este deci permis să credem că actualmente niște izvoare minerale ies încă de desubtul nivelului mării Moarte și că aceasta din urmă datorește fenomenelor interne o compozițiune, care pentru motive binecuvântate, nu s'ar putea atribui la o intervențiune anterioară apelor marine.

Bazenul acestei mări, este un vechi lac de apă dulce, ocupând o depresiune produsă prin scufundare și a cărei compozițiune a fost mai în urmă modificată sub influența fenomenelor vulcanice care au agitat acest ținut la o epocă destul de apropiată de a noastră.

DIVERSE

Prima experiență cu telegraful Marconi, instalat într'un aeroplan, a realizat-o renumitul aviator Al. Farman.

Proba a obținut rezultate bune; telegramele emise de la o distanță de 10 mile au fost primite cu mare claritate de un receptor instalat la Versailles.

— Forța unui cal este egală cu aceea a 10 oameni de bună constituție.

— Turștii lasă în Elveția, anual 30 milioane franci, în Italia, indoi.

— În Norvegia sunt 10 fabrici de sardele. Tot timpul prepară 50 milioane cutii cu câte 25 de sardele.

Un popas al lui Petru cel Mare. — În timpul războiului de Nord, Tarul Petru cel Mare străbătu și Belgia. După ce intra în Bruxelles, la 17 Aprilie 1717, însoțit de principele Friedrich de Holstein-Plön, de marchizul de Prié și de primarul orașului și după ce vizită și minunățiile de acolo, ajunse în vechiul palat al împăratului Carol V, clădit în grădina zoologică, unde însuși Petru cel Mare observă în odaia de dormit a împăratului patul acestuia cu polog. Cu toate că, din pricină că odaia nu fusese de mult locuită, avea un aspect nepăcut, totuși prietenii lui Petru cel Mare n'au fost în stare să-l facă să renunțe de a dormi în vechiul pat de aproape 200 de ani al lui Carol V. Avea plăcere, explică țarul, să se odihnească pe același pat pe care se odihniise gloriosul suveran, care ca și dânsul obosisese din cauza călătoriilor făcute din an în an.

În aceeași seară el se odihni în odaia de dormit a lui Carol V. Când camerierul țarului intra a doua zi dimineața în odaie, nu fu puțin speriat observând lipsa stăpânului său. Numai după ce se apropie mai bine văzu servitorul că împăratul a căzut din patul putred, cu perne cu tot, dedesubt și dormea foarte bine pe scânduri. După ce primarul fuse încunoștințat de această întâmplare comică, veni să-și exprime adâncă părere de rău că M. Sa a petrecut o noapte așa de neobișnuită în Bruxelles. Țarul însă îl liniști, asigurându-l că n'a dor-